

بسمه تعالی

بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی

ارائه دهنده: سید سروش بنکدار

ناظر طرح: دکتر علیرضا خوشگویان فرد

مجری: مرکز افکار سنجی و رصد فرهنگی

مرکز افکار سنجی و رصد فرهنگی

اردیبهشت ۱۳۹۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات
۲	مقدمه
۲	بیان مسئله
۴	اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	هدف
۵	سؤال‌های تحقیق
۶	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۷	پیشینه تحقیق
۱۱	انواع منابع اطلاعاتی مورد محاسبه در سنجش سرانه مطالعه
۱۴	آمار براساس تیراژ کتاب و مطبوعات
۱۵	ظهور محمل‌های جدید اطلاعاتی
۱۶	تعاریف و برداشت‌های مختلف از مطالعه
۱۶	سنجش مطالعه برحسب هدف
۱۸	فصل سوم: روش تحقیق
۱۹	روش تحقیق
۱۹	تعریف عملیاتی متغیرها
۱۹	جامعه آماری
۱۹	حجم نمونه
۲۰	روش نمونه‌گیری
۲۲	روش گردآوری اطلاعات
۲۲	روش تحلیل داده‌ها
۲۲	تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق
۲۴	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات
۲۵	سیمای پاسخگویان
۲۵	- جنس
۲۶	- وضعیت تأهل
۲۷	- فعالیت
۲۸	- سن
۲۹	- تحصیلات
۳۰	- هزینه ماهانه
۳۱	- منطقه مسکونی
۳۳	- پایگاه اقتصادی و اجتماعی
۳۴	یافته‌های توصیفی
۳۴	میزان مطالعه

۳۵.....	دلایل کم یا خیلی کم مطالعه کردن.....
۳۶.....	دلایل مطالعه نکردن.....
۳۷.....	میانگین مدت زمان مطالعه از منابع مختلف.....
۳۸.....	نحوه اطلاع از انتشار کتاب‌های جدید.....
۳۹.....	نحوه تهیه کتاب‌های مورد نیاز.....
۴۰.....	پیشنهاد پاسخگویان برای دسترسی بهتر به کتاب‌های مورد علاقه.....
۴۱.....	مکان مطالعه.....
۴۲.....	انگیزه مطالعه کتاب‌های غیردرسی.....
۴۳.....	هزینه کردن برای مطالعه.....
۴۴.....	موضوعات مورد مطالعه.....
۴۵.....	آخرین زمان مطالعه و خرید منابع مختلف.....
۴۶.....	ساعت مطالعه.....
۴۷.....	روز مطالعه.....
۴۸.....	نوع کتاب مورد مطالعه.....
۴۹.....	وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی.....
۵۰.....	تعداد کتاب‌های غیردرسی و غیردینی.....
۵۰.....	اقدامات مورد نیاز برای افزایش مطالعه.....
۵۲.....	نظر پاسخگویان درباره مطالعه.....
۵۳.....	ممیزی کتاب.....
۵۵.....	ضررهای مطالعه نکردن.....
۵۶.....	یافته‌های تحلیلی.....
۵۶.....	میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۶۰.....	میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف (بدون احتساب کتاب‌های درسی و کمک‌درسی) به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۶۳.....	میانگین مدت زمان مطالعه انواع کتاب‌های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری، مذهبی و...) در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۶۶.....	میانگین مدت زمان مطالعه کتاب‌های دینی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۶۸.....	میانگین مدت زمان مطالعات کاری و شغلی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۷۰.....	میانگین مدت زمان گوش دادن به کتاب‌ها و منابع صوتی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۷۲.....	میانگین مدت زمان مطالعه انواع نشریه و مجله در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۷۴.....	میانگین مدت زمان مطالعه روزنامه در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۷۶.....	میانگین مدت زمان مطالعه منابع مکتوب اینترنتی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....
۷۸.....	وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....

میانگین مدت زمان مطالعه منابع کامپیوتری در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....	۸۰
میانگین هزینه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) برای خرید منابع مختلف در ماه به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....	۸۲
نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....	۸۴
وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....	۸۸
میانگین تعداد کتاب غیردرسی و غیردینی (به غیر از قرآن، ادعیه، مفاتیح و...) در منزل پاسخگویان به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....	۹۲
میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت.....	۹۴
فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۹۷
خلاصه نتایج.....	۹۸
یافته‌های توصیفی.....	۹۸
یافته‌های تحلیلی.....	۱۰۰
بحث و نتیجه‌گیری.....	۱۰۳
جمع‌بندی.....	۱۰۸
نتیجه‌گیری نهایی.....	۱۱۰
پیشنهاد‌های پژوهش.....	۱۱۳
منابع و مأخذ.....	۱۱۴
پیوست: پرسشنامه.....	۱۱۸

چکیده

در نظرسنجی حاضر ابعاد مختلف میزان مطالعه‌ی شهروندان تهرانی مورد بررسی قرار گرفته است. روش این پژوهش، پیمایش و نحوه گردآوری اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه مبتنی بر مصاحبه ساخت یافته است و حجم نمونه ۱۰۰۰ نفر بوده است. جهت استخراج داده‌های گزارش از نرم‌افزار SPSS و برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری استقلال (کای اسکوئر (χ^2))، t استیودنت، کروسکال وایس و برای شدت پیوند بین متغیرها از d سامرز و v کرامر به همراه سطح معنی‌داری آزمون (Sig) استفاده گردید.

نتایج حاصل از این نظرسنجی به شرح ذیل است:

- تقریباً یک چهارم پاسخگویان (۲۷/۴ درصد) اصلاً اهل مطالعه نبوده و ۴۰/۴ درصد در حد «کم یا خیلی کم» و ۳۲/۲ درصد در حد «زیاد یا خیلی زیاد» اهل مطالعه هستند.
- میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان از منابع مختلف ۱۳۷ دقیقه (۲ ساعت و ۱۷ دقیقه) است. میانگین مطالعه منابع گوناگون در شبانه روز به ترتیب عبارت‌اند از: منابع مکتوب اینترنتی ۲۶ دقیقه، انواع کتاب‌های غیردرسی ۲۴ دقیقه، انواع کتاب‌های درسی و کمک درسی ۲۳ دقیقه، روزنامه ۱۳ دقیقه، انواع نشریه و مجله ۱۲ دقیقه، کتاب‌های دینی (قرآن، ادعیه و ...) ۱۲ دقیقه، مطالعات کاری و شغلی ۱۲ دقیقه، منابع کامپیوتری (کتاب‌های الکترونیک و ...) ۱۱ دقیقه.
- ۵۴/۷ درصد پاسخگویان (مطالعه کننده) اظهار کرده‌اند کتاب‌های مورد نیازشان را معمولاً از «کتاب‌فروشی‌ها» خریداری می‌کنند. ۲۷/۵ درصد آنان از مدوستان و آشنایان» و ۱۱/۲ درصد از «کتاب‌خانه های داخل شهرن امانت می‌گیرند.
- ۲۴/۷ درصد پاسخگویان (مطالعه کننده) از طریق «دوستان و آشنایان» و ۲۳/۶ درصد از طریق «اینترنت» از انتشار کتاب‌های جدید مطلع می‌شوند.

واژه‌های کلیدی: میزان مطالعه، منابع مطالعه، زمان مطالعه، مدت مطالعه، ممیزی کتاب

فصل اول: کلیات

مقدمه

نقش مطالعه در پیشرفت فردی و در مرحله بعد و به‌طور گسترده‌تری در پیشرفت جامعه بر کسی پوشیده نیست. سالانه مخارج زیادی برای محاسبه سرانه مطالعه توسط سازمان‌ها، نهادها و مراکز ذی‌ربط هزینه شده و نتایجی ارائه می‌گردد. مرکز افکار سنجی و رصد فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یکی از مراکزی است که به صورت ادواری از سال ۱۳۸۷ به تناوب در فصول مختلف از هر سال به بررسی سرانه مطالعه در شهر تهران پرداخته است. در طی این سال‌ها مؤلفه‌هایی در طراحی پرسشنامه‌های مربوط به سنجش سرانه مطالعه مد نظر قرار گرفته‌اند که چارچوب و ملاک‌های قابل قبولی برای سنجش میزان سرانه مطالعه در بین مردم است. هر چند که تعاریف متفاوتی از «مطالعه» و در نتیجه اختلاف نظر درباره بهترین و کامل‌ترین تعریف از این واژه، که در واقع تعیین‌کننده مؤلفه‌ها و ملاک‌های محاسبه سرانه مطالعه می‌باشد، وجود دارد. در این پژوهش سعی شده است که با جستجوی جامع و کامل در منابع با بازنگری و بررسی پرسشنامه‌های قبلی، تعاریف مطالعه و مؤلفه‌های استفاده شده در سنجش‌های مربوط به سرانه مطالعه مورد بررسی قرار گیرد. این تعاریف با مؤلفه‌های مورد بررسی در پرسشنامه‌های موجود مقایسه شده و در نهایت با استفاده از اجماع گروهی از خبرگان و صاحب‌نظران، پرسشنامه نهایی برای سنجش میزان سرانه مطالعه در شهر تهران تهیه و تنظیم گردید.

بیان مسئله

فرهنگ در معنای عام آن - به زعم بسیاری از دانشمندان حوزه علوم انسانی - یکی از مهمترین وجوه تمایز انسان با حیوان است. به همین سبب انسان را موجودی فرهنگ‌ساز تعریف کرده‌اند. یکی از اجزای این فرهنگ - که به زعم برخی، مهمترین بخش آن نیز هست - بخش غیرمادی فرهنگ است که در گذشته به شکل سینه به سینه و به‌طور شفاهی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شد. آداب و رسوم سنت‌ها، اعتقادات، اخلاق و... از مهمترین عناصری به‌شمار می‌روند که در گذشته به این صورت به نسل‌های بعدی انتقال می‌یافتند. پیشرفت‌های مادی بشر - به عبارت دیگر پیشرفت بخش مادی فرهنگ

بشری - این فرایند را در کشورهای مختلف با درجات متفاوت متأثر ساخت؛ به این ترتیب با پیدایش صنعت چاپ انتقال آموزه‌های بشری به سایر نسل‌ها و نیز توسعه آن در بین جوامع در حد قابل توجهی تسهیل شد. علاوه بر این امکان انتقال معتبر و صحیح‌تر این آموزه‌ها فراهم شد. تغییرات شدیدی که در نتیجه صنعتی شدن در کشورهای پیشرفته صنعتی اتفاق افتاد موجب شد تا سنت مکتوب با سرعت نسبتاً زیاد و در سطحی وسیع جانشین سنت شفاهی شود^۱ و به این ترتیب مردم این کشورها نیز لوزم اقبال به سنت مکتوب را بسیار بیشتر و عمیق‌تر از سایر کشورها درک کردند. این در حالی بود که در سایر کشورها (از جمله ایران) تمایل به استفاده از سنت شفاهی کماکان ادامه داشت و هنوز هم تا حدودی پابرجاست. در حالی که واقعیت غیرقابل انکار آنست که پیشرفت‌های عظیم بشری در ظرف سنت شفاهی نمی‌گنجد و نیاز به ثبت و ضبط به شیوه‌هایی دقیق‌تر و معتبرتر دارد؛ شیوه‌هایی که به تبع خود نیاز به مطالعه را هر چه بیشتر ایجاد کرده و گسترش داده‌اند. امروزه تولید علم در یک جامعه ربط وثیقی با تولید کتاب دارد. تولید و توزیع بیشتر کتاب به معنای تولید بیشتر علم و در نهایت داشتن جامعه‌ای در سطح بالاتر علمی و فرهنگی است. با توجه به اینکه در بیشتر جوامع تولید (نشر) برعهده بخش خصوصی است که قاعدتاً به دنبال سود بیشتر است و نشر بدون پشتوانه کتاب (خواننده) موضوعیت ندارد؛ همین موضوع موجب شده است برخی‌ها برای دستیابی به شاخص‌های از جمله میزان مطالعه سرانه و مقایسه آن بین کشورها به شاخص‌های عینی‌تری مانند میزان تولید و نشر کتاب روی آورند. شاخص‌های اخیر گرچه عینی‌تر و دقیق‌تر هستند اما فقط به طور غیرمستقیم منعکس‌کننده وضعیت کتابخوانی در جامعه مورد سنجش هستند و به آمارهای دقیقی در زمینه میزان مطالعه منجر نمی‌شوند. اندازه‌گیری میزان مطالعه به شیوه مستقیم که در این پژوهش در دستور کار قرار گرفته است نیز مزایا و معایب خاص خود را دارد. پرسش از میزان مطالعه فرد، پاسخ دقیق و کاملاً عینی به همراه ندارد زیرا فرد مجبور است متوسط مطالعه خود را در یک دوره زمانی مشخص (مثلاً ۲۴ ساعت یا یک هفته) اعلام کند در حالی که این رقم، رقمی تخمینی است و نمی‌تواند کاملاً معتبر باشد. علاوه بر این تمامی خطاهای

^۱. از جمله این تغییرات می‌توان به هسته‌ای شدن خانواده در کشورهای پیشرفته اشاره کرد. در حالی که در خانواده گسترده امکان انتقال فرهنگ به شکل وسیعی وجود داشت؛ خانواده هسته‌ای مجبور شد برای پرکردن این خلاء به سنت مکتوب روی آورد.

نمونه‌ای و غیرنمونه‌ای که امکان بروز در یک پژوهش به روش پیمایشی را به طور بالقوه دارند پژوهش حاضر را نیز به چالش می‌طلبند. با وجود این، پیمایش در این زمینه (میزان مطالعه) سودمند است زیرا اطلاعات مفصل و تفکیک شده‌ای را در زمینه‌های مختلف از جمله میزان مطالعه کتاب، روزنامه، مجله، ...، دلایل مطالعه و نیز عدم مطالعه و... در اختیار کارشناسان قرار می‌دهد که به روش اندازه‌گیری مستقیم (مقایسه تیراژ کتاب) قابل حصول نیستند.

در این پژوهش خواهیم کوشید علاوه بر برآوردی از سرانه مطالعه در شهر تهران که هدف اصلی ماست به موارد دیگری از جمله دلایل پایین بودن میزان مطالعه در بین افراد کم‌مطالعه، منابع و موضوعات مورد مطالعه، راهکارهای افزایش مطالعه و... نیز پردازیم. به این امید که این پژوهش بتواند پرتو کوچکی بر دنیای بزرگ نادانسته‌های ما بیفکند و یافته‌های آن به تصمیم‌گیران فرهنگی جامعه کمک کند تا جامعه را به سمت مطالعه بیشتر سوق دهند.

اهمیت و ضرورت تحقیق

در سال گذشته بحث‌های جدی و چالش‌برانگیزی بر سر میزان مطالعه مردم ایران مطرح شده است. دامنه این بحث‌ها به قدری گسترده شده است که افراد مختلف مسؤل و غیرمسؤل در حوزه فرهنگی و کتابخوانی به آراهای آماری در این زمینه پرداخته، آمارهای آرایه شده از سوی دیگران را غیردقیق و نادرست خوانده و در نهایت این بحث را با چالش بیشتری مواجه کرده‌اند. این در حالی است که این آمارها غالباً بدون ذکر مأخذ دقیق و روش‌شناسی مربوطه ذکر می‌شوند و همین موضوع اظهارنظر در زمینه صحت و سقم آنها را غیرممکن می‌سازد.

پژوهش حاضر اگر چه در پاسخ به این سؤال که واقعاً مردم ایران - در این مقطع و در این بررسی، فقط مردم تهران - چقدر مطالعه می‌کنند، انجام شده است؛ هرگز در پی نفی یا تخطئه سایر پژوهش‌های انجام شده نیست؛ بلکه می‌کوشد با آرایه روشن، خالی از ابهام و تفکیک شده اطلاعات بدست آمده، روش‌های مورد استفاده برای جمع‌آوری اطلاعات و آزمون‌های آماری معتبر، فضای بهتری برای قضاوت صاحب‌نظران و اندیشمندان فراهم آورد.

هدف

هدف از انجام این تحقیق پس از انجام چند دوره پژوهش در خصوص میزان سرانه مطالعه کتاب از سال ۱۳۸۷ و در فصول مختلف سال از سوی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، برای روندیابی و تعیین میزان (سرانه) مطالعه (کتاب، مجله، روزنامه و...) و تعیین دلایل و عوامل مطالعه و عدم مطالعه در شهر تهران است.

سؤال‌های تحقیق

این پژوهش در پی پاسخگویی به این پرسش‌ها است:

۱. میزان مطالعه (کتاب، مجله، روزنامه و...) در شهر تهران چقدر است؟
۲. سهم مطالعه از اوقات فراغت افراد چقدر است؟
۳. سهم منابع مختلف (درسی، غیردرسی، مجله، روزنامه و...)؟
۴. نوع منابع مورد مطالعه و موضوع آن‌ها چیست؟
۵. نحوه اطلاع پاسخگویان از انتشار کتاب‌های جدید چگونه است؟
۶. آیا کتاب‌های مورد علاقه پاسخگویان به سهولت در دسترس آنان قرار می‌گیرد؟
۷. سهم کتاب از سبد خانوار چقدر است؟ به عبارت دیگر چقدر از درآمد ماهانه خانوار به خرید کتاب اختصاص می‌یابد؟
۸. آیا در منزل پاسخگویان کتابخانه شخصی وجود دارد؟
۹. آخرین کتاب مورد مطالعه پاسخگویان چه کتابی بوده است؟
۱۰. چه اقداماتی می‌توان انجام داد تا مطالعه در بین مردم گسترش یابد؟
۱۱. چه دلایلی برای مطالعه کم از سوی پاسخگویانی که به این مورد اشاره کرده‌اند ارایه می‌شود به عبارت دیگر موانع مطالعه کدامند؟
۱۲. انگیزه پاسخگویان از مطالعه چیست؟

فصل دوم:

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

پیشینه تحقیق

پژوهش‌های مستقل بسیار کمی با موضوع میزان (سرانه) مطالعه در کشور ما انجام شده است. در برخی از پژوهش‌ها که با اهداف دیگری از جمله بررسی اوقات بویژه در مورد جوانان و دانش‌آموزان انجام شده‌اند، گاه و بیگاه به میزان مطالعه نیز توجهی شده است. از سوی دیگر آمارهایی نیز در مورد سرانه مطالعه ایرانیان از سوی برخی از مسئولان دوتی ارائه شده که منبع آنها غالباً نامشخص است. در زیر به برخی از این پژوهش‌ها و آمارهای ارائه شده اشاره می‌شود.

در تحقیقی با عنوان «چگونگی پرداختن به فعالیت‌های فراغت بین نوجوانان در جامعه شهری گروه ۱» که هدف آن شناسایی نحوه گذران اوقات فراغت نوجوانان در جامعه شهری ایران بوده و در سال ۱۳۷۴ انجام شده است سعادت شیخ به این نتیجه رسید که هر فرد نوجوان به طور متوسط سه ساعت در شبانه روز وقت فراغت دارد. نوجوانان مذکور در درجه اول به فعالیت‌های هنری (بیشتر دختران) در درجه دوم به بازی و ورزش مطالعه روزنامه و گوش کردن به موسیقی (بیشتر پسران) می‌پردازند. تماشای تلویزیون سهم زمانی عمده‌ای را به خود اختصاص می‌دهد. (شیخ، ۱۳۷۴) این پژوهشگر (شیخ) در سال ۱۳۷۲ نیز در تحقیقی با عنوان «نحوه گذران وقت در بین نوجوانان و جوانان در شهر تهران» به نتایج زیر دست یافت (شیخ، ۱۳۷۲).

کل	دختر	پسر	
۴:۰۶	۴:۰۵	۴:۰۷	مدت زمان فراغت در روز عادی
۰:۲۰	۰:۲۳	۰:۱۸	زمان مطالعه (کتاب، مجله، روزنامه) در روز عادی
۷:۲۱	۶:۴۷	۷:۵۹	مدت زمان فراغت در روز تعطیل
۰:۲۴	۰:۲۷	۰:۲۲	مدت زمان مطالعه (کتاب، مجله، روزنامه) در روز تعطیل

همچنین در تحقیقی با عنوان «نحوه گذراندن وقت در بین مردم تهران و فعالیت‌های فراغت آنان در یک

روز عادی» (مرادی، ۱۳۷۴ الف) و نیز در روز تعطیل (مرادی، ۱۳۷۴ ب) نتایج زیر به دست آمد:

کل	زن	مرد	
۴:۰۶	۴:۱۲	۳:۵۷	مدت زمان فراغت در روز عادی
۰:۴۸	۰:۵۷	۰:۳۹	زمان مطالعه (کتاب، مجله، روزنامه) در روز عادی
۸:۳۴	۷:۲۷	۹:۱۴	مدت زمان فراغت در روز تعطیل
۰:۳۸	۰:۳۲	۰:۴۵	مدت زمان مطالعه (کتاب، مجله، روزنامه) در روز تعطیل

نتایج تحقیق دکتر محمود بحرانی از دانشگاه شیراز نشان می‌دهد میانگین مطالعه آزاد در میان نوجوانان و جوانان ۵/۵ دقیقه از ۴۸۲ دقیقه وقت آزاد آنان است (۱/۱ درصد از وقت آزاد) در حالی که همین افراد ۱۷۸ دقیقه از وقت خود را بدون برنامه سپری می‌کنند (۳۶/۹ درصد). ۱۱۰ دقیقه (۲۲/۸ درصد) از اوقات فراغت‌شان را به مطالعه کتاب‌های درسی و ۸۲ دقیقه (۱۷ درصد) را به مشاهده برنامه‌های تلویزیون اختصاص می‌دهند و در سایر اوقات به امور شخصی خود می‌پردازند. (خبرگزاری ایسکانیوز، ۱۳۸۶/۸/۲۴) به این ترتیب مجموع سرانه مطالعه نوجوانان و جوانان برحسب این پژوهش ۱۱۵/۵ دقیقه (نزدیک به دو ساعت) بدست می‌آید.

پژوهش دیگری که در شهرستان شهرضا در سال ۱۳۷۸ انجام شده است میزان مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان پسر را ۸۵ دقیقه و میزان مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان دختر را ۱۵۲ دقیقه در هفته نشان می‌دهد (به ترتیب حدود ۱۲ و ۲۱/۷ دقیقه در روز). این بررسی نشان داد حدود ۳۰ درصد دانش‌آموزان، عضو کتابخانه‌ها هستند و دانش‌آموزان، نامناسب بودن ساعات کار کتابخانه‌های مدارس را بزرگترین مانع استفاده از کتابخانه می‌دانند. (مرتضوی، ۱۳۷۸)

دو پژوهش با عنوان بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ توسط مرکز افکارسنجی و رصد فرهنگی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام شده

است. جامعه آماری مورد نظر این پژوهش‌ها کل افراد با سواد ۱۲ سال و بالاتر مناطق ۲۲ گانه شهر تهران هستند که از میان آنان تعداد ۱۰۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند.

میانگین مطالعه پاسخگویان براساس نتایج بدست آمده، در جدول زیر آمده است:

میانگین مطالعه پاسخگویان در هر شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، وضع تأهل، وضع فعالیت، تحصیلات

و درآمد (برحسب دقیقه)

سال	جنس		سن				وضع تأهل		وضع فعالیت				تحصیلات						درآمد ^۱ (هزار تومان)						
	مرد	زن	۱۹-۲۱سال	۲۱-۲۹سال	۳۰-۳۹سال	۴۰-۴۹سال	۵۰سال و بیشتر	مجرد	متاهل	دانش‌آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	شاغل	ابتدایی	راهنمایی و متوسطه	دیپلم	عالی	کمتر از ۳۰۰	۳۰۰-۳۹۹	۴۰۰-۴۹۹	۵۰۰-۵۹۹	۶۰۰-۶۹۹	۷۰۰-۷۹۹	۸۰۰ و بیشتر
۱۳۸۷	۸۸	۹۲	۱۴۰	۱۰۵	۷۸	۶۳	۷۳	۱۳۴	۷۳	۱۴۸	۲۰۵	۶۸	۸۷	۷۴	۴۸	۸۰	۷۳	۱۳۸	۱۰۷	۸۶	۶۸	۹۲	۹۸	۸۷	۱۰۰
۱۳۸۸	۷۸	۷۴	۱۲۰	۸۱	۷۰	۵۲	۵۶	۱۱۶	۵۸	۱۲۸	۱۵۸	۵۷	۷۲	۵۶	۳۵	۶۵	۷۱	۱۰۸	۶۹	۶۸	۵۴	۸۴	۴۷	۷۱	۱۰۱

نتایج نظرسنجی تلفنی از مردم تهران درباره میزان مطالعه کتاب که توسط مرکز افکارسنجی و رصد فرهنگی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات انجام شده، حاکی از آن است که ۳۰/۵ درصد شهروندان تهرانی در حد «خیلی زیاد و زیاد» و ۴۵/۴ درصد در حد «کم و خیلی کم» اهل مطالعه هستند. ۲۴/۱ درصد شهروندان تهرانی اصلاً اهل مطالعه نیستند. میانگین مدت مطالعه هر زن تهرانی در طول یک شبانه روز ۸۵ دقیقه و هر مرد تهرانی ۹۳ دقیقه است.

در خارج از ایران نیز پژوهش‌هایی در این زمینه انجام شده که به برخی از آنها در ادامه اشاره شده است: پژوهشی که طی یک سال از جولای ۱۹۹۸ تا ۱۹۹۹ در نیوزیلند انجام شده است نشان می‌دهد مردم

۱. با توجه به اینکه درآمد پاسخگویان در سال جاری افزایش یافته است، طبقات درآمدی نیز تغییر کرده و مقایسه انجام شده، نسبی و تقریبی است. گروه‌های درآمدی در پژوهش سال گذشته عبارت بوده‌اند از: کمتر از ۱۰۰ هزار تومان، ۱۰۰-۱۹۹، ۲۰۰-۲۹۹، ۳۰۰-۳۹۹، ۴۰۰-۴۹۹، ۵۰۰-۵۹۹ و ۶۰۰ هزار تومان و بیشتر.

نیوزیلند به طور متوسط ۴۴ دقیقه در روز به مطالعه کتاب، مجله و روزنامه می‌پردازند.^۱ این مطالعه شامل مطالعه همراه با فعالیت دیگری مانند غذا خوردن، گوش دادن به رادیو و کار کردن نیز می‌شود. مدت زمان مطالعه خالص (بدون انجام فعالیت دیگری) در این کشور ۲۴ دقیقه در روز است. زنان ۴۵ دقیقه و مردان ۴۳ دقیقه در روز مطالعه می‌کنند که به لحاظ آماری یکسان است. با افزایش سن به طور پیوسته بر میزان مطالعه پاسخگویان افزوده می‌شود تا آنکه در سن بازنشستگی افراد، به شدت فزونی می‌یابد به طوری که ۱۲ تا ۱۴ ساله‌ها فقط ۱۱ دقیقه در روز مطالعه خالص و ۱۰ دقیقه مطالعه همراه با فعالیت دیگری انجام می‌دهند و ۶۵ ساله‌ها و بالاتر ۵۸ دقیقه مطالعه خالص و ۳۸ دقیقه مطالعه همراه با فعالیت دیگری دارند (Statistics New Zealand)

بر طبق پیمایشی که در سال ۲۰۰۲ انجام شده است ۵۴ درصد کانادایی‌ها به طور مرتب (هر روز) و به منظور سرگرمی و انبساط خاطر^۲ کتاب می‌خوانند. یک سوم دیگر گفته‌اند برخی از اوقات، کتاب می‌خوانند. در مجموع ۸۷ درصد کانادایی‌ها دست‌کم یک کتاب در سال می‌خوانند.

فقط ۱۳ درصد پاسخگویان در این بررسی اظهار کرده‌اند که اصلاً مطالعه نمی‌کنند (که در مقایسه با ۴۳ درصد از آمریکایی‌ها که اصلاً مطالعه نمی‌کنند^۳ رقم بسیار پایین‌تری است). ۵۳ درصد از کسانی که اصلاً مطالعه نمی‌کنند اظهار کرده‌اند به مطالعه علاقمند نیستند در حالی که ۴۷ درصد بقیه به مطالعه بی‌علاقه نبوده‌اند اگرچه در ۱۲ ماه گذشته [که مدت مورد پرسش برای مطالعه در این بررسی بوده] اصلاً مطالعه نکرده‌اند.

مدت زمان مطالعه کتاب به منظور سرگرمی از سوی کانادایی‌ها به طور متوسط ۴/۵ ساعت در هفته (۳۸/۶ دقیقه در روز) است که ۲۰ درصد از کل زمان مطالعه آنان را از منابع مختلف (کتاب، روزنامه، مجله) و

۱. در این بررسی مطالعه خارج از محیط کار مدنظر بوده است.

2. Pleasure.

۳. ظاهراً آمار ارایه شده در مورد میزان مطالعه در آمریکا مربوط به سال ۱۹۸۲ است. همچنانکه خواهیم دید درصد کسانی که در سال ۲۰۰۲ در آمریکا اصلاً (منابع مکتوب را) مطالعه نمی‌کنند ۵۴ درصد است.

مطالعه در محل کار، مطالعه در مدرسه و مطالعه به منظور سرگرمی شامل می‌شود. به این ترتیب در مجموع، مدت زمان مطالعه کانادایی‌ها در سال ۲۰۰۲، ۱۹۲/۸ دقیقه در روز (۳ ساعت و ۲۱ دقیقه) به دست می‌آید. بر طبق این پژوهش، هر فرد کانادایی به طور متوسط ۱۷ کتاب در سال مطالعه می‌کند که در مقایسه با سال ۱۹۹۱ که هر فرد کانادایی به طور متوسط ۲۴ کتاب در سال مطالعه می‌کرده کاهش یافته است. نیمی از کانادایی‌ها بیش از ۷ کتاب و ۱۳ درصد بیش از ۵۰ کتاب در سال می‌خوانند (Leisure Reading Habits, 2002). آمار دیگری که در مورد کشور کانادا وجود دارد مربوط به سال ۱۹۹۸ است. پیمایش اجتماعی عمومی^۱ که از سوی وزارت میراث (فرهنگی) کانادا و در بین ده هزار نفر افراد ۱۵ ساله و بالاتر کانادایی انجام شده است حاکی است: کانادایی‌ها به طور متوسط روزانه ۶ ساعت اوقات فراغت دارند که در این مدت ۱۳/۵۴ دقیقه به مطالعه کتاب، ۹/۸۴ دقیقه به مطالعه روزنامه و ۲/۲۲ دقیقه به مطالعه مجله می‌پردازند.

این آمار همچنین نشان می‌دهد زنان (۳۰ دقیقه در روز) بیشتر از مردان (۱۸ دقیقه در روز) مطالعه می‌کنند (Foote, 2002).

آمار مربوط به کشور هند در سال ۲۰۰۶ نشان می‌دهد که هر فرد به طور متوسط ۳۹ دقیقه در روز مطالعه می‌کند که این رقم در شهرها از ۴۱ تا ۴۴ دقیقه و در روستاها از ۳۵ تا ۳۶ دقیقه بوده است (National Readership Studies Council, 2006).

انواع منابع اطلاعاتی مورد محاسبه در سنجش سرانه مطالعه

مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای صداوسیما جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۶) پژوهشی با عنوان «نظرسنجی از مردم تهران درباره کتاب‌خوانی» انجام داد. جامعه آماری این بررسی، شامل شهروندان تهرانی ۱۵ سال به بالا است که براساس مناطق بیست‌گانه شهر تهران به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شده‌اند. براساس نتایج به دست آمده از این بررسی مهم‌ترین دلایل پاسخگویی که اوقات فراغت خود را

1. General social survey.

صرف خواندن نمی‌کنند عبارت‌اند از نداشتن وقت کافی، پایین بودن سواد، نداشتن حوصله، علاقه داشتن به کارهای دیگر، گران بودن کتاب، نداشتن توانایی جسمی، وجود مشکلات زندگی و مشغله فکری، و نبودن کتاب‌های مورد علاقه.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۸۳) در سری کتاب‌های «رفتارهای فرهنگی ایرانیان» که می‌توان گفت از اولین کتاب‌هایی است که برای مناطق روستایی استان‌های مختلف کشور در زمینه مطالعه افراد سخن به میان آورده، درخصوص مطالعه کتاب ابتدا این سؤال مطرح شده که از اعضای خانواده شما چه کسی مطالعه می‌کند و در صورت مثبت بودن پاسخ، از نوع آن - درسی یا غیردرسی - سؤال شده است. همچنین در مورد زمان مطالعه میزان متوسط مطالعه کتاب در هفته مدنظر بوده است. برای اندازه‌گیری میزان مطالعه روزنامه و مجله نیز پرسش‌هایی از جمله میزان تنوع در مطالعه نشریات، نام نشریه، دوره انتشار، گسترش توزیع (محلی، منطقه‌ای، استانی، ملی و بین‌المللی)، سابقه مطبوعات خوانی در خانواده، زمان مطالعه، محل مطالعه، میزان خرید نشریات در هفته، میزان تداوم خرید نشریه، نحوه خرید (اشتراک، کتاب‌فروشی، دکه روزنامه‌فروشی و...) مورد استفاده قرار گرفته است.

مؤسسه فرهنگی - هنری جهان کتاب (۱۳۸۶) در پرسشنامه طرح پژوهشی «بررسی بهره‌مندی جوانان از کتاب: بررسی میزان استفاده جوانان ۱۵-۲۹ سال از کتاب» که به سفارش سازمان ملی جوانان انجام داده است، با طرح پرسش‌هایی از جمله متوسط تماشای تلویزیون در روزهای هفته، متوسط تماشای تلویزیون در روزهای تعطیل، مطالعه غیردرسی در زمان فراغت روزهای معمول هفته، مطالعه غیردرسی در روزهای تعطیل، میزان مطالعه کتاب‌های درسی در هفته، میزان مطالعه کتاب‌های غیردرسی در هفته، مکان مطالعه، چگونگی تهیه کتاب، منبع امانت کتاب، تعداد کتاب به امانت گرفته شده در ماه، تعداد کتاب‌های خریداری شده در سال گذشته، میزان هزینه برای خرید کتاب در ماه، تعداد کتاب موجود در منزل، امکانات مربوط به کتاب در نزدیکی محل سکونت، موضوعات مورد علاقه در مطالعه (در قالب ده موضوع کلی شعر، رمان و داستان، تاریخ، هنر و حرفه، کتاب‌های تخصصی، ورزش، فلسفه و روان‌شناسی، کتاب‌های دینی، تحلیل اجتماعی - سیاسی، و سایر) و... میزان مطالعه را اندازه‌گیری نموده است.

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۱۳۸۷) نیز که پژوهش‌هایی مرتبط در این حوزه انجام داده است، در پرسشنامه‌ای با عنوان «پیمایش ملی سنجش میزان مطالعه در کشور» در مقایسه با پژوهش‌های پیشین گسترده‌تر عمل کرده و مطالعه هر فرد در هفته به عنوان وظیفه شغلی یا تحصیلی یا دلخواهانه برای منابع چاپی (کتاب، جزوه، بروشور، پایان‌نامه و...) و منابع الکترونیکی (اینترنت، لوح فشرده و...) را مورد سنجش قرار داده است؛ همچنین در پرسش‌های تکمیلی دیگری در مورد عضویت در کتابخانه عمومی، تعداد کتاب‌های مطالعه شده در ماه و سال گذشته در کتابخانه عمومی، مدرسه، دانشگاهی و تخصصی، مسجد، امانت یا هدیه گرفتن از دوستان و آشنایان، خرید و... سؤالاتی را مطرح نموده است.

مرکز افکارسنجی و رصد فرهنگی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات در چند سال اخیر پژوهش‌هایی در زمینه سنجش میزان مطالعه شهرهای بزرگ از جمله تهران و اصفهان انجام داده است:

- هرمزی‌زاده در مهرماه ۱۳۸۷ به بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی (افراد ۱۵ سال به بالا) پرداخته است. در این پیمایش، منظور از مطالعه، خواندن متون درسی و غیردرسی، روزنامه، مجله، نشریه و منابع رایانه‌ای و اینترنتی بوده است؛ ولی این تعریف، در محاسبه میزان مطالعه دخالتی نداشته و مطالعه با هر منظوری در سرانه مطالعه لحاظ شده است. علاوه بر این، برخی نیز با استناد به کنوانسیون ۱۹۸۶ م. یونسکو مبنای مطالعه در جوامع مختلف را میزان تولید کتاب می‌دانند و طبق این کنوانسیون نباید کتاب‌های درسی را از کتاب‌های غیردرسی تفکیک کرد.

- بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی در اسفند ۱۳۸۸ نیز همانند پژوهش هرمزی‌زاده (۱۳۸۷) بوده است. بدین معنی که پرسش‌های به کار رفته در این پژوهش شباهت بسیار زیادی با پرسشنامه سال ۱۳۸۷ دارد. البته با تفاوت در دو سؤال که اولی راجع به منبع مطالعه (انواع نشریه و مجله، روزنامه، منابع اینترنتی و کامپیوتری، انواع کتاب‌های درسی و غیردرسی به تفکیک آمده است) و دومی درباره حوزه‌های مورد علاقه افراد (حوزه‌هایی از جمله علوم پایه (ریاضیات، فیزیک، شیمی، زمین‌شناسی و...); پزشکی؛ فنی - مهندسی (تکنولوژی)؛ کشاورزی؛ علوم اجتماعی (جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، اقتصاد، بازرگانی و...); تاریخ و جغرافیا؛ حقوق؛ سیاسی؛ مذهبی؛ هنر و موسیقی؛ زبان و ادبیات و...) می‌باشد.

- بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی در اسفند ۱۳۸۹ نیز مانند دو سال گذشته ولی با گستردگی و تنوع بیش تر در طرح پرسش ها همراه بود. میزان مطالعه منابع گوناگون در شبانه روز از جمله انواع نشریه و مجله (فصلنامه، هفته نامه و...)، روزنامه، منابع اینترنتی (پست الکترونیکی، سایت، وبلاگ، کتاب، مقاله، پژوهش و...)، منابع کامپیوتری (کتاب های الکترونیکی، نرم افزارهای کتابخانه، کتاب ها، مقالات با فرمت پی دی اف، ورد و...)، انواع کتاب های درسی و کمک درسی، انواع کتاب های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری، مذهبی و...)، انواع کتاب های دینی (قرآن، ادعیه، مفاتیح و...)، و مطالعه کاری و شغلی در پرسشنامه این پژوهش مدنظر بوده است.

آمار براساس تیراژ کتاب و مطبوعات

اصغر نژاد (۱۳۸۰) در پژوهشی با هدف «بررسی وضعیت کتاب و کتابخوانی در ایران، که از روش سندی برای جمع آوری داده ها استفاده نموده، آمارهای موجود در زمینه تیراژ کتاب و مطبوعات و همچنین میزان افراد باسواد کشور را برای سنجش سرانه مطالعه به کار برده است. بدین صورت که نسبت تیراژ کتاب و مطبوعات به جمعیت باسواد کشور معیار سنجش قرار گرفته است.

در پژوهشی دیگر با هدف «بررسی وضعیت کتاب و کتابخوانی در ایران» که از روش سندی برای جمع آوری داده ها استفاده نموده، آمارهای موجود در زمینه تیراژ کتاب و مطبوعات و همچنین میزان افراد باسواد کشور را برای سنجش سرانه مطالعه به کار برده است. بدین صورت که نسبت تیراژ کتاب و مطبوعات به جمعیت باسواد کشور معیار سنجش قرار گرفته است.

در پژوهشی دیگر میها کواک و موچکا کواک^۱ (۲۰۰۲) به سنجش سرانه مصرفی کتاب در کشورهای عضو اتحادیه اروپا پرداختند. این پژوهش با استفاده از روش سندی و با تکیه بر آمار و ارقام موجود صورت گرفته است. در این پژوهش فرض بر این بوده است که استفاده از کتاب از دو مجرای خرید کتاب و یا امانت کتاب از کتابخانه های عمومی انجام می گیرد. در نتیجه سنجش سرانه مصرف کتاب از مجموع سرانه فروش

1. Kovac Miha And Sebart Mojca Kovac

کتاب و سرانه امانت به دست می‌آید که در این فرمول سرانه فروش کتاب خود نیز از تقسیم سرانه قیمت فروش کتاب بر میانگین قیمت کتاب در کشورهای عضو اتحادیه اروپا حاصل گردید.

ظهور محمل‌های جدید اطلاعاتی

آذرنگ (۱۳۷۸) در کتاب «شمه‌ای از کتاب، کتابخانه و نشر کتاب» تصریح می‌کند که در عصر اطلاعات و ارتباطات، جایگاه کتاب در جست‌وجوها تغییر یافته و به یکی از رسانه‌های اطلاعاتی در کنار رسانه‌های دیگر تبدیل شده و در واقع کتاب از جایگاه قدسی‌اش فروکشیده شده است و فن‌آوری در حال تحول اطلاعات و ارتباطات، محمل‌های تازه‌ای برای انتقال اطلاعات در اختیار می‌گذارد که گاه به مراتب کارآمدتر از کتاب است. بنابر این می‌توان به این نکته اذعان داشت که امروزه کتاب، تنها به عنوان یکی از چندین محمل‌های اطلاعاتی است که خواننده برای دستیابی به اطلاعات مورد نیازش ممکن است به آن رجوع کند. نورشهریزا و حسن^۱ (۲۰۰۷) در پژوهشی برای سنجش اولویت‌های مطالعاتی دانشجویان دو رشته مختلف دانشگاه گومبوک^۲ از روش پیمایشی استفاده کردند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد وب‌سایت‌ها به طور فزاینده‌ای در حال تبدیل به عمده‌ترین منبع مطالعه گردیده‌اند. نکته جالب توجه در این پژوهش این است که مطالعه قرآن و متون اسلامی به عنوان یکی از منابع مطالعه مورد توجه قرار گرفته است. نتایج به دست آمده از این پژوهش حاکی از آن است که بیش‌ترین فراوانی در مطالعه به ترتیب مربوط به مجله، روزنامه، داستان و رمان، کتب دانشگاهی، وب‌سایت، طنز، قرآن و کتاب‌های اسلامی، مقاله، کتاب‌های درسی و ادبیات و هنر بوده است. لیو^۳ (۱۳۸۶) معتقد است که رسانه‌های دیجیتالی در گذار متحولانه مطالعه سهم دارند. این رسانه‌ها پاره‌ای مزایای قدرتمند که به صورت سنتی در محیط چاپی وجود ندارد (مثل قابلیت تعامل، غیرخطی بودن، سرعت دسترسی به اطلاعات، و همگرایی متن و تصویر، قابلیت شنیداری و دیداری) را نیز ارائه می‌کنند. لیو از پژوهش خویش چنین نتیجه‌گیری کرده است که در محیط رو به دیجیتالی شدن، خوانندگان به تدریج

1. Nor Shahriza, Abdul Karim; Hasan, Amelia

2. Gombok

3. Liu

رفتار مطالعه را از روی صفحه نمایشگر و استفاده فزاینده از انواع راهبردها (مثل مرور کردن و تشخیص کلیدواژه‌ای) برای غلبه بر محیط سرشار اطلاعاتی در خود ایجاد می‌کنند.

تعاریف و برداشت‌های مختلف از مطالعه

گوتری^۱ و سیفرت^۲ (۲۰۰۱) عوامل مؤثر در مطالعه را در سه سطح بین‌المللی، ملی و فردی بیان می‌کنند. آنها از عوامل بین‌المللی صنعتی شدن، رشد اقتصادی و تعداد ناشران، از عوامل ملی شهرنشینی، تحصیلات، حرفه، اندازه جامعه، زبان (خصوصاً در کشورهای چندزبانه)، و از عوامل فردی جنسیت (مؤثر در میزان مطالعه و محتوای مطالعه) و میزان موفقیت^۳ را حائز اهمیت دانسته‌اند. همچنین برای سنجش میزان مطالعه، ۳ متغیر اصلی: ۱. جمعیت‌شناسی مانند سن، جنس، سطح تحصیلات، رده شغلی، وضعیت تأهل، محل اقامت (شهری یا روستایی)، علاوه بر آنها زبان مورد استفاده در محل سکونت، عضویت در کتابخانه، نوع مدرسه، مالکیت رسانه‌های گروهی از قبیل رادیو، تلویزیون، اشتراک روزنامه؛ ۲. انواع مختلفی از رسانه‌ها مانند روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها و رقابت‌های مختلف منابع خواندنی؛ ۳. محتوا. نویسندگان کتاب «اندازه‌گیری مطالعه» این گونه بیان می‌دارند که چون دسته‌بندی محتوا در پژوهش‌های مختلف متفاوت است و استانداردهای بین‌المللی خاصی مورد استفاده قرار نمی‌گیرد، نتایج این گونه بررسی‌ها به آسانی قابل مقایسه نمی‌باشد. همچنین چگونگی تهیه منابع خواندنی مثلاً از کتابخانه، مدرسه، دکه‌های روزنامه‌فروشی، کتاب‌فروشی‌ها، فروشگاه‌ها، دوستان، پست، محل کار (سیستم ارتقای شغلی) و... در این اثر مورد سنجش قرار گرفته است.

سنجش مطالعه بر حسب هدف

قبادی و اللهیاری فومنی (۱۳۸۸) بیان می‌کند که براساس پژوهشی که توسط مرکز ملی آمار ایتالیا^۴ در سال ۲۰۰۶ و در فاصله بین سال‌های ۱۹۹۸-۲۰۰۶ انجام شده است، درصد خوانندگان براساس این که

-
1. John T. Guthrie
 2. Mary Seifert
 3. Achievement Level
 4. Istituto Nazionale di Statistica (Istat)

حداقل یک کتاب، بین ۱-۳ کتاب، بین ۴-۱۱ کتاب و بیش از ۱۲ کتاب خوانده‌اند مورد بررسی قرار گرفته است. این آمارگیری تنها به منظور بررسی میزان مطالعه کتاب در اوقات فراغت و از نوع پلیسی، عاشقانه، علمی - تخیلی و کتاب‌های تفریحی و سرگرمی صورت گرفته و کتاب‌های مربوط به خانه (مثل کتاب آشپزی)، راهنماهای توریستی و... را شامل نشده است. آنها همچنین اشاره می‌کنند که در اروپا نیز براساس اطلاعات دریافتی از طریق پرسشنامه و انجام مصاحبه‌های حضوری با ۶۲۰۰ نفر و با توجه به سیستم ارزیابی تحولات در اروپا^۱ خوانندگان کتاب بر مبنای تعداد کتاب‌هایی که طی ۱۲ ماه اخیر مطالعه کرده‌اند به صورت گروه‌هایی که بین ۱-۳ کتاب، ۴-۷ کتاب، ۸-۱۲ کتاب و بیش از ۱۲ کتاب مطالعه نموده‌اند، طبقه‌بندی شده‌اند. علاوه بر آن خواندن روزنامه و مجله، کاربری اینترنت و رایانه‌های شخصی و اهداف افراد برای استفاده از اینترنت بدین شکل آورده شده است: پست الکترونیکی، جست‌وجوی اطلاعاتی در مورد محصولی خاص، استفاده شغلی، خرید و فروش سهام (معاملات از طریق حساب)، جست‌وجوی اطلاعات برای دستیابی به مطالب آموزشی، جست‌وجوی اطلاعات ورزشی یا تفریحی، جست‌وجوی مکان‌هایی برای گذراندن تعطیلات، انتقال نرم‌افزارهای رایگان، خواندن مقالات، اسناد و مطالب آموزشی، مطالعه روزنامه و مجله، و استفاده از رایانه برای گفت‌وگوهای دوستان. همچنین در مورد میزان استفاده از رادیو و تلویزیون، موسیقی، و فعالیت‌های فرهنگی (مثل رفتن به سینما، تئاتر، کنسرت، ورزشگاه برای تماشا، و بازدید از کتابخانه، بناهای تاریخی، موزه و نگارخانه داخل و خارج از کشور) بررسی‌هایی انجام شده است.

در پرسشنامه‌ای که ان‌آراس^۲ در اکتبر سال ۲۰۱۰ انجام داده است، علاوه بر میزان خواندن منابع کتابی اعم از کتاب، مجله، روزنامه در روزهای معمول و ایام تعطیل، نشریات محلی، راهنمای مکان‌ها، میزان استفاده از اینترنت (همچون بازی‌های رایانه‌ای روی خط^۳، وب‌گردی، نامه‌های الکترونیکی، دانلود کردن موسیقی، گوش دادن به رادیو از طریق اینترنت، دانلود نرم‌افزارهای مورد علاقه و مانند آن) مورد سنجش قرار گرفته است.

-
1. Eurobarometer
 2. Free Flow of information
 3. Free Flow of information

فصل سوم: روش تحقیق

روش تحقیق

انواع مختلف روش در تحقیقات اجتماعی وجود دارد. در این تحقیق از روش پیمایش^۱ استفاده شده است. روش پیمایشی ابزاری است برای گرفتن پاسخ از نمونه پاسخگویان و دارای چهار ویژگی زیر می‌باشد:

۱. پیمایش، یک نمونه گویایی از جمعیت را بررسی می‌کند؛ به خصوص از طریق نمونه‌گیری احتمالی (تصادفی ساده).

۲. پیمایش، به طور مستقیم پاسخ پاسخگویان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

۳. پیمایش، روش مرجحی است برای جمع‌آوری داده‌ها چون از نمونه گویای جمعیت به دست می‌آید.

۴. پیمایش، با یک مجموعه طبیعی سر و کار دارد (دواس، ۱۳۷۶، ص ۲۲).

تعریف عملیاتی متغیرها

با توجه به اینکه روش پیمایشی است، تکنیک مناسب این روش پرسشنامه می‌باشد و پرسشنامه حاوی سؤالات باز وبسته می‌باشد و از دو قسمت تشکیل شده است.

۱. سؤالات زمینه‌ای یا وضعیتی .

۲. سؤالات مربوط به سنجش متغیرهای مستقل و وابسته با استفاده از طیف لیکرت^۲ و به صورت پنج گزینه‌ای (اصلاً، خیلی کم، کم، زیاد و خیلی زیاد) بیان گردیده است.

جامعه آماری

جامعه آماری مورد نظر این پژوهش افراد ۱۵ سال و بالاتر مناطق ۲۲ گانه شهر تهران هستند و فرد پاسخگو واحد تحلیل است.

حجم نمونه

در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با خطای نمونه‌گیری^۳ درصد استفاده شده که تقریباً تعداد ۱۰۰۰ نفر (محاسبه از طریق فرمول کوکران) به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. در این تحقیق با فرض

1. Survey

2. Likert scale

حداکثر واریانس در نمونه $(p = q = \frac{1}{2}, S^2 = pq = 0.25)$ در سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای قابل قبول ۳ درصد حجم نمونه از فرمول زیر محاسبه شد. که در آن $t_{.۰۱/۹۷۵} = ۱/۹۶ \approx ۲$ است.

$$n = \frac{Nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2} \approx ۱۰۰۰$$

در زیر توضیح کوتاهی در مورد انتخاب $S^2 = ۰/۲۵$ داده می‌شود: از هدف تحقیق، نتیجه می‌شود که این بررسی، چند منظوره است یعنی برای نیل به هدف، متغیرهایی بیشتر از دو یا سه می‌باید بررسی و اندازه‌گیری شوند. بنابراین حجم نمونه می‌بایستی بر اساس یکایک متغیرهای بهینه شود ولی از قبل معلوم است، آن متغیری که پراکندگی زیادتری بین اندازه‌گیری خود از دیگر متغیرها دارد تعداد نمونه بیشتری از نمونه‌های لازم را برای متغیرهای دیگر می‌طلبد از این رو اگر حجم نمونه را برای آن متغیری که بیشترین پراکندگی را دارد بهینه کنیم برای سایر متغیرهای مورد بررسی نیز مناسب و بهینه است.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری در این پژوهش ترکیبی از نمونه‌گیری طبقه‌بندی متناسب با حجم^۱ و تصادفی سیستماتیک است.

بر اساس روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی متناسب با حجم، ابتدا در مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران تعداد نمونه هر منطقه به نسبت جمعیت کل ۱۵ سال و بالاتر آن منطقه به کل جمعیت تهران مشخص گردید؛ سپس در هر منطقه تعدادی بلوک تعیین و بلوک‌های نمونه مشخص گردید. در بلوک‌های نمونه با افراد ۱۵ سال و بالاتر ساکن در بلوک با روش نمونه‌گیری سیستماتیک و بر اساس تعداد حجم نمونه انتخابی در هر منطقه و بلوک، مصاحبه حضوری شد. روش تکمیل پرسشنامه‌ها، مصاحبه حضوری با افراد نمونه انتخابی بوده است. شایان ذکر است که حجم نمونه در هر یک از مناطق متناسب با جمعیت آن منطقه بود.

بر اساس این روش نسبت جمعیت افراد مناطق مختلف تهران در نمونه‌ی مورد استفاده به صورت تئوریک در جدول ۱ قابل مشاهده است:

^۱. Proportional to Size

جمعیت (۱۵ سال و بالاتر) مناطق ۲۲گانه شهر تهران و تعداد نمونه در هر منطقه

مناطق ۲۲گانه	جمعیت مناطق شهر تهران	تعداد برحسب جمعیت مناطق ۱۰۰۰ نفر
منطقه ۱	۳۷۹۹۶۲	۵۰
منطقه ۲	۶۰۸۸۱۴	۸۲
منطقه ۳	۲۹۰۷۲۶	۳۸
منطقه ۴	۸۲۲۵۸۰	۱۱۰
منطقه ۵	۳۴۴۰۱۹	۴۶
منطقه ۶	۲۳۷۲۹۲	۳۲
منطقه ۷	۳۱۰۱۸۴	۴۱
منطقه ۸	۳۷۸۷۲۵	۵۱
منطقه ۹	۱۶۵۹۰۳	۲۳
منطقه ۱۰	۳۱۵۶۱۹	۴۲
منطقه ۱۱	۲۷۵۲۴۱	۳۷
منطقه ۱۲	۲۴۸۰۴۸	۳۳
منطقه ۱۳	۲۴۵۷۲۴	۳۳
منطقه ۱۴	۴۳۳۴۳۲	۶۵
منطقه ۱۵	۶۴۴۲۵۹	۸۶
منطقه ۱۶	۲۹۱۱۶۹	۳۹
منطقه ۱۷	۲۵۶۰۲۲	۳۵
منطقه ۱۸	۳۱۷۱۸۸	۴۲
منطقه ۱۹	۲۴۹۷۸۶	۳۴
منطقه ۲۰	۳۳۵۶۳۴	۴۵
منطقه ۲۱	۱۵۹۷۹۳	۲۱
منطقه ۲۲	۱۰۸۶۷۴	۱۵
جمع کل	۷۱۴۸۷۹۴	۱۰۰۰

روش گردآوری اطلاعات

اطلاعات این تحقیق از طریق پرسشنامه و مصاحبه حضوری پرسشگر با فرد پاسخگو گردآوری شده است که پس از انجام مراحل استخراج و کدگذاری با استفاده از نرم‌افزار¹ DE داده‌ها به رایانه وارد شده است.

روش تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل اطلاعات در چند مرحله و به وسیله نرم‌افزار SPSS صورت گرفته است. ابتدا توصیف و تحلیل تک متغیره انجام شده؛ که در آن به منظور توصیف اطلاعات از جداول یک بُعدی توزیع فراوانی، شاخص‌های مرکزی، درصد و فراوانی استفاده شده است. برای تحلیل داده‌ها از جداول دو بُعدی و آزمون‌های آماری بسته به مورد (سطح سنجش متغیرها) استفاده گردیده است. به منظور تعیین ارتباط بین متغیرهای مستقل و وابسته و تعمیم نتایج به جامعه آماری از آزمون‌های آماری کای اسکوئر (χ^2) و در صورت معنی‌دار بودن آزمون از معیارهای پیوند V کرامر و d سامرز بهره گرفته‌ایم. ضمن اینکه تمامی محاسبات آماری این تحقیق به وسیله رایانه و در محیط نرم‌افزاری SPSS نسخه ۲۲ انجام شده است.

تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

مفهوم محوری این پژوهش مطالعه است دانشنامه ویکی پدیا مطالعه را چنین تعریف کرده است: مطالعه، فرایند شناخت معنایی نمادها به منظور دریافت فحوای (مفهوم) آنهاست. مطالعه ابزاری است برای فراگیری زبان، برقراری ارتباط و نشر اطلاعات و عقاید. مطالعه می‌تواند شامل خواندن متون مکتوب (نوشته شده)، نت‌های موسیقی، صورت نگاشت‌ها و کسب اطلاعات از منابع رایانه‌ای باشد». در پیمایش حاضر منظور از مطالعه، خواندن متون درسی و غیردرسی، روزنامه، مجله و نشریه، منابع رایانه‌ای و اینترنتی، مطالعات کاری و شغلی است. مکان و زمان مطالعه – چنانکه در برخی از پژوهش‌های

¹. Data Entry

خارج از کشور مشخص و مستثنی شده است - در بررسی و محاسبه میزان مطالعه مدنظر قرار نگرفته است. همچنین منظور از مطالعه در محاسبه میزان مطالعه دخالتی نداشته است و مطالعه با هر منظوری در سرانه مطالعه لحاظ شده است.

میزان مطالعه

این متغیر برحسب طیف لیکرت با مقوله‌های ترتیبی از خیلی زیاد، زیاد، کم، خیلی کم و اصلاً (مقوله ۵) اندازه‌گیری شده است

نحوه اطلاع از انتشار کتاب‌های جدید

مقوله‌های پاسخ در این متغیر عبارت اند از: دوستان و آشنایان، صدا و سیما، پیگیری شخصی در بازار کتاب، اینترنت، مطبوعات و مجلات، کتابخانه‌ها، خانواده، اساتید، اطلاع‌رسانی در کتاب‌های مطالعه شده و نمایشگاه کتاب.

نحوه تهیه کتاب

با مقوله‌های خرید از اینترنت، امانت گرفتن از کتابخانه مدرسه، محل کار و دانشگاه امانت گرفتن از سایر کتابخانه‌ها و امانت گرفتن از دوستان و آشنایان، مطالعه در اینترنت، خرید از مغازه و سایر مشخص شده است.

پایگاه اقتصادی - اجتماعی

متغیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی، با ترکیب متغیرهای میزان هزینه ماهانه خانوار، تحصیلات فرد پاسخگو و منطقه مسکونی ایجاد شده و در سه سطح بالا، متوسط و پایین، پاسخگویان در متغیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی گروه‌بندی شده‌اند.

متغیرهایی که در قالب متغیرهای مستقل در این تحقیق قرار گرفته‌اند و به ویژگی‌های فردی (مشخصات پاسخگویان) مربوط می‌شوند که عبارت‌اند از: جنس، سن، وضعیت تأهل، فعالیت، سطح تحصیلات، هزینه ماهانه خانوار پاسخگویان و پایگاه اقتصادی - اجتماعی.

فصل چهارم: **تجزیه و تحلیل اطلاعات**

سیمای پاسخگویان

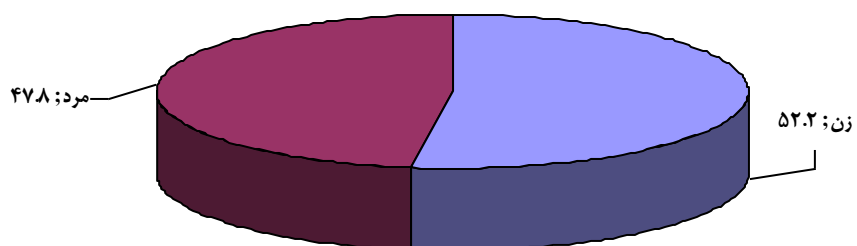
- جنس

۴۷/۸ درصد پاسخگویان این نظرسنجی مرد و ۵۲/۲ درصد آنان، زن بوده‌اند.

جدول شماره ۱. توزیع پاسخگویان بر حسب جنس

جنس	فراوانی	درصد
مرد	۴۷۸	۴۷/۸
زن	۵۲۲	۵۲/۲
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۱. توزیع پاسخگویان بر حسب جنس (درصد)

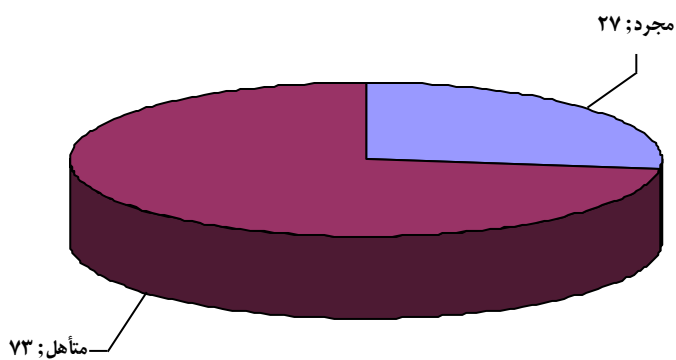
- وضعیت تأهل

۲۷ درصد پاسخگویان مجرد و ۷۳ درصد متأهل بوده‌اند.

جدول شماره ۲. توزیع پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل

جنس	فراوانی	درصد
مجرد	۲۷۰	۲۷
متأهل	۷۳۰	۷۳
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۲. توزیع پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل (درصد)

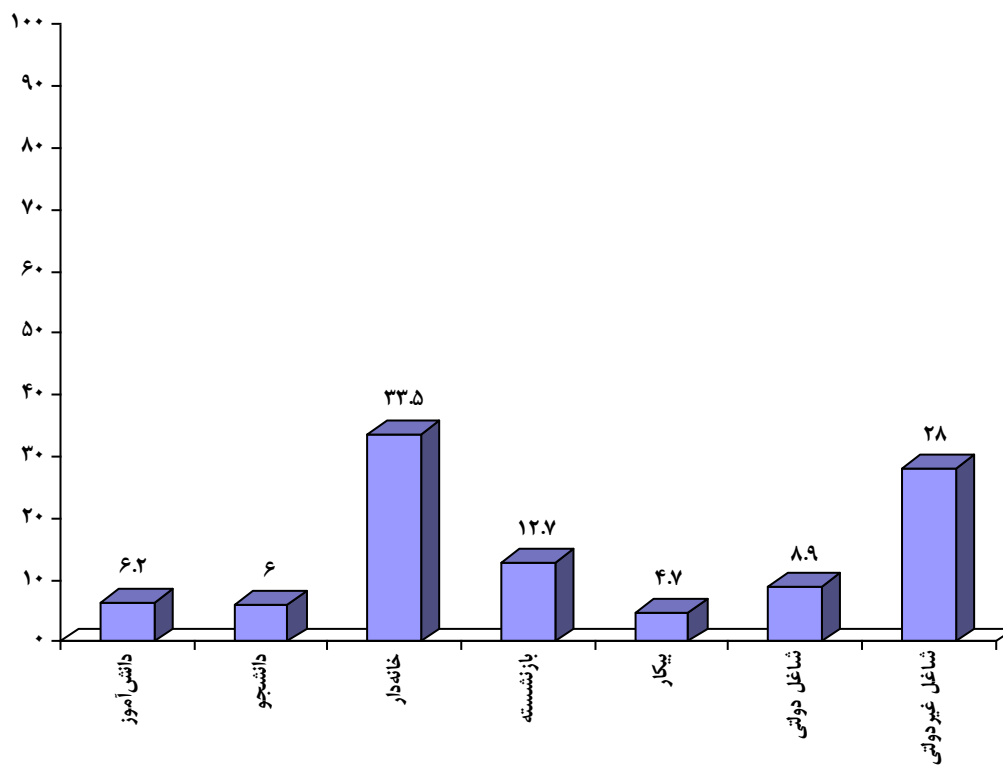
فعالیت

۳۳/۵ درصد پاسخگویان خانه‌دار، ۲۸ درصد شاغل غیردولتی، ۱۲/۷ درصد بازنشسته، ۸/۹ درصد شاغل دولتی، ۶/۲ درصد دانش‌آموز، ۶ درصد دانشجو و ۴/۷ درصد بیکار بوده‌اند.

جدول شماره ۳. توزیع پاسخگویان بر حسب فعالیت

فعالیت	فراوانی	درصد
دانش‌آموز	۶۲	۶/۲
دانشجو	۶۰	۶
خانه‌دار	۳۳۵	۳۳/۵
بازنشسته	۱۲۷	۱۲/۷
بیکار	۴۷	۴/۷
شاغل دولتی	۸۹	۸/۹
شاغل غیردولتی	۲۸۰	۲۸
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۳. توزیع پاسخگویان بر حسب فعالیت (درصد)

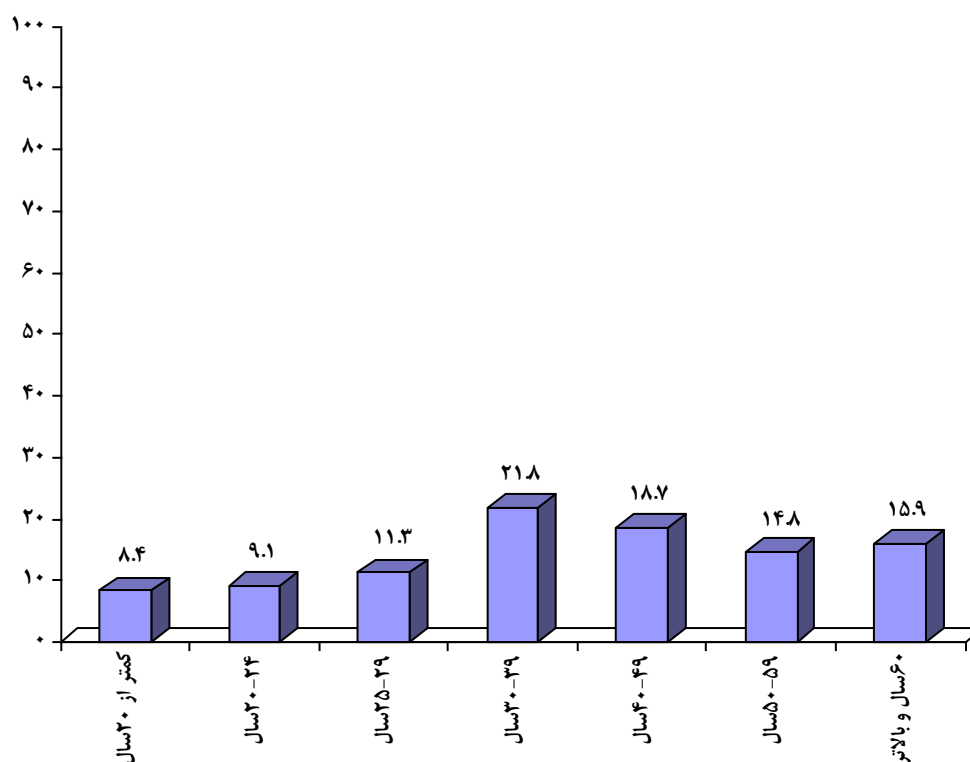
- سن

۸/۴ درصد پاسخگویان زیر ۲۰ سال، ۹/۱ درصد ۲۰ تا ۲۴ سال، ۱۱/۳ درصد ۲۵ تا ۲۹ سال، ۲۱/۸ درصد ۳۰ تا ۳۹ سال، ۱۸/۷ درصد ۴۰ تا ۴۹ سال، ۱۴/۸ درصد ۵۰ تا ۵۹ سال و ۱۵/۹ درصد ۶۰ سال و بیشتر سن داشته‌اند. میانگین سنی آنان؟ سال بوده است.

جدول شماره ۴. توزیع پاسخگویان بر حسب سن

درصد	فراوانی	سن
۸/۴	۸۴	کمتر از ۲۰ سال
۹/۱	۹۱	۲۰-۲۴ سال
۱۱/۳	۱۱۳	۲۵-۲۹ سال
۲۱/۸	۲۱۸	۳۰-۳۹ سال
۱۸/۷	۱۸۷	۴۰-۴۹ سال
۱۴/۸	۱۴۸	۵۰-۵۹ سال
۱۵/۹	۱۵۹	۶۰ سال و بالاتر
۱۰۰	۱۰۰۰	جمع

نمودار شماره ۴. توزیع پاسخگویان بر حسب سن (درصد)

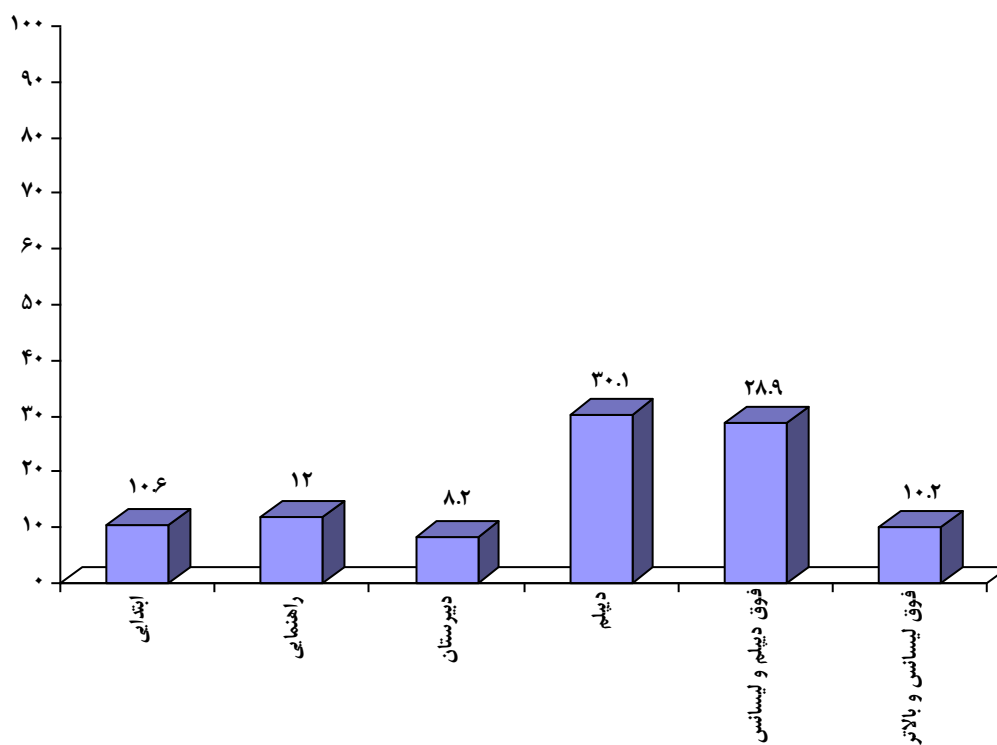
- تحصیلات

۱۰/۶ درصد پاسخگویان دارای تحصیلات ابتدایی، ۱۲ درصد راهنمایی، ۸/۲ درصد دبیرستان، ۳۰/۱ درصد دیپلم، ۲۸/۹ درصد فوق دیپلم و لیسانس و ۱۰/۲ درصد فوق لیسانس و بالاتر بوده‌اند.

جدول شماره ۵. توزیع پاسخگویان بر حسب تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
ابتدایی	۱۰۶	۱۰/۶
راهنمایی	۱۲۰	۱۲
دبیرستان	۸۲	۸/۲
دیپلم	۳۰۱	۳۰/۱
فوق دیپلم و لیسانس	۲۸۹	۲۸/۹
فوق لیسانس و بالاتر	۱۰۲	۱۰/۲
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۵. توزیع پاسخگویان بر حسب تحصیلات (درصد)

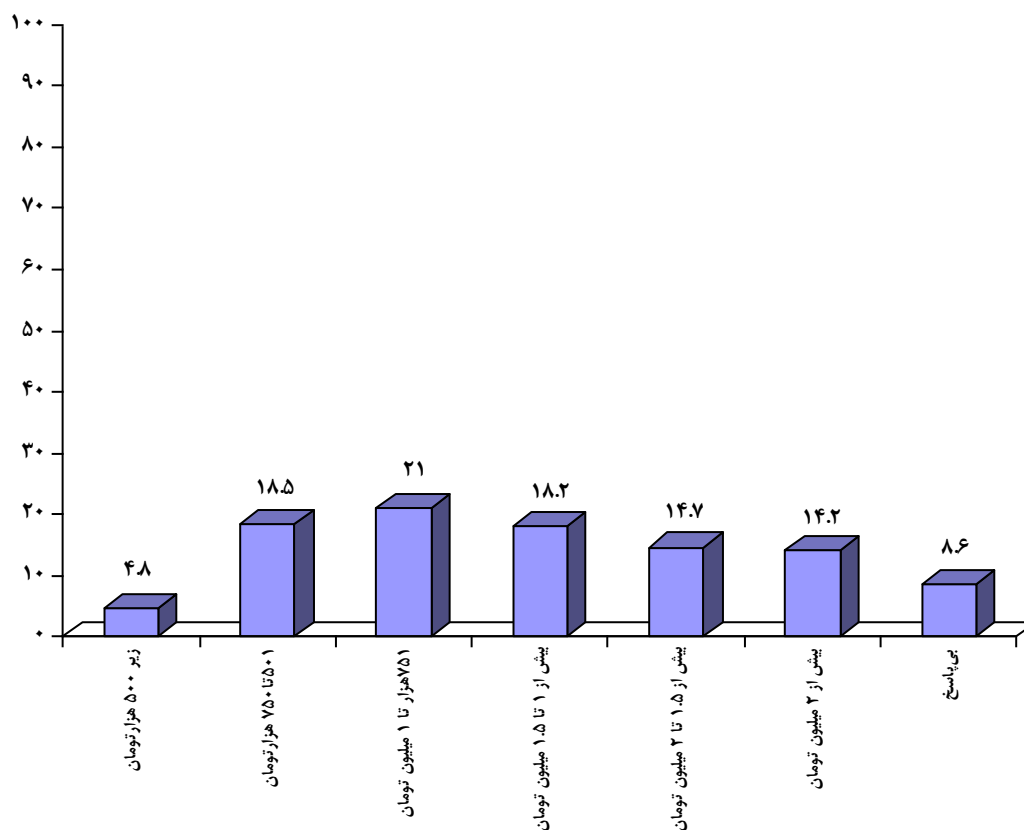
- هزینه ماهانه

هزینه ماهانه خانواده ۴/۸ درصد پاسخگویان کمتر از ۵۰۰ هزار تومان، ۱۸/۵ درصد بین ۵۰۱ تا ۷۵۰ هزار تومان، ۲۱ درصد بین ۷۵۱ هزار تومان تا ۱ میلیون تومان، ۱۸/۲ درصد بیش از ۱ تا ۱/۵ میلیون تومان، ۱۴/۷ درصد بیش از ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان و ۱۴/۲ درصد بیش از ۲ میلیون تومان بوده است.

جدول شماره ۶. توزیع پاسخگویان بر حسب میزان هزینه ماهانه خانواده

میزان هزینه	فراوانی	درصد
زیر ۵۰۰ هزار تومان	۴۸	۴/۸
۵۰۱ تا ۷۵۰ هزار تومان	۱۸۵	۱۸/۵
۷۵۱ هزار تومان تا ۱ میلیون تومان	۲۱۰	۲۱
بیش از ۱ تا ۱/۵ میلیون تومان	۱۸۲	۱۸/۲
بیش از ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان	۱۴۷	۱۴/۷
بیش از ۲ میلیون تومان	۱۴۲	۱۴/۲
بی پاسخ	۸۶	۸/۶
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۶. توزیع پاسخگویان بر حسب میزان هزینه ماهانه خانواده (درصد)

- منطقه مسکونی

۱۷/۵ درصد پاسخگویان از منطقه شمال، ۲۴/۹ درصد از منطقه شرق، ۱۴/۳ درصد از منطقه غرب،

۱۷/۹ درصد از منطقه مرکز و ۲۵/۴ درصد از منطقه جنوب تهران بوده‌اند.

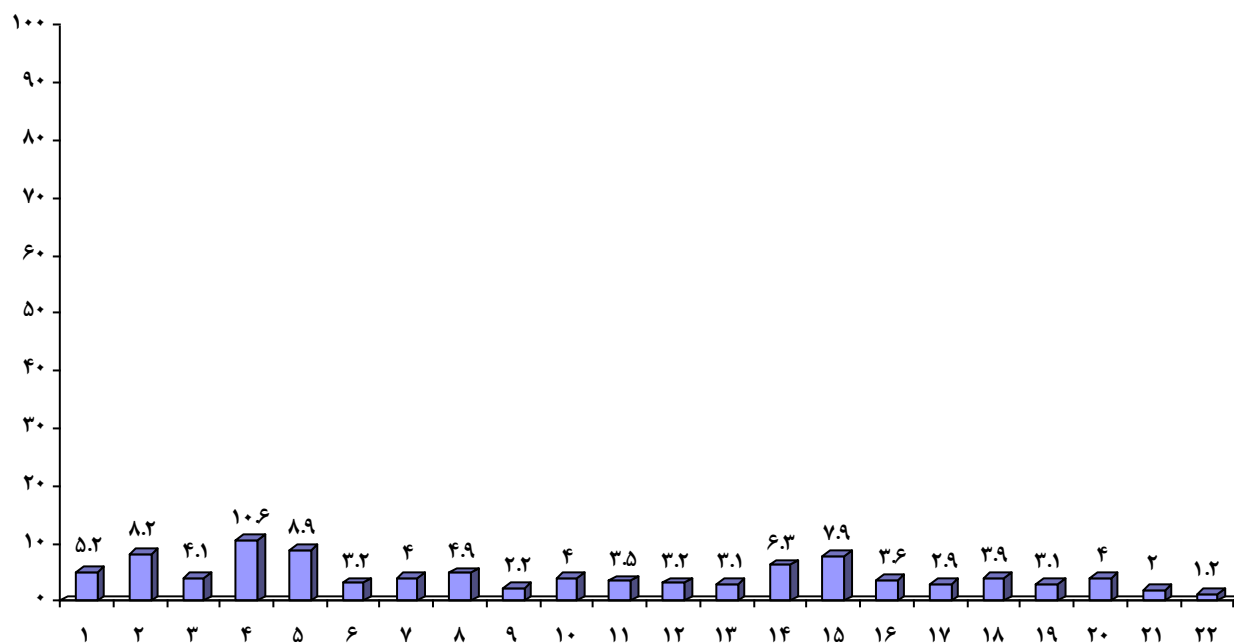
جدول شماره ۷. توزیع پاسخگویان برحسب مناطق ۲۲ گانه

منطقه مسکونی	فراوانی	درصد
۱	۵۲	۵/۲
۲	۸۵	۸/۲
۳	۴۱	۴/۱
۴	۱۰۶	۱۰/۶
۵	۸۹	۸/۹
۶	۳۲	۳/۲
۷	۴۰	۴
۸	۴۹	۴/۹
۹	۲۲	۲/۲
۱۰	۴۰	۴
۱۱	۳۵	۳/۵
۱۲	۳۲	۳/۲
۱۳	۳۱	۳/۱
۱۴	۶۳	۶/۳
۱۵	۷۹	۷/۹
۱۶	۳۶	۳/۶
۱۷	۲۹	۲/۹
۱۸	۳۹	۳/۹
۱۹	۳۱	۳/۱
۲۰	۴۰	۴
۲۱	۲۰	۲
۲۲	۱۲	۱/۲
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

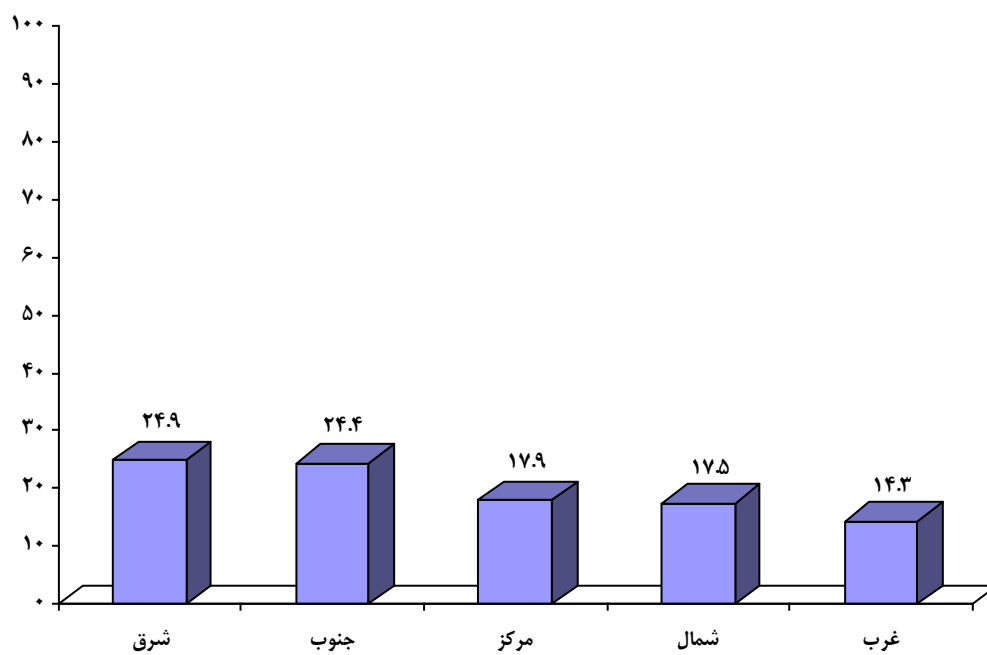
جدول شماره ۸. توزیع پاسخگویان برحسب منطقه مسکونی

منطقه مسکونی	فراوانی	درصد
شرق	۲۴۹	۲۴/۹
جنوب	۲۴۴	۲۴/۴
مرکز	۱۷۹	۱۷/۹
شمال	۱۷۵	۱۷/۵
غرب	۱۴۳	۱۴/۳
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۷. توزیع پاسخگویان برحسب مناطق ۲۲ گانه (درصد)

نمودار شماره ۸. توزیع پاسخگویان برحسب منطقه مسکونی (درصد)

- پایگاه اقتصادی و اجتماعی

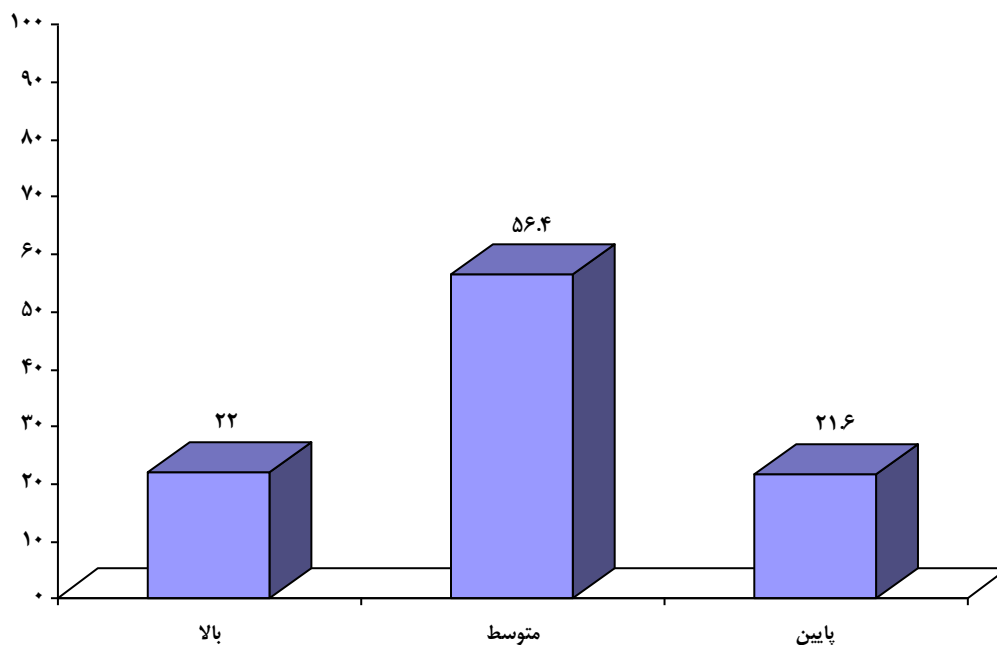
پایگاه اقتصادی و اجتماعی ۲۱/۶ درصد پاسخگویان «پایین»، ۵۶/۴ درصد «متوسط» و ۲۲ درصد «بالا»

بوده است.

جدول شماره ۹. توزیع پاسخگویان بر حسب پایگاه اقتصادی و اجتماعی

منطقه مسکونی	فراوانی	درصد
بالا	۲۲۰	۲۲
متوسط	۵۶۴	۵۶/۴
پایین	۲۱۶	۲۱/۶
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۹. توزیع پاسخگویان بر حسب پایگاه اقتصادی و اجتماعی (درصد)

یافته‌های توصیفی

میزان مطالعه

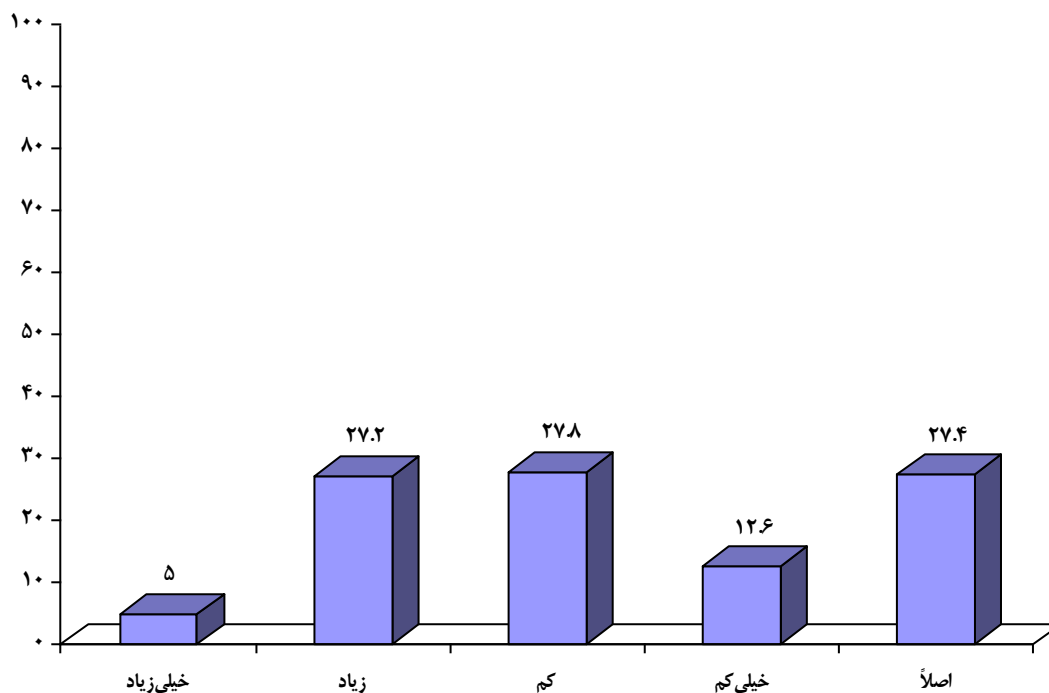
۳۲/۲ درصد پاسخگویان در حد «خیلی زیاد یا زیاد» و ۴۰/۴ درصد در حد «کم یا خیلی کم» اهل مطالعه

هستند. ۲۷/۴ درصد نیز گفته‌اند «اصلاً» اهل مطالعه نیستند.

جدول شماره ۱۰. میزان مطالعه پاسخگویان

میزان مطالعه	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۵۰	۵
زیاد	۲۷۲	۲۷/۲
کم	۲۷۸	۲۷/۸
خیلی کم	۱۲۶	۱۲/۶
اصلاً	۲۷۴	۲۷/۴
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۱۰. میزان مطالعه پاسخگویان (درصد)

دلایل کم یا خیلی کم مطالعه کردن

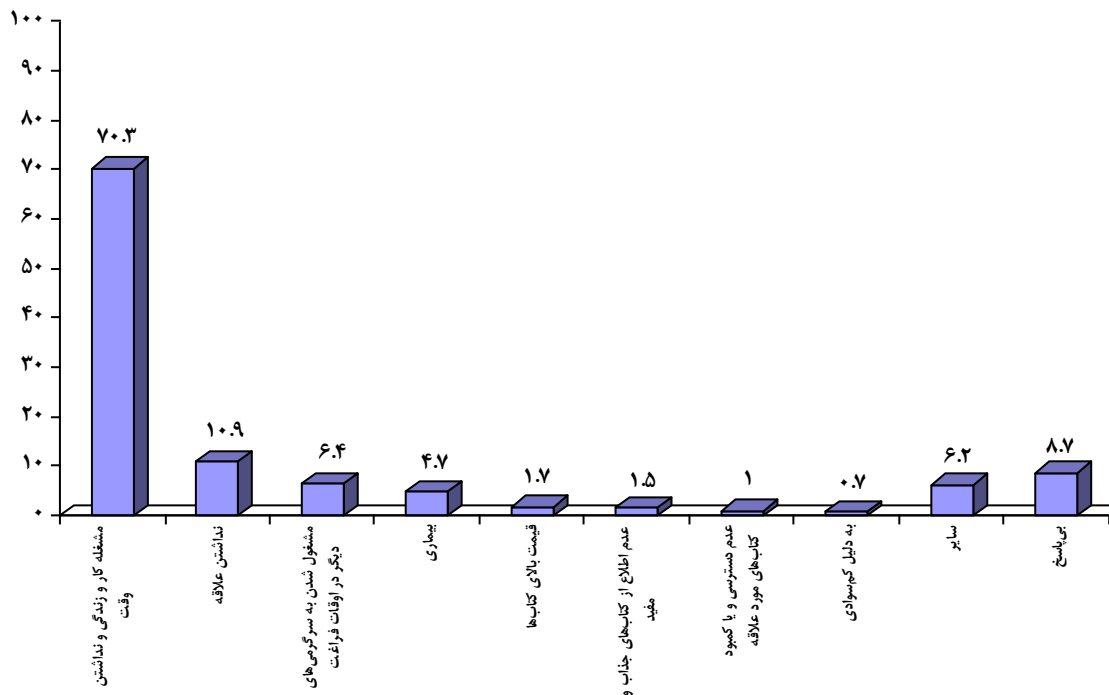
مهم‌ترین دلیلی که پاسخگویان «کم یا خیلی کم» مطالعه می‌کنند «مشغله کار و زندگی و نداشتن وقت»

(۷۰/۳ درصد) بوده است.

جدول شماره ۱۱. دلایل برخی پاسخگویان برای کم یا خیلی کم مطالعه کردن

درصد	فراوانی	دلایل
۷۰/۳	۲۸۴	مشغله کار و زندگی و نداشتن وقت
۱۰/۹	۴۴	نداشتن علاقه
۶/۴	۲۶	مشغول شدن به سرگرمی‌های دیگر در اوقات فراغت
۴/۷	۱۹	بیماری
۱/۷	۷	قیمت بالای کتابها
۱/۵	۶	عدم اطلاع از کتاب‌های جذاب و مفید
۱	۴	عدم دسترسی و یا کمبود کتاب‌های مورد علاقه
۰/۷	۳	به دلیل کم‌سوادی
۶/۲	۲۵	سایر
۸/۷	۳۵	بی‌پاسخ
*	*	جمع

نمودار شماره ۱۱. دلایل برخی پاسخگویان برای کم یا خیلی کم مطالعه کردن (درصد)*

* هر پاسخگو (تعداد ۴۰۴ نفر) می‌توانست به بیش از یک پاسخ اشاره نماید، به همین دلیل جمع درصدها بیش از ۱۰۰ شده است.

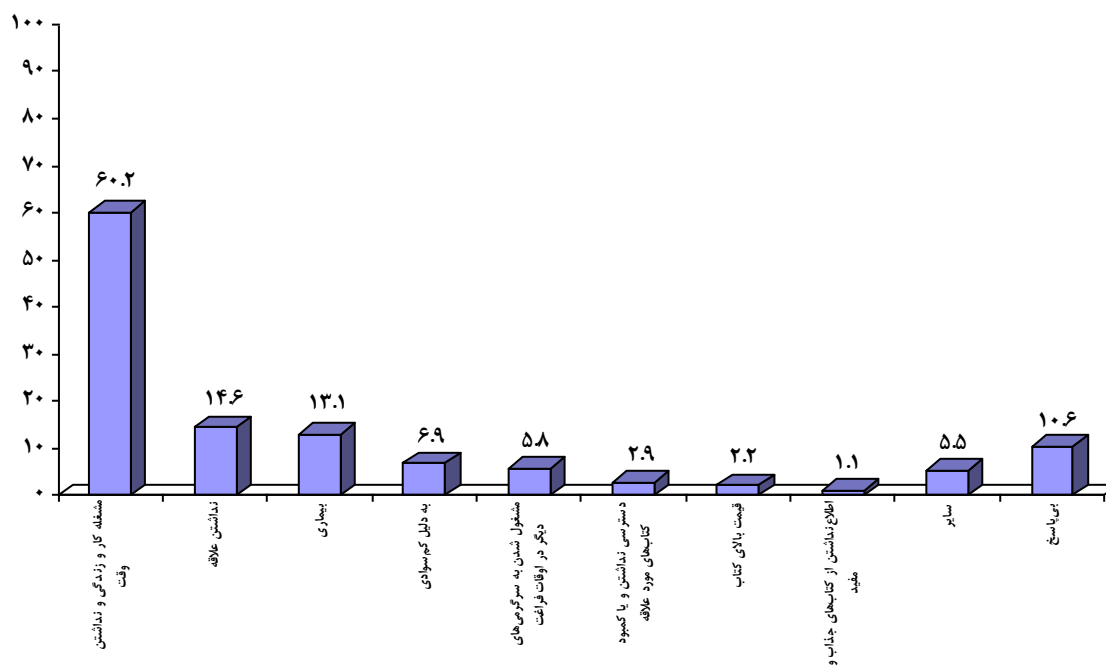
دلایل مطالعه نکردن

مهم‌ترین دلیل پاسخگویی که گفته‌اند «اصلاً» اهل مطالعه نیستند «مشغله کار و زندگی و نداشتن وقت» (۶۰/۲ درصد) بوده است.

جدول شماره ۱۲. دلایل برخی پاسخگویان برای مطالعه نکردن

درصد	فراوانی	دلایل
۶۰/۲	۱۶۵	مشغله کار و زندگی و نداشتن وقت
۱۴/۶	۴۰	نداشتن علاقه
۱۳/۱	۳۶	بیماری
۶/۹	۱۹	به دلیل کم‌سوادی
۵/۸	۱۶	مشغول شدن به سرگرمی‌های دیگر در اوقات فراغت
۲/۹	۸	دسترسی نداشتن و یا کمبود کتاب‌های مورد علاقه
۲/۲	۶	قیمت بالای کتاب‌ها
۱/۱	۳	اطلاع نداشتن از کتاب‌های جذاب و مفید
۵/۵	۱۵	سایر
۱۰/۶	۲۹	بی‌پاسخ
*	*	جمع

نمودار شماره ۱۲. دلایل برخی پاسخگویان برای مطالعه نکردن (درصد) *

* هر پاسخگو (تعداد ۲۷۴ نفر) می‌توانست به بیش از یک پاسخ اشاره نماید، به همین دلیل جمع درصدها بیش از ۱۰۰ شده است.

میانگین مدت زمان مطالعه از منابع مختلف

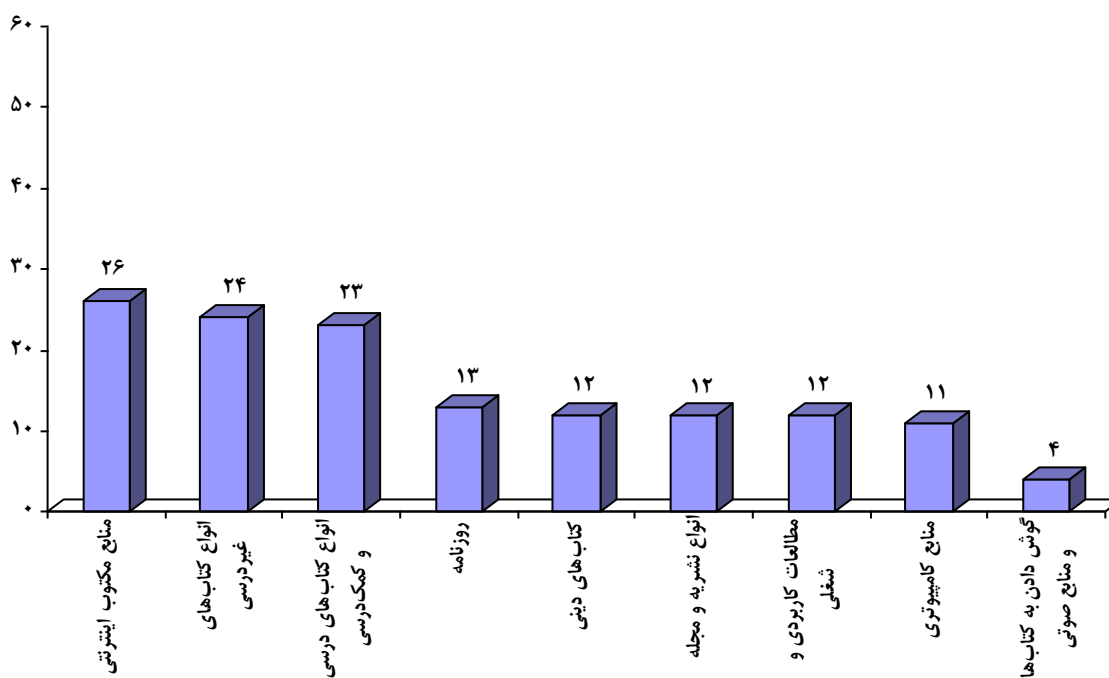
میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان از منابع مختلف ۱۳۷ دقیقه (۲ ساعت و ۱۷ دقیقه) است. این

میانگین بدون احتساب مطالعه کتاب‌های درسی و کمک‌درسی ۱۱۳ دقیقه (۱ ساعت و ۵۳ دقیقه) است.

جدول شماره ۱۳. وضعیت مطالعه پاسخگویان میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در هر شبانه‌روز از منابع مختلف

میانگین مدت زمان مطالعه (دقیقه)	وضعیت مطالعه (درصد)		منابع مطالعه
	مطالعه می‌کنم	مطالعه نمی‌کنم	
۲۶	۶۷/۲	۳۲/۸	منابع مکتوب اینترنتی (سایت‌ها، وبلاگ‌ها، کتاب، مقاله و پژوهش و...)
۲۴	۵۵/۷	۴۴/۳	انواع کتاب‌های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری، مذهبی و...)
۲۳	۸۱/۶	۱۸/۴	انواع کتاب‌های درسی و کمک‌درسی
۱۳	۵۶/۷	۴۳/۳	روزنامه
۱۲	۶۵	۳۵	انواع نشریه و مجله (فصلنامه، هفته‌نامه و...)
۱۲	۶۴/۱	۳۵/۹	کتاب‌های دینی (قرآن، ادعیه، مفاتیح و...)
۱۲	۸۴	۱۶	مطالعات کاری و شغلی
۱۱	۸۲/۲	۱۷/۸	منابع کامپیوتری (کتاب‌های الکترونیک، نرم‌افزارهای کتابخانه، کتاب‌ها و مقالات با فرمت word و pdf و...)
۴	۹۱/۴	۸/۶	گوش دادن به کتاب‌ها و منابع صوتی

نمودار شماره ۱۳. میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در هر شبانه‌روز از منابع مختلف (دقیقه)

نحوه اطلاع از انتشار کتاب‌های جدید

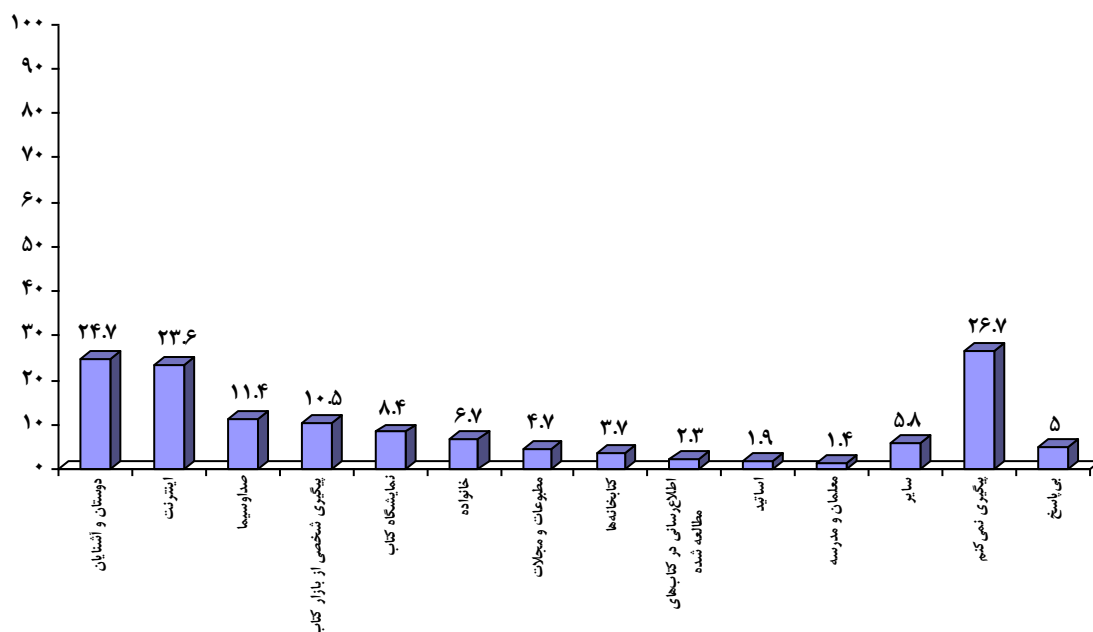
۲۴/۷ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از طریق «دوستان و آشنایان» و ۲۳/۶ درصد از طریق «اینترنت»

از انتشار کتاب‌های جدید مطلع می‌شوند.

جدول شماره ۱۴. نحوه اطلاع پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از انتشار کتاب‌های جدید

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد
دوستان و آشنایان	۱۷۹	۲۴/۷
اینترنت	۱۷۱	۲۳/۶
صداوسیما	۸۳	۱۱/۴
پیگیری شخصی از بازار کتاب	۷۶	۱۰/۵
نمایشگاه کتاب	۶۱	۸/
خانواده	۴۹	۶/۷
مطبوعات و مجلات	۳۵	۴/۷
کتابخانه‌ها	۲۷	۳/۷
اطلاع‌رسانی در کتاب‌های مطالعه شده	۱۷	۲/۳
اساتید	۱۴	۱/۹
معلمان و مدرسه	۱۰	۱/۴
سایر	۴۲	۵/۸
پیگیری نمی‌کنم	۱۹۳	۲۶/۷
بی‌پاسخ	۳۷	۵
جمع	*	*

نمودار شماره ۱۴. نحوه اطلاع پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از انتشار کتاب‌های جدید (درصد) *

* هر پاسخگو (تعداد ۷۲۶ نفر، ۷۲/۶ درصد) می‌توانست به بیش از یک پاسخ اشاره نماید، به همین دلیل جمع درصدها بیش از ۱۰۰ شده است.

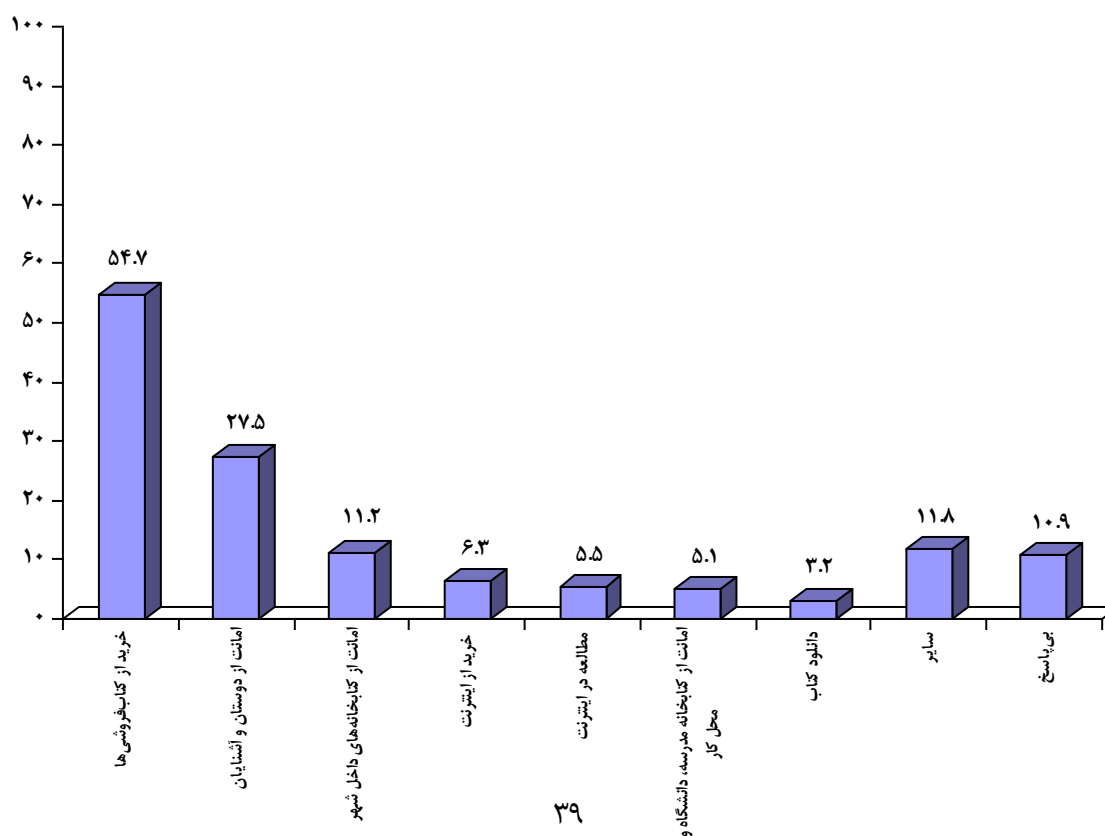
نحوه تهیه کتاب‌های مورد نیاز

۵۴/۷ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) اظهار کرده‌اند کتاب‌های مورد نیازشان را معمولاً از «کتاب‌فروشی‌ها» خریداری می‌کنند. ۲۷/۵ درصد از آنان از «دوستان و آشنایان» و ۱۱/۲ درصد از «کتابخانه‌های داخل شهر» امانت می‌گیرند.

جدول شماره ۱۵. نظر پاسخگویان (مطالعه‌کننده) درباره نحوه تهیه کتاب‌های مورد نیازشان

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد
خرید از کتاب‌فروشی‌ها	۳۹۷	۵۴/۷
امانت از دوستان و آشنایان	۲۰۰	۲۷/۵
امانت از کتابخانه‌های داخل شهر	۸۱	۱۱/۲
خرید از اینترنت	۴۶	۶/۳
مطالعه در اینترنت	۴۰	۵/۵
امانت از کتابخانه مدرسه، دانشگاه و محل کار	۳۷	۵/۱
دانلود کتاب	۲۳	۳/۲
سایر	۸۶	۱۱/۸
بی‌پاسخ	۷۹	۱۰/۹
جمع	۷۲۶	۱۰۰

نمودار شماره ۱۵. نظر پاسخگویان (مطالعه‌کننده) درباره نحوه تهیه کتاب‌های مورد نیازشان (درصد)

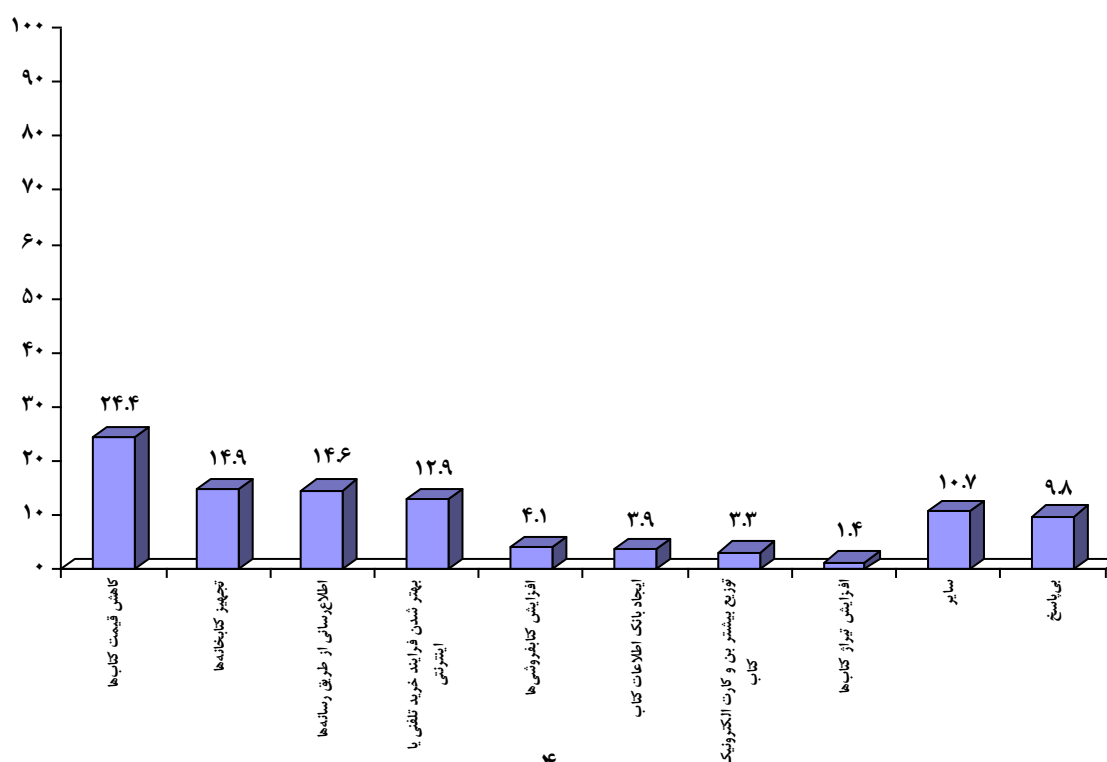
پیشنهاد پاسخگویان برای دسترسی بهتر به کتاب‌های مورد علاقه

مهم‌ترین پیشنهادهای پاسخگویان (مطالعه‌کننده) برای دسترسی به کتاب‌های مورد علاقه‌شان «کاهش قیمت کتاب‌ها» (۲۴/۴ درصد)، «تجهیز کتابخانه‌ها» (۱۴/۹ درصد)، «اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌ها» (۱۴/۶ درصد) و «بهتر شدن فرایند خرید تلفنی یا اینترنتی» (۱۲/۹ درصد) بوده است.

جدول شماره ۱۶. پیشنهادهای پاسخگویان برای دسترسی بهتر به کتاب‌های مورد علاقه‌شان

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد
کاهش قیمت کتاب‌ها	۱۷۷	۲۴/۴
تجهیز کتابخانه‌ها	۱۰۸	۱۴/۹
اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌ها	۱۰۶	۱۴/۶
بهتر شدن فرایند خرید تلفنی یا اینترنتی	۹۴	۱۲/۹
افزایش کتابفروشی‌ها	۳۰	۴/۱
ایجاد بانک اطلاعات کتاب	۲۸	۳/۹
توزیع بیشتر بن و کارت الکترونیک کتاب	۲۴	۳/۳
افزایش تیراژ کتاب‌ها	۱۰	۱/۴
سایر	۷۸	۱۰/۷
بی‌پاسخ	۷۱	۹/۸
جمع	۷۲۶	۱۰۰

نمودار شماره ۱۶. پیشنهادهای پاسخگویان برای دسترسی بهتر به کتاب‌های مورد علاقه‌شان (درصد)

مکان مطالعه

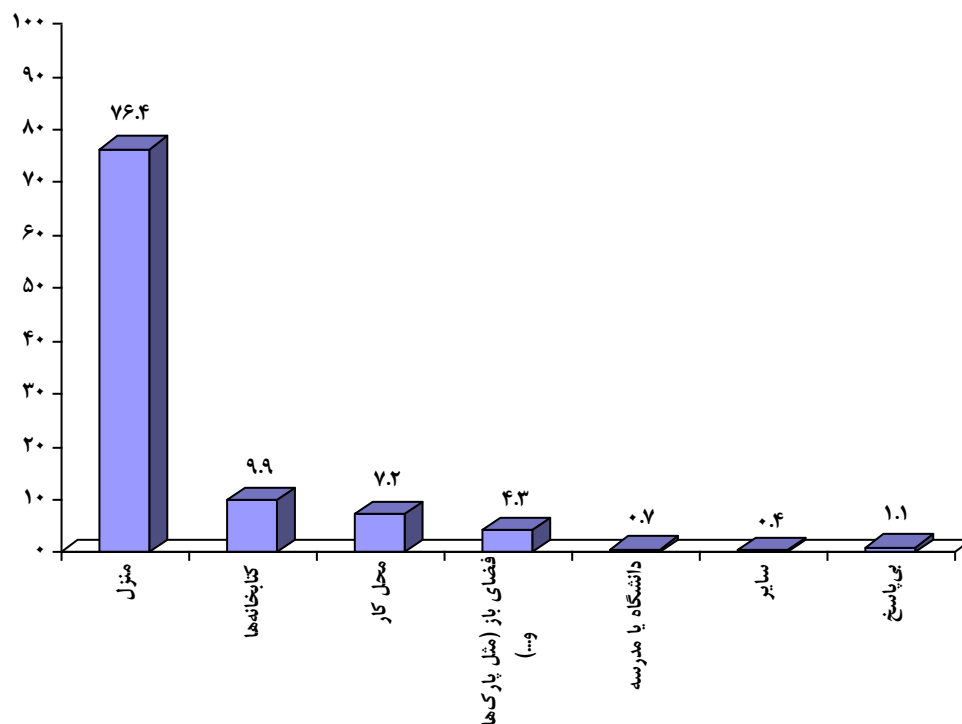
۷۶/۴ درصد پاسخگویان (مطالعه کننده) اظهار کرده اند بیشتر در «منزل» به مطالعه می پردازند. ۹/۹ درصد در «کتابخانه ها»، ۷/۲ درصد در «محل کار»، ۴/۳ درصد در «فضای باز (مثل پارک ها و...)» و ۰/۷ درصد در «دانشگاه یا مدرسه» مطالعه می کنند.

جدول شماره ۱۷. مکان هایی که پاسخگویان (مطالعه کننده) معمولاً در آنجا به مطالعه کتاب می پردازند

پاسخ ها	فراوانی	درصد
منزل	۵۵۵	۷۶/۴
کتابخانه ها	۷۲	۹/۹
محل کار	۵۲	۷/۲
فضای باز (مثل پارک ها و...)	۳۱	۴/۳
دانشگاه یا مدرسه	۵	۰/۷
سایر	۳	۰/۴
بی پاسخ	۸	۱/۱
جمع	۷۲۶	۱۰۰

نمودار شماره ۱۷. مکان هایی که پاسخگویان (مطالعه کننده) معمولاً در آنجا به مطالعه کتاب می پردازند

(درصد)

انگیزه مطالعه کتاب‌های غیردرسی

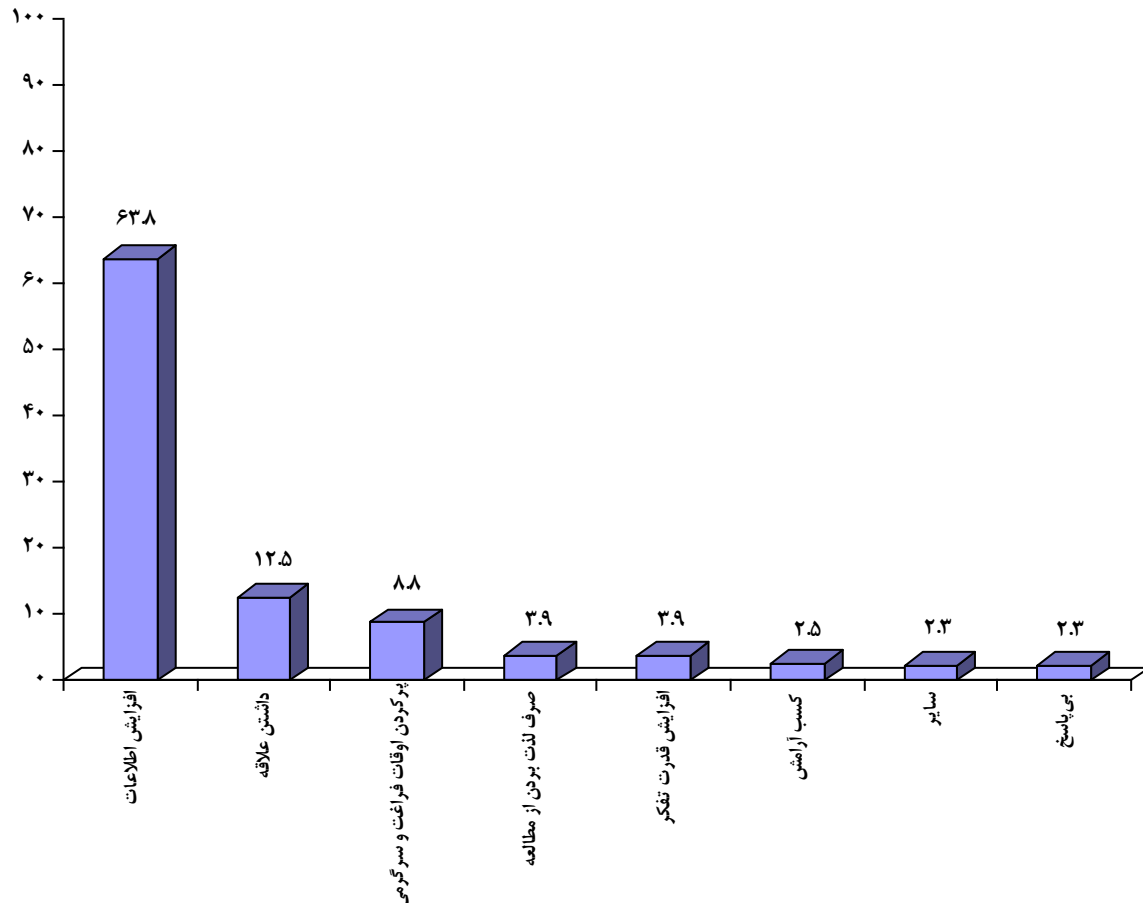
مهم‌ترین انگیزه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از مطالعه کتاب‌های غیردرسی «افزایش اطلاعات»

(۶۳/۸ درصد) بوده است.

جدول شماره ۱۸. مهم‌ترین انگیزه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از مطالعه کتاب‌های غیردرسی

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد
افزایش اطلاعات	۴۶۳	۶۳/۸
داشتن علاقه	۹۱	۱۲/۵
پرو کردن اوقات فراغت و سرگرمی	۶۴	۸/۸
صرف لذت بردن از مطالعه	۲۸	۳/۹
افزایش قدرت تفکر	۲۸	۳/۹
کسب آرامش	۱۸	۲/۵
سایر	۱۷	۲/۳
بی‌پاسخ	۱۷	۲/۳
جمع	۷۲۶	۱۰۰

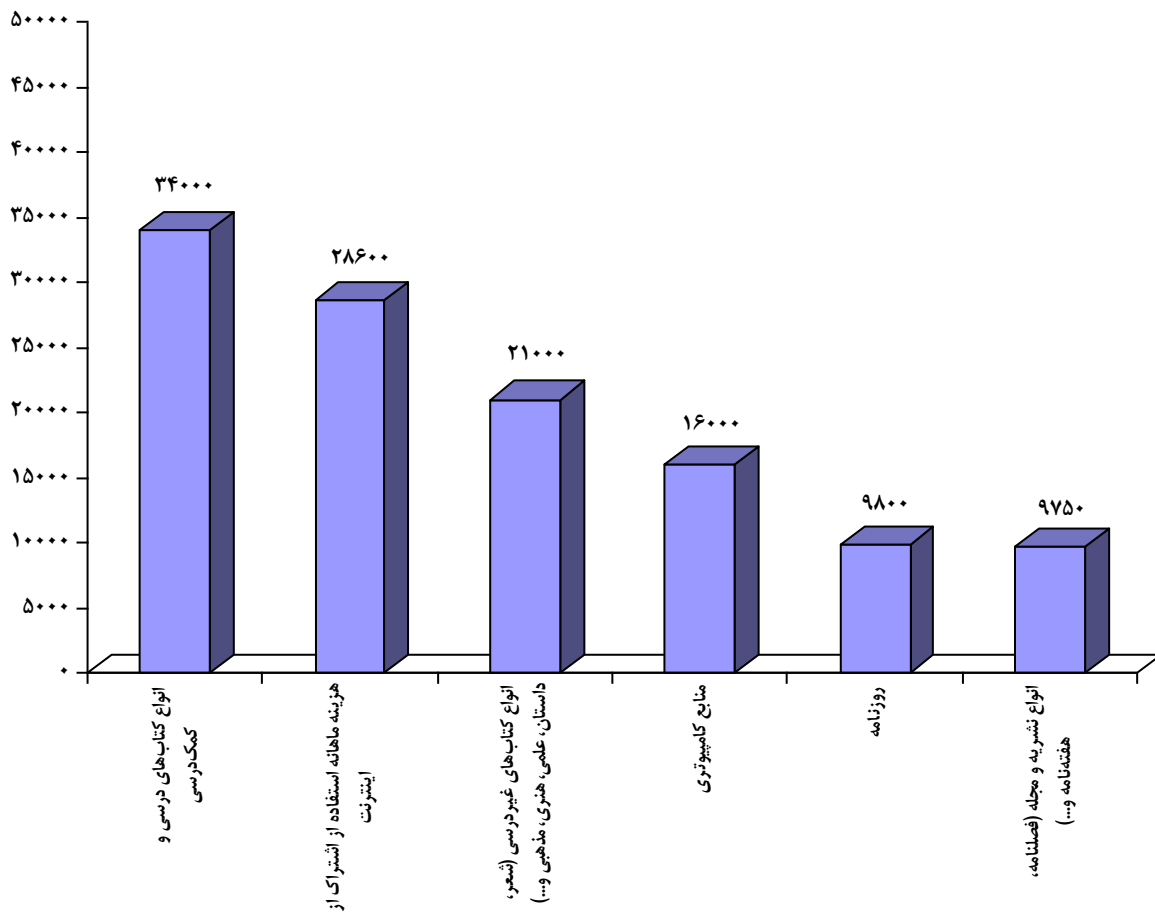
نمودار شماره ۱۸. مهم‌ترین انگیزه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از مطالعه کتاب‌های غیردرسی (درصد)

هزینه کردن برای مطالعه

پاسخگویان (مطالعه کننده) برای مطالعه منابع مختلف به طور میانگین ۴۶۵۰۰ تومان هزینه می کنند.

نمودار شماره ۱۹. میانگین هزینه پاسخگویان (مطالعه کننده) برای خرید منابع مختلف در ماه (تومان)

موضوعات مورد مطالعه

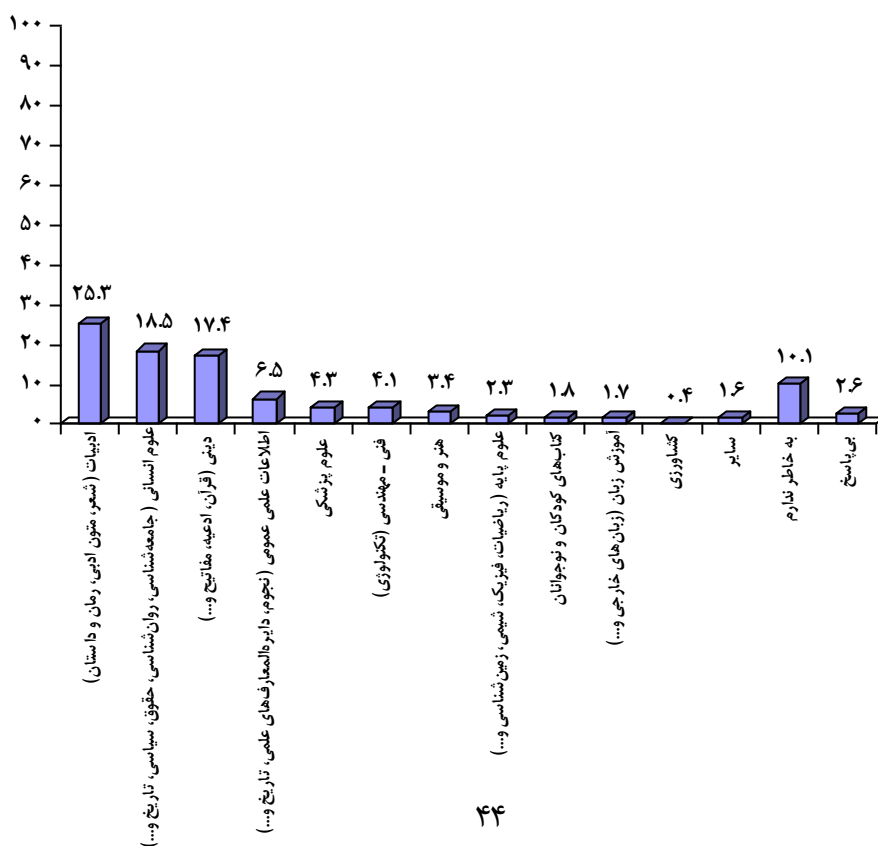
موضوع آخرین کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) عمدتاً «ادبیات» (۲۵/۳ درصد)، «علوم

انسانی» (۱۸/۵ درصد) و «دینی» (۱۷/۴ درصد) بوده است.

جدول شماره ۱۹. موضوعات کتاب‌های غیردرسی مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده)

درصد	فراوانی	پاسخ‌ها
۲۵/۳	۱۸۴	ادبیات (شعر، متون ادبی، رمان و داستان)
۱۸/۵	۱۳۴	علوم انسانی (جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، حقوق، سیاسی، تاریخ و...)
۱۷/۴	۱۲۶	دینی (قرآن، ادعیه، مفاتیح و...)
۶/۵	۴۷	اطلاعات علمی عمومی (نجوم، دایره‌المعارف‌های علمی، تاریخ و...)
۴/۳	۳۱	علوم پزشکی
۴/۱	۳۰	فنی - مهندسی (تکنولوژی)
۳/۴	۲۵	هنر و موسیقی
۲/۳	۱۷	علوم پایه (ریاضیات، فیزیک، شیمی، زمین‌شناسی و...)
۱/۸	۱۳	کتاب‌های کودکان و نوجوانان
۱/۷	۱۲	آموزش زبان (زبان‌های خارجی و...)
۰/۴	۳	کشاورزی
۱/۶	۱۱	سایر
۱۰/۱	۷۳	به خاطر ندارم
۲/۶	۲۰	بی‌پاسخ
۱۰۰	۷۲۶	جمع

نمودار شماره ۲۰. موضوعات کتاب‌های غیردرسی مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) (درصد)

آخرین زمان مطالعه و خرید منابع مختلف

درخصوص مطالعه منابع مختلف، از پاسخگویان (مطالعه کننده) خواسته شد که آخرین زمان مطالعه و

خرید منابع مختلف را بیان کنند که نتایج آن به تفصیل در جدول شماره ۲۰ آمده است.

جدول شماره ۲۰. آخرین زمان مطالعه و خرید منابع مختلف از سوی پاسخگویان (مطالعه کننده) (درصد)

آخرین زمان خرید									آخرین زمان مطالعه									منابع مطالعه		
جمع	به خاطر ندارم	نمی خرم	بیش از ۳ ماه قبل	۱ تا ۳ ماه قبل	۸ روز تا ۴ هفته قبل	۳ تا ۷ روز قبل	دو روز قبل	دیروز	همین امروز	جمع	به خاطر ندارم	نمی خوانم	بیش از ۳ ماه قبل	۱ تا ۳ ماه قبل	۸ روز تا ۴ هفته قبل	۳ تا ۷ روز قبل	دو روز قبل		دیروز	همین امروز
۱۰۰	۳/۸	۲۴/۹	۳۸/۴	۱۴/۵	۹/۲	۶/۹	۱/۹	۰/۸	۰/۶	۱۰۰	۲/۳	۱۴/۵	۱۴/۷	۱۲/۷	۱۰/۲	۱۵/۷	۷	۱۲/۴	۱۰/۵	کتاب‌های غیردرسی
۱۰۰	۲/۵	۵۵/۴	۲۶/۶	۴/۵	۳/۹	۴/۴	۰/۶	۰/۷	۱/۴	۱۰۰	۳	۵۲/۶	۱۸/۹	۰/۸	۱/۱	۲/۲	۱/۵	۶/۷	۱۳/۲	کتاب‌های درسی و کمک‌درسی
۱۰۰	۱/۶	۳۴/۴	۶/۳	۲/۵	۲/۶	۷/۲	۸/۴	۱۶/۳	۲۰/۷	۱۰۰	۱/۷	۲۹/۸	۵/۶	۲/۲	۲/۲	۷	۹/۱	۱۷/۶	۲۴/۸	روزنامه
۱۰۰	۳	۴۸/۵	۱۰/۱	۵/۲	۹/۶	۱۳/۸	۴/۷	۳/۲	۱/۹	۱۰۰	۳/۳	۴۴/۶	۸/۳	۴/۵	۸/۵	۱۴	۵	۷/۴	۴/۴	نشریه
۱۰۰	۲/۳	۵۱/۵	۹/۶	۱۳/۸	۶/۱	۵/۴	۲/۲	۲/۶	۶/۵	۱۰۰	۲/۲	۴۳	۴/۸	۱	۲/۳	۴/۸	۵	۱۱/۴	۲۵/۵	اینترنت
۱۰۰	۳/۲	۷۰/۱	۱۰/۷	۶/۳	۳/۲	۲/۸	۰/۸	۱/۷	۱/۲	۱۰۰	۲/۵	۶۶/۴	۷/۹	۲/۵	۱/۸	۴/۳	۲/۸	۵/۹	۵/۹	منابع کامپیوتری
۱۰۰	۴/۳	۸۱/۵	۹/۲	۱/۵	۱/۴	۱/۱	۰/۶	۰	۰/۴	۱۰۰	۳/۸	۸۰	۷/۹	۱/۱	۱/۲	۱/۹	۱/۱	۱/۵	۱/۵	منابع و کتاب‌های صوتی و شنیداری

ساعت مطالعه

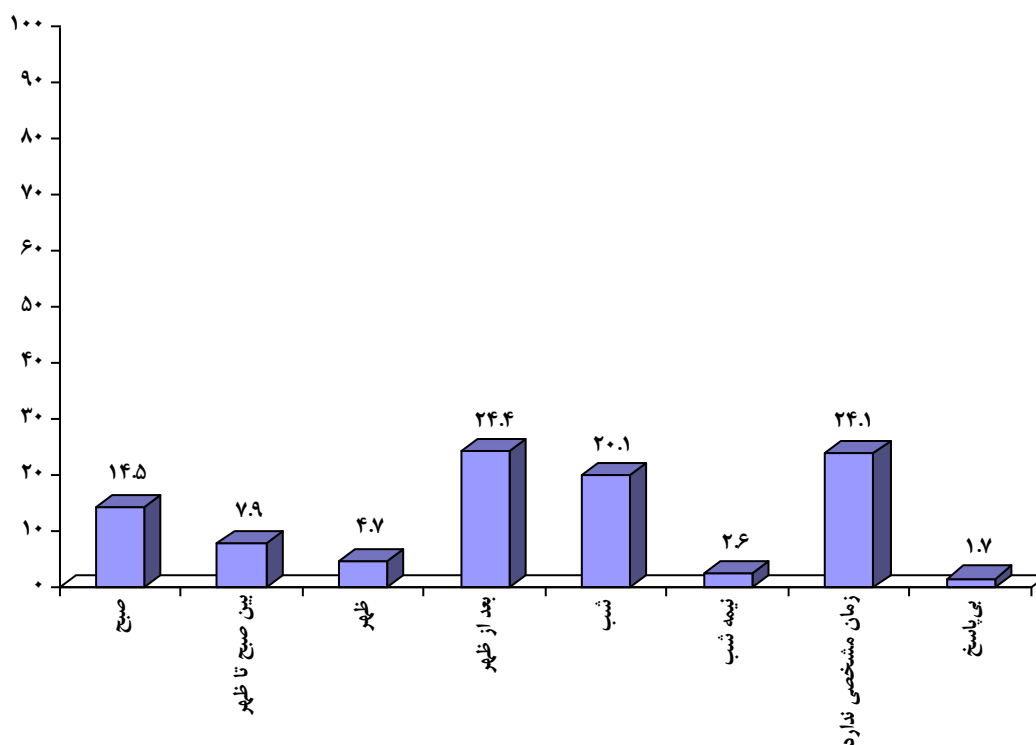
۲۴/۴ درصد پاسخگویان (مطالعه کننده) زمان مطالعه خود را ساعات «بعد از ظهر» و ۲۰/۱ درصد ساعات

«شب» ذکر کرده اند. ۲۴/۱ درصد نیز گفته اند «زمان مشخصی» برای مطالعه ندارند.

جدول شماره ۲۱. ساعت مطالعه در بین پاسخگویان (مطالعه کننده)

پاسخها	فراوانی	درصد
صبح	۱۰۵	۱۴/۵
بین صبح تا ظهر	۵۷	۷/۹
ظهر	۳۴	۴/۷
بعد از ظهر	۱۷۷	۲۴/۴
شب	۱۴۶	۲۰/۱
نیمه شب	۱۹	۲/۶
زمان مشخصی ندارد	۱۷۵	۲۴/۱
بی پاسخ	۱۳	۱/۷
جمع	۷۲۶	۱۰۰

نمودار شماره ۲۱. ساعت مطالعه در بین پاسخگویان (مطالعه کننده) (درصد)

روز مطالعه

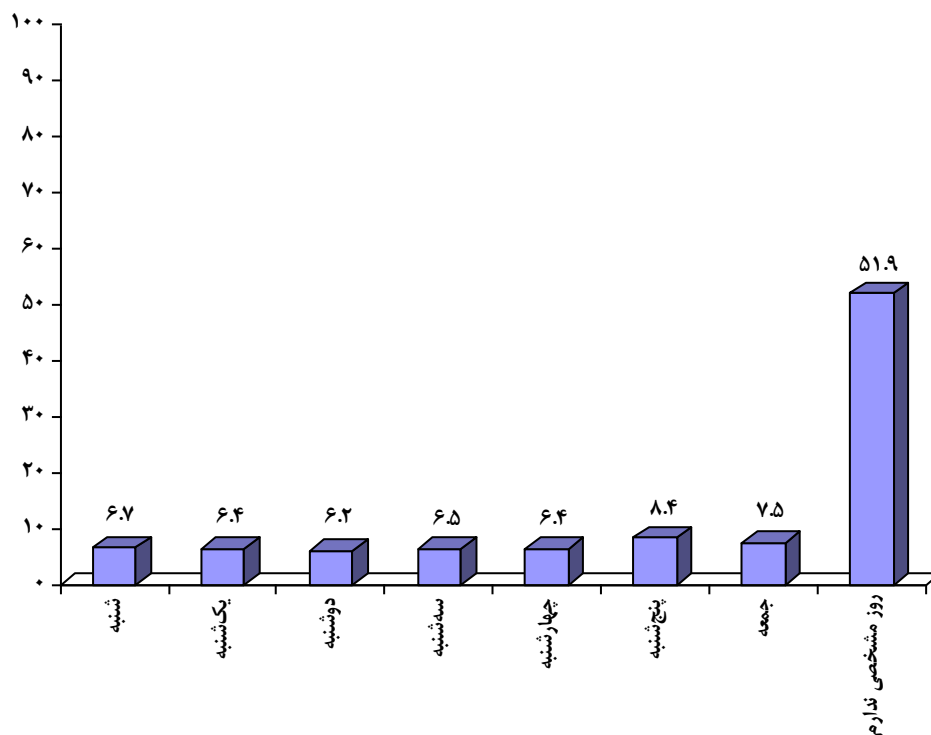
۵۱/۹ درصد پاسخگویان (مطالعه کننده) گفته اند «روز مشخصی» برای مطالعه ندارند. ۸/۴ درصد نیز روز

مطالعه خود را «پنجشنبه» و ۷/۵ درصد «جمعه» ذکر کرده اند.

جدول شماره ۲۲. روز مطالعه در بین پاسخگویان (مطالعه کننده)

پاسخها	فراوانی	درصد
شنبه	۴۹	۶/۷
یکشنبه	۴۶	۶/۴
دوشنبه	۴۵	۶/۲
سه شنبه	۴۷	۶/۵
چهارشنبه	۴۶	۶/۴
پنجشنبه	۶۲	۸/۴
جمعه	۵۴	۷/۵
روز مشخصی ندارم	۳۷۷	۵۱/۹
جمع	۷۲۶	۱۰۰

نمودار شماره ۲۲. روز مطالعه در بین پاسخگویان (مطالعه کننده) (درصد)

نوع کتاب مورد مطالعه

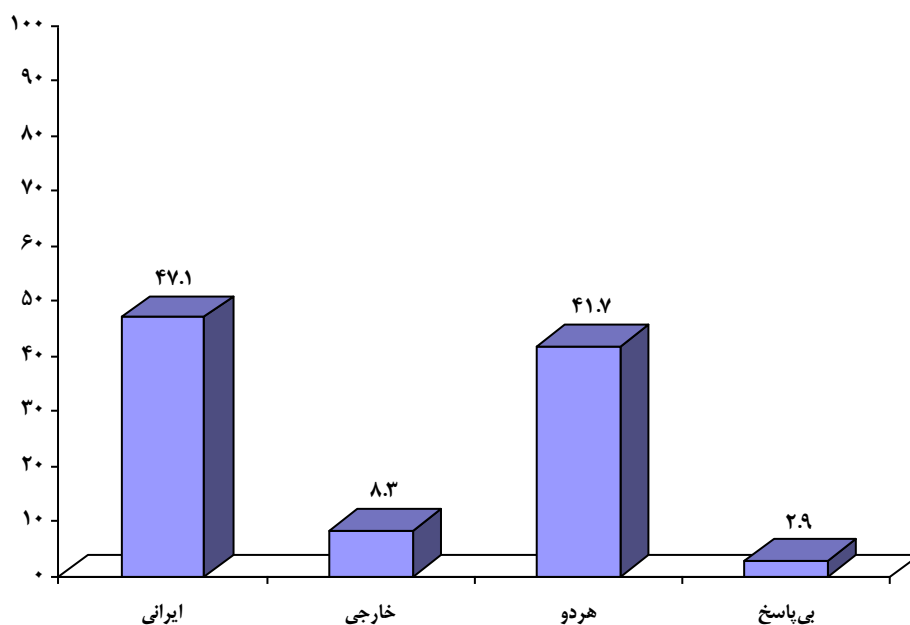
۴۷/۱ درصد پاسخگویان (مطالعه کننده) کتاب نویسندگان «ایرانی»، ۸/۳ درصد کتاب نویسندگان

«خارجی» را مطالعه می کنند. ۴۱/۷ درصد گفته اند کتاب نویسندگان «ایرانی و خارجی» را مطالعه می کنند.

جدول شماره ۲۳. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده)

درصد	فراوانی	پاسخها
۴۷/۱	۳۴۲	ایرانی
۸/۳	۶۰	خارجی
۴۱/۷	۳۰۳	هر دو
۲/۹	۲۱	بی پاسخ
۱۰۰	۷۲۶	جمع

نمودار شماره ۲۳. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) (درصد)

وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی

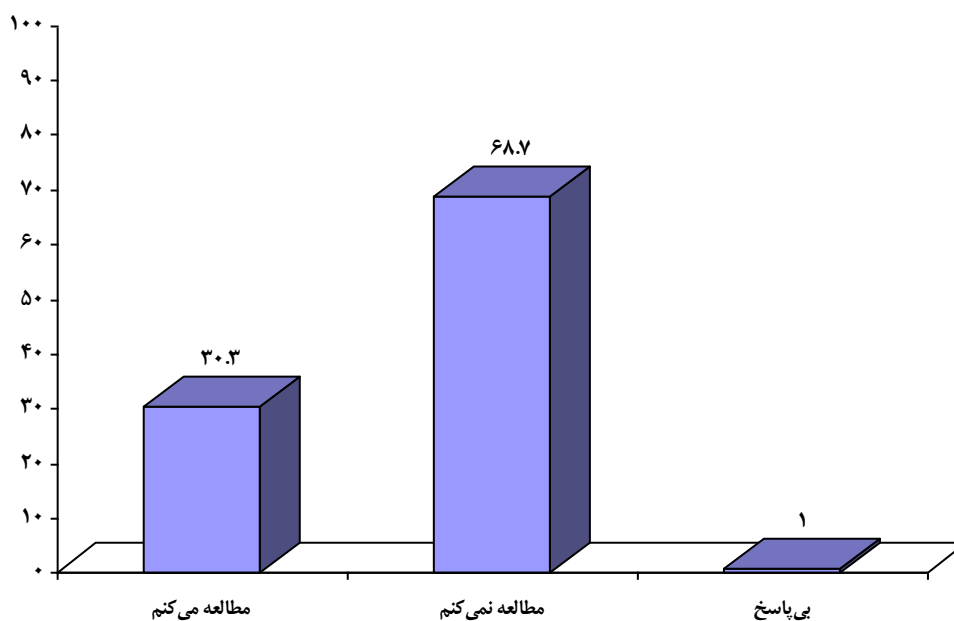
۳۰/۳ درصد پاسخگویان (مطالعه کننده) گفته اند کتاب به زبان غیرفارسی مطالعه می کنند در حالی که

۶۸/۷ درصد اظهار کرده اند کتاب به زبان غیرفارسی را مطالعه نمی کنند.

جدول شماره ۲۴. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه کننده)

پاسخها	فراوانی	درصد
مطالعه می کنم	۲۲۰	۳۰/۳
مطالعه نمی کنم	۴۹۹	۶۸/۷
بی پاسخ	۷	۱
جمع	۷۲۶	۱۰۰

نمودار شماره ۲۴. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه کننده) (درصد)

تعداد کتاب‌های غیردرسی و غیردینی

۸۹/۷ درصد پاسخگویان گفته‌اند کتاب غیردرسی و غیردینی (به غیر از قرآن، ادعیه، مفاتیح و...) در منزل دارند در حالی که ۱۰/۳ درصد چنین کتاب‌هایی را در منزل ندارند. میانگین تعداد جلد کتاب‌های غیردرسی و غیردینی در منزل پاسخگویان ۷۵ کتاب است.

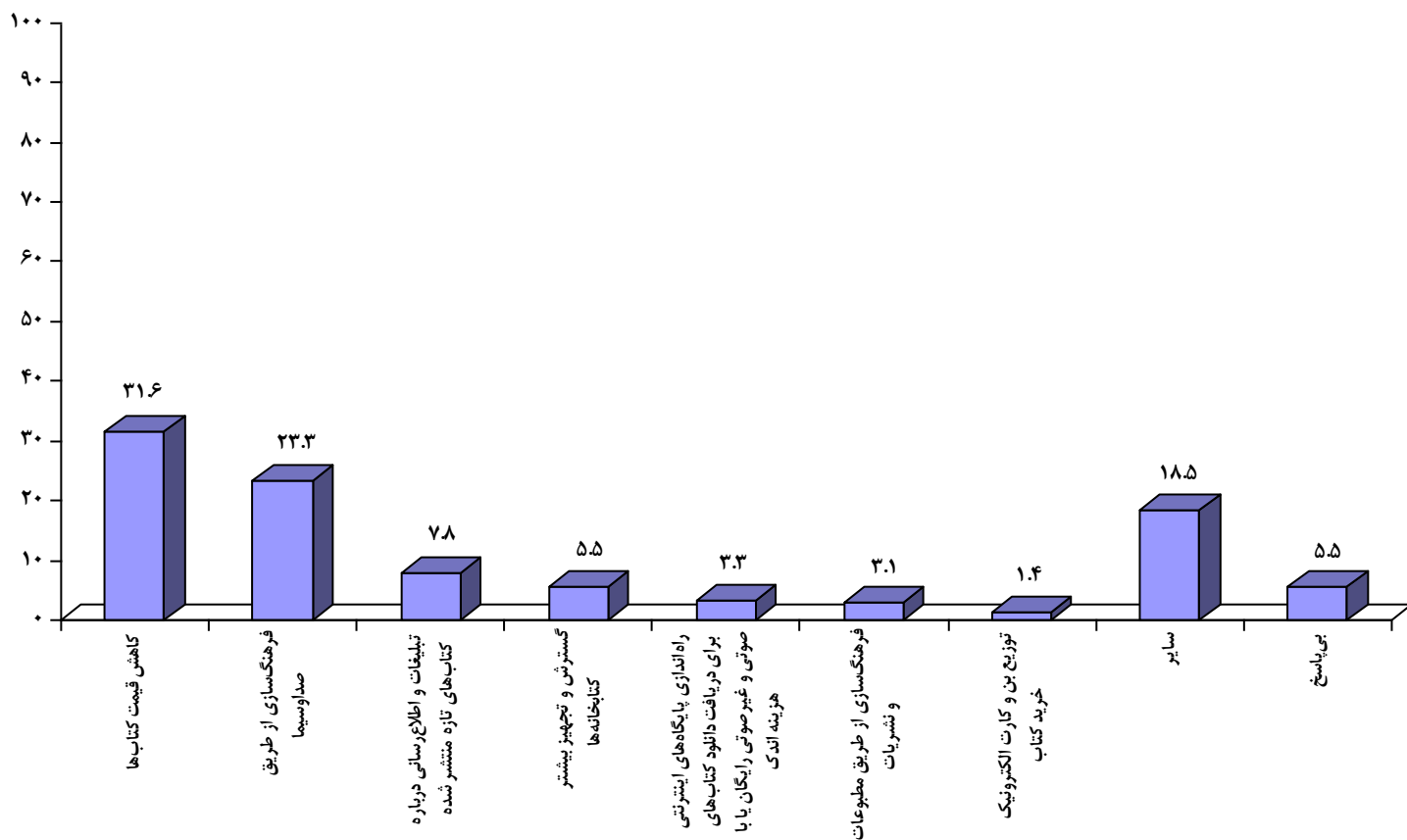
اقدامات مورد نیاز برای افزایش مطالعه

مهم‌ترین اقدام برای افزایش مطالعه مردم ایران از نظر پاسخگویان «کاهش قیمت کتاب‌ها» (۳۱/۶ درصد) و «فرهنگ‌سازی از طریق صداوسیما» (۲۳/۳ درصد) بوده است.

جدول شماره ۲۵. مهم‌ترین اقدام برای افزایش مطالعه مردم ایران از نظر پاسخگویان

درصد	فراوانی	پاسخ‌ها
۳۱/۶	۳۱۶	کاهش قیمت کتاب‌ها
۲۳/۳	۲۳۳	فرهنگ‌سازی از طریق صداوسیما
۷/۸	۷۸	تبلیغات و اطلاع‌رسانی درباره کتاب‌های تازه منتشر شده
۵/۵	۵۵	گسترش و تجهیز بیشتر کتابخانه‌ها
۳/۳	۳۳	راه‌اندازی پایگاه‌های اینترنتی برای دریافت دانلود کتاب‌های صوتی و غیرصوتی رایگان یا با هزینه اندک
۳/۱	۳۱	فرهنگ‌سازی از طریق مطبوعات و نشریات
۱/۴	۱۴	توزیع بن و کارت الکترونیک خرید کتاب
۱۸/۵	۱۸۵	سایر
۵/۵	۵۵	بی‌پاسخ
۱۰۰	۱۰۰۰	جمع

نمودار شماره ۲۵. مهم‌ترین اقدام برای افزایش مطالعه مردم ایران از نظر پاسخگویان (درصد)

نظر پاسخگویان درباره مطالعه

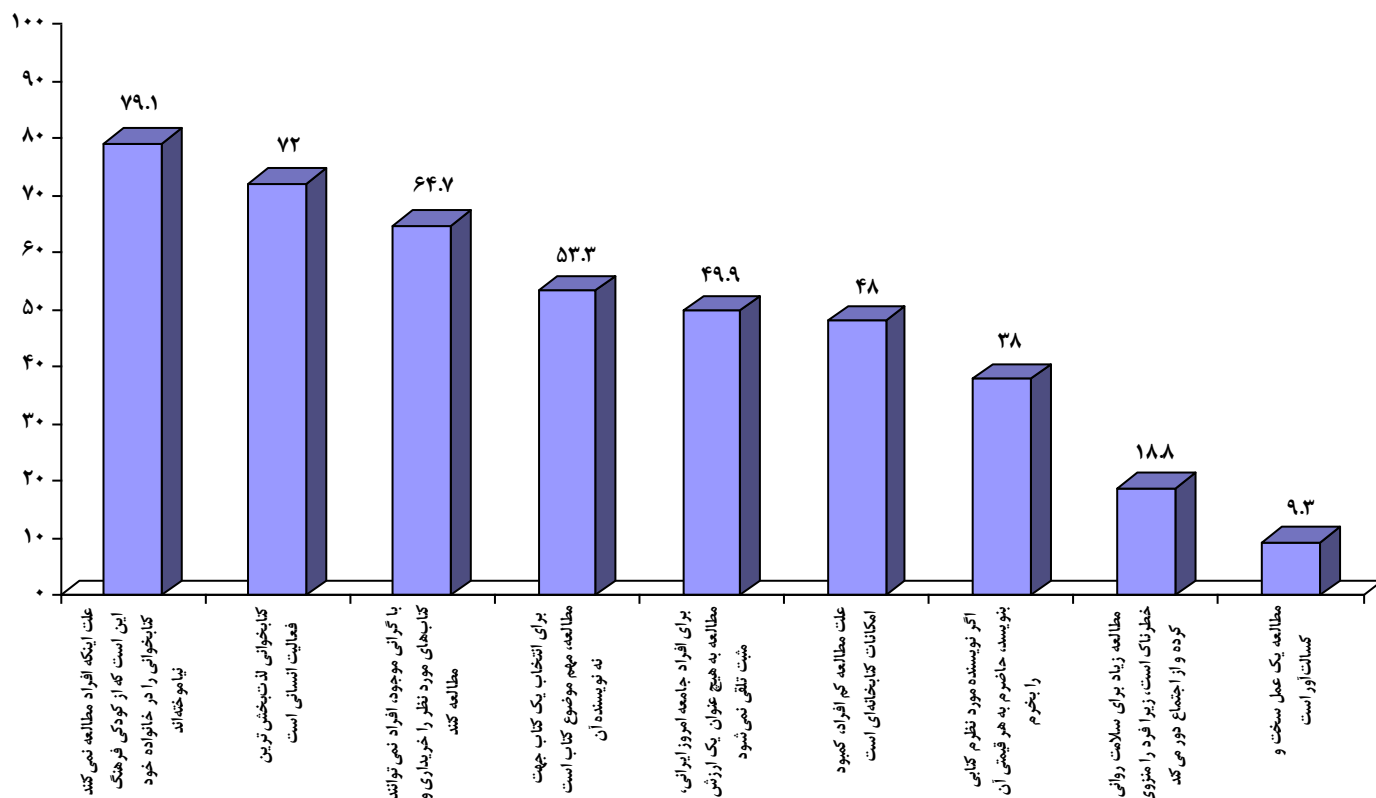
در خصوص نظرات مختلف درباره مطالعه، ۷۹/۱ درصد پاسخگویان با این نظر که «علت اینکه افراد مطالعه نمی‌کنند این است که از کودکی فرهنگ کتابخوانی را در خانواده خود نیاموخته‌اند»، ۷۲ درصد با این نظر که «کتابخوانی لذت‌بخش‌ترین فعالیت انسانی است» و ۶۴/۷ درصد با این نظر که «با گرانی موجود، افراد نمی‌توانند کتاب‌های مورد نظر را خریداری و مطالعه کنند» «کاملاً موافق و موافق» بوده‌اند.

جدول شماره ۲۶. میزان موافقت یا مخالفت پاسخگویان با عبارات مختلف در زمینه مطالعه (درصد)

عبارت	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	نظری ندارم	بی‌پاسخ	جمع
علت اینکه افراد مطالعه نمی‌کنند این است که از کودکی فرهنگ کتابخوانی را در خانواده خود نیاموخته‌اند	۲۵/۸	۵۳/۳	۸/۶	۹/۹	۱/۸	۰/۶	۱۰۰
کتابخوانی لذت‌بخش‌ترین فعالیت انسانی است	۱۷/۳	۵۴/۷	۱۳/۹	۱۲	۱/۶	۰/۵	۱۰۰
با گرانی موجود، افراد نمی‌توانند کتاب‌های مورد نظر را خریداری و مطالعه کنند	۲۵/۷	۴۹	۶/۱	۱۳/۵	۵/۳	۰/۴	۱۰۰
برای انتخاب یک کتاب جهت مطالعه، مهم موضوع کتاب است نه نویسنده آن	۷/۶	۴۵/۷	۲۰/۹	۲۲/۶	۲/۳	۰/۹	۱۰۰
برای افراد جامعه امروز ایرانی، مطالعه به هیچ عنوان یک ارزش مثبت تلقی نمی‌شود	۹/۶	۴۰/۳	۱۴	۲۸/۳	۶/۷	۱/۱	۱۰۰
علت مطالعه کم افراد، کمبود امکانات کتابخانه‌ای است	۶/۲	۴۱/۸	۱۴/۲	۲۹/۶	۷/۴	۰/۸	۱۰۰
اگر نویسنده مورد نظر کتابی بنویسد، حاضرم به هر قیمتی آن را بخرم	۵/۸	۳۲/۲	۲۱	۳۳	۶/۲	۱/۱	۱۰۰
مطالعه زیاد برای سلامت روانی خطرناک است، زیرا فرد را منزوی کرده و از اجتماع دور می‌کند	۱	۱۷/۸	۱۲/۴	۴۵/۱	۲۲/۹	۰/۸	۱۰۰
مطالعه یک عمل سخت و کسالت‌آور است	۱/۴	۷/۹	۱۰/۳	۵۴/۲	۲۵	۱/۲	۱۰۰

نمودار شماره ۲۶. میزان موافقت پاسخگویان با عبارات مختلف در زمینه مطالعه

(درصد کاملاً موافق و موافق)

ممیزی کتاب

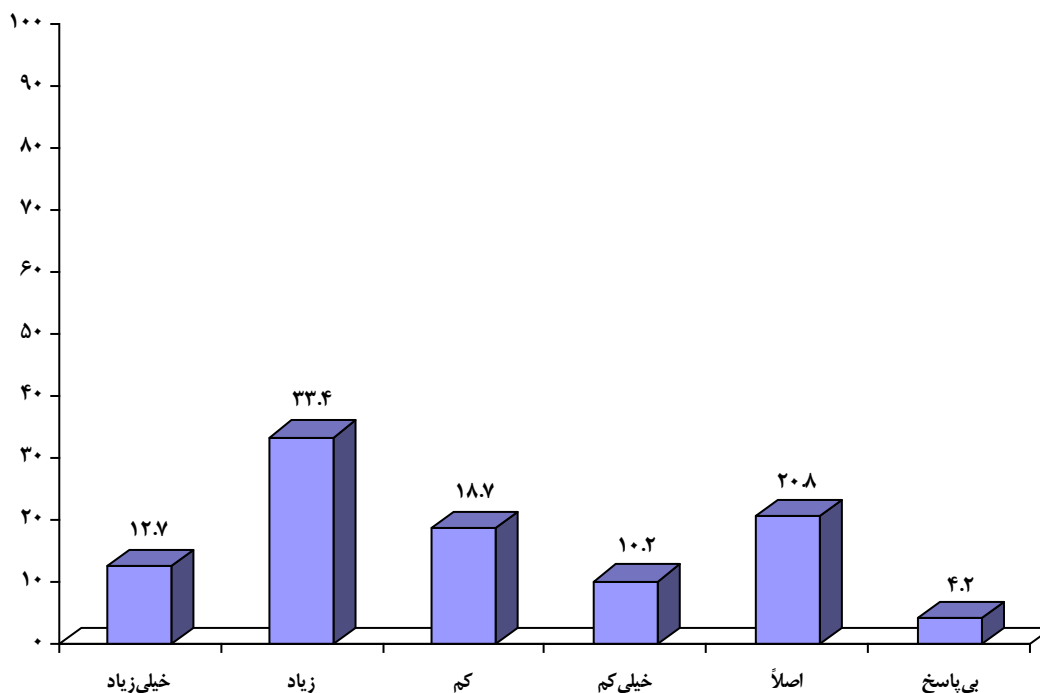
در خصوص ممیزی کتاب، ۸۴/۵ درصد پاسخگویان با ممیزی کتاب آشنا نبوده و ۱۵/۵ درصد با ممیزی کتاب آشنایی کامل داشته‌اند.

با تعریف ممیزی کتاب برای پاسخگویان، ۴۶/۱ درصد با ممیزی کتاب در حد «خیلی زیاد یا زیاد» و ۲۸/۹ درصد در حد «کم یا خیلی کم» موافق هستند. ۲۰/۸ درصد نیز «اصلاً» با ممیزی کتاب موافق نیستند.

جدول شماره ۲۷. میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۱۲۷	۱۲/۷
زیاد	۳۳۴	۳۳/۴
کم	۱۸۷	۱۸/۷
خیلی کم	۱۰۲	۱۰/۲
اصلاً	۲۰۸	۲۰/۸
بی پاسخ	۴۲	۴/۲
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۲۷. میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب (درصد)

ضررهای مطالعه نکردن

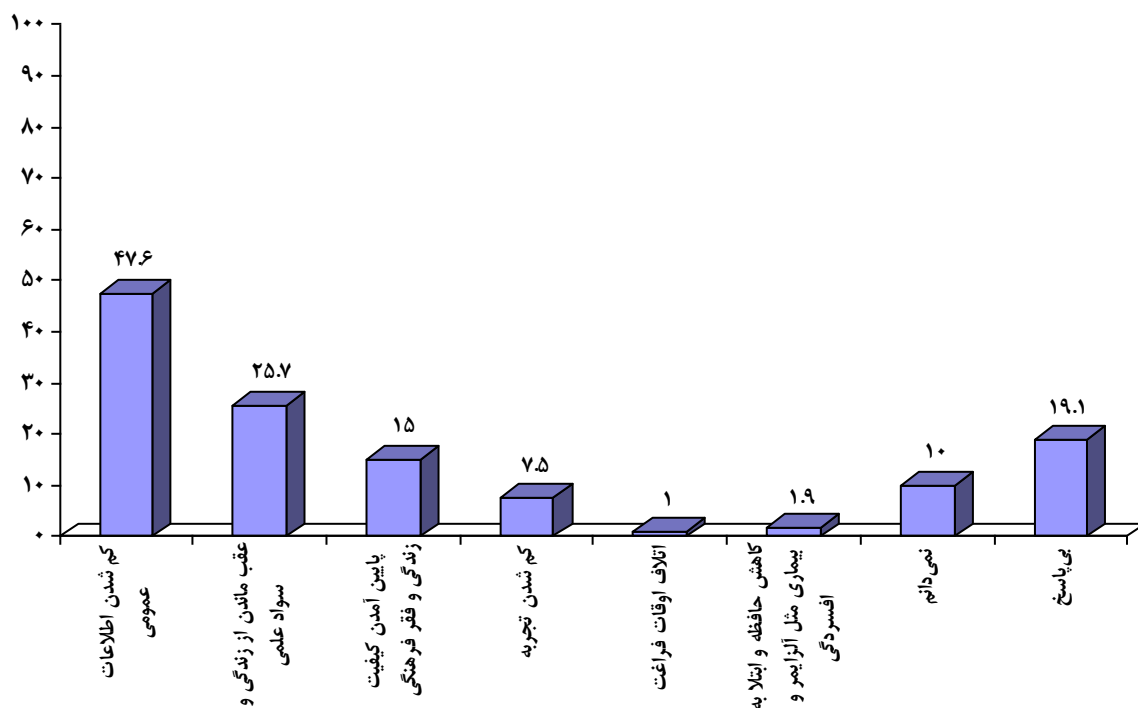
مهم‌ترین ضرر مطالعه نکردن از نظر پاسخگویان به ترتیب عبارت‌اند از: «کم شدن اطلاعات عمومی»

(۴۷/۶ درصد) می‌باشد. نتایج تفصیلی در نمودار ۲۸ آورده شده است.

جدول شماره ۲۸. ضررهای مطالعه نکردن از نظر پاسخگویان

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد
کم شدن اطلاعات عمومی	۴۷۶	۴۷/۶
عقب ماندن از زندگی و سواد علمی	۲۵۷	۲۵/۷
پایین آمدن کیفیت زندگی و فقر فرهنگی	۱۵۰	۱۵
کم شدن تجربه	۷۵	۷/۵
اتلاف اوقات فراغت	۱۰	۱
کاهش حافظه و ابتلا به بیماری مثل آلزایمر و افسردگی	۱۹	۱/۹
نمی‌دانم	۱۰۲	۱۰/۲
بی‌پاسخ	۱۹۱	۱۹/۱
جمع	۱۰۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۲۸. ضررهای مطالعه نکردن از نظر پاسخگویان (درصد)

یافته‌های تحلیلی

میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

آزمون آماری رابطه معنی‌داری را بین میزان مطالعه پاسخگویان با سن^۱، تحصیلات^۲، فعالیت^۳، وضعیت تأهل^۴، پایگاه اقتصادی و اجتماعی^۵ و محل سکونت^۶ آنان نشان می‌دهد.

به طوری که مجردان (۴۵/۲ درصد) بیش از متأهلان (۲۷/۴ درصد) در حد «خیلی زیاد یا زیاد» اهل مطالعه

هستند.

جدول شماره ۲۹. میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک وضعیت تأهل (درصد)

متأهل	مجرد	وضعیت تأهل	
		میزان مطالعه	
۴/۲	۷	خیلی زیاد	
۲۳/۲	۳۸/۲	زیاد	
۲۸/۶	۲۵/۶	کم	
۱۳/۳	۱۰/۷	خیلی کم	
۳۰/۷	۱۸/۵	اصلاً	
۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۷۳۰	۲۷۰	فراوانی	

1. $\chi^2 = 53/750$	df=24	sig=0/000	d=-0/114 سامرز
2. $\chi^2 = 270/275$	df=20	sig=0/000	d=0/340 سامرز
3. $\chi^2 = 130/779$	df=24	sig=0/000	V=0/181 کرامر
4. $\chi^2 = 31/701$	df=4	sig=0/000	V=0/178 کرامر
5. $\chi^2 = 86/248$	df=8	sig=0/000	d=0/259 سامرز
6. $\chi^2 = 69/793$	df=16	sig=0/000	V=0/132 کرامر

با افزایش سن از درصد پاسخگویانی که مطالعه می‌کنند کاسته شده است. معیار d سامرز نیز جهت ارتباط بین دو متغیر را معکوس نشان می‌دهد، به طوری که افراد کمتر از ۲۰ سال (۵۲/۴ درصد) بیش از سایر گروه‌های سنی و افراد گروه سنی ۶۰ سال و بالاتر (۲۸/۳ درصد) کمتر از سایرین در حد «خیلی زیاد یا زیاد» اهل مطالعه هستند.

جدول شماره ۳۰. میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک سن (درصد)

سن	میزان مطالعه					
	کمتر از ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۵۹ و بالاتر
خیلی زیاد	۱۰/۷	۴/۴	۵/۳	۲/۸	۷	۲/۷
زیاد	۴۱/۷	۳۳	۳۱	۲۵/۷	۲۵/۷	۲۰/۹
کم	۲۱/۴	۲۸/۶	۳۱	۲۹/۴	۳۱	۳۱/۱
خیلی کم	۸/۳	۱۷/۶	۹/۷	۱۳/۳	۱۰/۲	۱۶/۹
اصلاً	۱۷/۹	۱۶/۴	۲۳	۲۸/۸	۲۶/۱	۲۸/۴
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
فراوانی	۸۴	۹۱	۱۱۳	۲۱۷	۱۸۷	۱۴۸

با افزایش تحصیلات بر درصد پاسخگویانی که اهل مطالعه هستند افزوده شده است. معیار d سامرز نیز جهت ارتباط بین دو متغیر را مستقیم نشان می‌دهد به نحوی که افراد با تحصیلات ابتدایی (۵/۶ درصد) کمتر از سایر گروه‌های تحصیلی و افراد با تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر (۷۳/۵ درصد) بیش از سایر گروه‌ها در حد «خیلی زیاد یا زیاد» مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۳۱. میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک تحصیلات (درصد)

تحصیلات	میزان مطالعه					
	ابتدایی	راهنمایی	دیپلستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر
خیلی زیاد	۰	۰	۷/۳	۲/۷	۳/۵	۲۵/۵
زیاد	۵/۶	۱۵/۸	۲۸	۲۱/۹	۳۷/۷	۴۸
کم	۲۰/۸	۲۵	۲۰/۷	۲۲/۶	۳۲/۵	۱۶/۷
خیلی کم	۱۲/۳	۱۵	۱۸/۳	۱۵	۱۰/۷	۳/۹
اصلاً	۶۱/۳	۴۴/۲	۲۵/۷	۲۷/۸	۱۵/۶	۵/۹
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
فراوانی	۱۰۶	۱۲۰	۸۲	۳۰۱	۲۸۹	۱۰۲

به لحاظ فعالیت، دانشجویان (۶۵درصد)، دانش‌آموزان (۶۴/۵درصد) و شاغلین دولتی (۵۱/۵درصد) بیش از سایر گروه‌های فعالیتی و زنان خانه‌دار (۱۹/۷درصد) کمتر از سایرین در حد «خیلی زیاد یا زیاد» اهل مطالعه هستند.

جدول شماره ۳۲. میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک فعالیت (درصد)

فعالیت	میزان مطالعه					
	دانش‌آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی / شاغل غیردولتی
خیلی زیاد	۱۲/۹	۱۳/۳	۱/۸	۴/۷	۴/۳	۵/۴
زیاد	۵۱/۶	۵۱/۷	۱۷/۹	۲۵/۲	۲۷/۷	۲۲/۹
کم	۱۷/۷	۲۵	۲۹/۹	۲۲/۸	۲۷/۷	۳۰/۴
خیلی کم	۸/۱	۱۰	۱۵/۸	۸/۷	۱۰/۶	۱۲/۵
اصلاً	۹/۷	۰	۳۴/۶	۳۸/۵	۲۹/۷	۲۸/۸
جمع	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
	فراوانی	۶۲	۶۰	۳۳۵	۱۲۷	۴۷

با افزایش پایگاه اقتصادی و اجتماعی بر درصد پاسخگویانی که اهل مطالعه هستند افزوده شده است. معیار d سامرز نیز جهت ارتباط بین دو متغیر را مستقیم نشان می‌دهد به نحوی که افراد دارای پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (۴۸/۲درصد) بیش از دیگر افراد در حد «خیلی زیاد یا زیاد» مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۳۳. میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک پایگاه اقتصادی و اجتماعی (درصد)

میزان مطالعه	پایگاه اقتصادی و اجتماعی		
	پایین	متوسط	بالا
خیلی زیاد	۰	۴/۱	۱۲/۳
زیاد	۱۷/۶	۲۷/۵	۳۵/۹
کم	۲۵/۵	۳۰/۱	۲۴/۱
خیلی کم	۱۲/۵	۱۲/۸	۱۲/۳
اصلاً	۴۴/۴	۲۵/۵	۱۵/۴
جمع	درصد	۱۰۰	۱۰۰
	فراوانی	۲۱۶	۵۶۴

همچنین به لحاظ محل سکونت، افراد ساکن در مرکز شهر (۴۱/۳ درصد) بیشتر و افراد ساکن در جنوب

شهر (۲۷/۲ درصد) کمتر از سایرین گفته‌اند در حد «خیلی زیاد یا زیاد» اهل مطالعه هستند.

جدول شماره ۳۴. میزان مطالعه پاسخگویان به تفکیک محل سکونت (درصد)

محل سکونت		شمال	شرق	غرب	مرکز	جنوب
میزان مطالعه						
خیلی زیاد		۱۳/۱	۲/۸	۳/۵	۶/۷	۱/۲
زیاد		۲۴	۲۵/۷	۲۸/۶	۳۴/۶	۲۶
کم		۲۸	۲۸/۵	۳۲/۲	۲۵/۷	۲۶
خیلی کم		۱۲	۱۱/۲	۲۰/۳	۱۲/۸	۹/۸
اصلاً		۲۲/۹	۳۱/۸	۱۷/۴	۲۰/۲	۳۷
درصد		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
جمع فراوانی		۱۷۵	۲۴۹	۱۴۳	۱۷۹	۲۵۴

شایان ذکر است آزمون آماری رابطه معنی‌داری بین میزان مطالعه پاسخگویان با جنس^۱ آنان نشان

نمی‌دهد.

1. $\chi^2 = 6.202$ $df = 4$ $sig = 0.185$

میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف به تفکیک جنس، سن، تحصیلات،

فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مطالعه، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر مطالعه می‌کنند. دانشجویان، دانش‌آموزان و شاغلین دولتی بیشتر از زنان خانه‌دار کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در غرب و شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۳۵. میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

سکونت (بر حسب دقیقه)

وضعیت	جنس ^۱		سن ^۲							تحصیلات ^۳							فعالیت ^۴				وضعیت تأهل ^۵		پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			محل سکونت ^۷					
	مرد	زن	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۰	۶۰ سال و بالاتر	ابتدایی	راهبردی	دیپلمستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	دانش آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی	مجرد	متاهل	پایین	متوسط	بالا	شمال	شرق	غرب	مرکز
میانگین (دقیقه)	۱۴۴	۱۳۰	۲۱۹	۱۸۲	۱۶۹	۱۲۷	۱۲۲	۱۱۴	۹۵	۳۴	۶۰	۱۳۷	۱۰۶	۱۷۹	۳۰۲	۲۵۴	۷۵	۹۸	۱۲۲	۲۰۸	۱۴۴	۲۰۴	۱۱۲	۶۹	۱۳۱	۲۱۷	۱۷۶	۱۰۸	۱۸۱	۱۶۳	۹۴

1. $t=۱/۲۹۲$ df=۹۹۸ sig=۰/۱۹۷
2. $\chi^2=۵۱/۱۸۴$ (کروسکال والیس) df=۶ sig=۰/۰۰۰
3. $\chi^2=۲۱۷/۴۹۴$ (کروسکال والیس) df=۵ sig=۰/۰۰۰
4. $\chi^2=۱۶۶/۳۴۸$ (کروسکال والیس) df=۶ sig=۰/۰۰۰
5. $t=۷/۶۱۰$ df=۹۹۸ sig=۰/۰۰۰
6. $\chi^2=۱۰۸/۴۶۰$ (کروسکال والیس) df=۲ sig=۰/۰۰۰
7. $\chi^2=۵۵/۷۵۰$ (کروسکال والیس) df=۴ sig=۰/۰۰۰

جدول شماره ۳۶. میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف به تفکیک مناطق ۲۲ گانه

شهر تهران (برحسب دقیقه)

میانگین با احتساب کتاب‌های درسی و کمک‌درسی	مناطق ۲۲ گانه شهر تهران
۱۸۱	۱
۱۷۱	۲
۱۸۰	۳
۱۱۲	۴
۲۲۲	۵
۱۷۷	۶
۱۱۲	۷
۹۴	۸
۱۲۴	۹
۱۲۲	۱۰
۲۰۲	۱۱
۲۱۸	۱۲
۱۱۹	۱۳
۱۰۸	۱۴
۱۱۱	۱۵
۱۲۸	۱۶
۸۹	۱۷
۵۰	۱۸
۹۵	۱۹
۷۶	۲۰
۸۱	۲۱
۱۴۳	۲۲

میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف (بدون احتساب کتاب‌های درسی و کمک‌درسی) به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مطالعه، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر مطالعه می‌کنند. دانشجویان و شاغلین دولتی بیشتر و زنان خانه‌دار کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در غرب و شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۳۷. میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف (بدون احتساب کتاب‌های درسی و کمک‌درسی) به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت،

وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت (بر حسب دقیقه)

وضعیت	جنس ^۱		سن ^۲							تحصیلات ^۳						فعالیت ^۴					وضعیت تأهل ^۵		پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			محل سکونت ^۷					
	مرد	زن	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۰	۶۰ سال و بالاتر	ابتدایی	راهبردی	دیپلمات	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	دانش آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی	مجرد	متاهل	پایین	متوسط	بالا	شمال	شرق	غرب	مرکز
میانگین (دقیقه)	۱۱۹	۱۰۸	۸۵	۱۲۱	۱۴۹	۱۱۷	۱۱۳	۱۱۲	۹۴	۳۲	۵۳	۸۲	۸۵	۱۵۶	۲۵۶	۹۶	۱۹۳	۷۱	۹۷	۱۰۲	۱۸۸	۱۳۵	۱۰۵	۵۰	۱۰۷	۱۹۱	۱۵۱	۸۷	۱۵۱	۱۴۴	۶۹

1. $t=1/205$ df=998 sig=0/229
2. $\chi^2=19/668$ df=6 sig=0/000
3. $\chi^2=216/772$ df=5 sig=0/003
4. $\chi^2=88/375$ df=6 sig=0/000
5. $t=2/831$ df=998 sig=0/005
6. $\chi^2=129/577$ df=4 sig=0/000
7. $\chi^2=70/146$ df=2 sig=0/000

جدول شماره ۳۸. میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در شبانه‌روز از منابع مختلف به تفکیک مناطق ۲۲ گانه

شهر تهران (برحسب دقیقه)

میانگین بدون احتساب کتاب‌های درسی و کمک‌درسی	مناطق ۲۲ گانه شهر تهران
۱۴۱	۱
۱۵۱	۲
۱۶۵	۳
۸۷	۴
۱۹۶	۵
۱۵۵	۶
۱۰۳	۷
۷۳	۸
۶۶	۹
۱۰۲	۱۰
۱۸۷	۱۱
۱۹۱	۱۲
۱۰۷	۱۳
۸۹	۱۴
۶۷	۱۵
۹۷	۱۶
۵۸	۱۷
۴۵	۱۸
۸۳	۱۹
۶۶	۲۰
۵۰	۲۱
۱۴۳	۲۲

میانگین مدت زمان مطالعه انواع کتاب‌های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری، مذهبی و...) در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مطالعه انواع کتاب‌های غیردرسی، بین مردان و زنان، مجردان و متأهلان، گروه‌های سنی و فعالیتی تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب تحصیلات، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در شمال و مرکز شهر بیشتر از سایرین کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۳۹. میانگین مدت زمان مطالعه انواع کتاب‌های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری، مذهبی و...) در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات،

فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت (بر حسب دقیقه)

وضعیت	جنس ^۱	سن ^۲						تحصیلات ^۳					فعالیت ^۴					وضعیت تأهل ^۵		پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			محل سکونت ^۷									
		مرد	زن	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۰	۶۰+	ابتدایی	راهبردی	دیپلمات	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	دانش آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی	مجرد	متاهل	پایین	متوسط	بالا	شمال	شرق	غرب	مرکز
میانگین (دقیقه)		۲۲	۲۶	۱۸	۱۵	۲۶	۲۵	۲۲	۲۴	۲۰	۵	۱۴	۲۷	۲۱	۲۴	۱۸	۲۸	۲۰	۳۱	۱۷	۳۴	۲۴	۲۱	۲۵	۱۶	۲۰	۴۱	۳۸	۱۸	۱۹	۲۹	۱۹

1. $t = -1/213$ $df = 998$ $sig = 0/225$
2. $F = 0/910$ $df_1 = 6$ $df_2 = 993$ $sig = 0/487$
3. $\chi^2 = 93/395$ (کروسکال والیس) $df = 5$ $sig = 0/000$
4. $F = 0/857$ $df_1 = 6$ $df_2 = 993$ $sig = 0/253$
5. $t = -0/949$ $df = 998$ $sig = 0/343$
6. $\chi^2 = 43/306$ (کروسکال والیس) $df = 2$ $sig = 0/000$
7. $\chi^2 = 19/192$ (کروسکال والیس) $df = 4$ $sig = 0/001$

میانگین مدت زمان مطالعه کتاب‌های دینی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت از نظر میانگین مطالعه کتاب‌های دینی، بین گروه‌های سنی، تحصیلی، افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت آنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب جنس، فعالیت، وضعیت تأهل افراد متفاوت است. زنان بیش از مردان، زنان خانه‌دار بیش از سایر گروه‌های فعالیتی و افراد متأهل بیش از افراد مجرد کتاب‌های درسی مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۴۰. میانگین مدت زمان مطالعه کتاب‌های دینی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تاهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و

محل سکونت (بر حسب دقیقه)

محل سکونت ^۷					پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			وضعیت تاهل ^۵		فعالیت ^۴							تحصیلات ^۳					سن ^۲						جنس ^۱		وضعیت	
جنوب	مرکز	غرب	شرق	شمال	بالا	متوسط	پایین	متاهل	مجرد	شاغل غیردولتی	شاغل دولتی	بیکار	بازنشسته	خانه‌دار	دانشجو	دانش‌آموز	فوق لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم و لیسانس	دیپلم	دبیرستان	راهمایی	ابتدایی	۶سال و بالاتر	۵-۶	۴-۴۹	۳۰-۳۹	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	زیر ۲۰سال		زن
۱۱	۱۷	۱۴	۹	۱۰	۱۰	۱۳	۱۱	۱۳	۹	۴	۱۲	۶	۱۲	۱۶	۴	۱۰	۴	۱۲	۱۴	۱۰	۱۶	۴	۱۴	۱۵	۱۲	۱۲	۱۰	۹	۱۵	۹	میانگین (دقیقه)

- $t = -۳/۶۷۷$ $df = ۹۹۸$ $sig = ۰۰۰$
- $F = ۰/۹۶۷$ $df_1 = ۶$ $df_2 = ۹۹۳$ $sig = ۰/۴۴۷$
- $F = ۱/۳۲۰$ $df_1 = ۵$ $df_2 = ۹۹۴$ $sig = ۰/۲۵۳$
- $\chi^2 = ۱۹/۱۲۰$ $df = ۶$ $sig = ۰/۰۰۴$
- $t = -۲/۴۰۷$ $df = ۹۹۸$ $sig = ۰/۰۱۷$
- $F = ۱/۰۵۵$ $df_1 = ۲$ $df_2 = ۹۹۷$ $sig = ۰/۳۴۹$
- $\chi^2 = ۶/۸۸۹$ $df = ۴$ $sig = ۰/۱۴۲$

میانگین مدت زمان مطالعات کاری و شغلی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن،

تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مطالعات کاری و شغلی، بین مجردان و متأهلان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده

نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعات کاری و شغلی برحسب جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، پایگاه

اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. مردان بیش از زنان و افراد گروه سنی ۲۹-۲۵ سال

بیش از سایر گروه‌های سنی مطالعه کاری و شغلی دارند. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با

افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر مطالعه کاری و شغلی دارند. شاغلین دولتی بیشتر و زنان خانه‌دار کمتر از

سایرین مطالعه کاری و شغلی دارند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین و افراد ساکن

در غرب شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین مطالعه کاری و شغلی دارند.

جدول شماره ۴۱. میانگین مدت زمان مطالعات کاری و شغلی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و

محل سکونت (بر حسب دقیقه)

محل سکونت ^۷					پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			وضعیت تأهل ^۵		فعالیت ^۴							تحصیلات ^۳							سن ^۲						جنس ^۱		وضعیت
جنوب	مرکز	غرب	شرق	شمال	بالا	متوسط	پایین	متاهل	مجرد	شاغل غیردولتی	شاغل دولتی	بیکار	بازنشسته	خانه‌دار	دانشجو	دانش‌آموز	فوق لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم و لیسانس	دیپلم	دبیرستان	راهمایی	ابتدایی	۶سال و بالاتر	۵-۶	۴-۴۹	۳۰-۳۹	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	زیر ۲۰سال	زن	مرد	
۵	۱۵	۱۹	۱۳	۱۱	۲۸	۹	۱	۱۲	۱۲	۱۹	۳۹	۶	۱۰	۱	۱۲	۴	۳۴	۳۴	۴	۴	۱	۱	۱۲	۱۲	۱۵	۱۰	۲۴	۴	۴	۷	۱۷	میانگین (دقیقه)

1. $t=۳/۶۱۴$ $df=۹۹۸$ $sig=۰/۰۰۰$
2. $\chi^2=۲۳/۳۹۲$ (کروسکال والیس) $df=۶$ $sig=۰/۰۰۱$
3. $\chi^2=۱۱۷/۹۴۹$ (کروسکال والیس) $df=۵$ $sig=۰/۰۰۰$
4. $\chi^2=۱۴۶/۲۴۰$ (کروسکال والیس) $df=۶$ $sig=۰/۰۰۰$
5. $t=۰/۰۰۶$ $df=۹۹۸$ $sig=۰/۹۹۵$
6. $\chi^2=۶۶/۲۱۹$ (کروسکال والیس) $df=۲$ $sig=۰/۰۰۰$
7. $\chi^2=۲۳/۸۹۸$ (کروسکال والیس) $df=۴$ $sig=۰/۰۰۰$

میانگین مدت زمان گوش دادن به کتاب‌ها و منابع صوتی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مدت زمان گوش دادن به منابع صوتی، بین مردان و زنان، مجردان و متأهلان، افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت مختلف تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مدت زمان گوش دادن به منابع صوتی برحسب سن، تحصیلات و فعالیت افراد متفاوت است. افراد گروه سنی ۲۰-۲۴ سال بیش از سایر گروه‌های سنی کتاب‌ها و منابع صوتی گوش می‌دهند. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر کتاب‌ها و منابع صوتی گوش می‌کنند. شاغلین دولتی، دانشجویان و بیکاران بیشتر از سایر گروه‌ها کتاب‌ها و منابع صوتی گوش می‌کنند.

جدول شماره ۴۲. میانگین مدت زمان گوش دادن به کتابها و منابع صوتی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی

و اجتماعی و محل سکونت (بر حسب دقیقه)

محل سکونت ^۷					پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			وضعیت تأهل ^۵		فعالیت ^۴							تحصیلات ^۳					سن ^۲						جنس ^۱		وضعیت		
جنوب	مرکز	غرب	شرق	شمال	بالا	متوسط	پایین	متاهل	مجرد	شاغل غیر دولتی	شاغل دولتی	بیکار	بازنشسته	خانه‌دار	دانشجو	دانش‌آموز	فوق لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم و لیسانس	دیپلم	دبیرستان	راهمایی	ابتدایی	۶-۵	۶-۵	۴-۳	۴-۳	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	زیر ۲۰ سال		زن	مرد
۴	۴	۶	۲	۴	۵	۴	۲	۴	۵	۴	۵	۸	۲	۴	۸	۵	۸	۴	۵	۱	۱	۱	۱	۲	۶	۴	۴	۱۱	۴	۳	۵	میانگین (دقیقه)

1. $t=1/412$ $df=998$ $sig=0/158$
2. $\chi^2=21/763$ (کروسکال والیس) $df=6$ $sig=0/001$
3. $\chi^2=19/896$ (کروسکال والیس) $df=5$ $sig=0/001$
4. $\chi^2=37/898$ (کروسکال والیس) $df=6$ $sig=0/000$
5. $t=1/568$ $df=998$ $sig=0/117$
6. $F=1/628$ $df_1=2$ $df_2=997$ $sig=0/197$
7. $\chi^2=8/913$ (کروسکال والیس) $df=4$ $sig=0/063$

میانگین مدت زمان مطالعه انواع نشریه و مجله در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن،

تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مطالعه انواع نشریه و مجله، بین مردان و زنان، افراد مجرد و متأهل، گروه‌های سنی و

فعالیتی تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه انواع نشریه و مجله برحسب

تحصیلات، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. افرادی که تحصیلات بیشتری

دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر انواع نشریه و مجله مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه

اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین انواع نشریه و مجله مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در شمال و

مرکز شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین انواع نشریه و مجله مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۴۳. میانگین مدت زمان مطالعه انواع نشریه و مجله در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و

اجتماعی و محل سکونت (بر حسب دقیقه)

وضعیت	جنس ^۱	سن ^۲							تحصیلات ^۳						فعالیت ^۴				وضعیت تأهل ^۵		پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			محل سکونت ^۷								
		مرد	زن	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۰	۶۰+	عسالت و بالاتر	ابتدایی	راهبرتهای	دیپلستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	دانش آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی	مجرد	متاهل	پایین	متوسط	بالا	شمال	شرق	غرب
میانگین (دقیقه)	۱۱	۱۳	۹	۸	۱۴	۱۲	۱۲	۱۲	۱۷	۴	۲	۴	۱۰	۱۰	۱۰	۱۴	۲۶	۱۲	۱۰	۸	۱۴	۱۷	۱۴	۱۱	۱۱	۶	۱۱	۱۹	۱۹	۱۲	۱۷	۶

1. $t = -1/464$ $df = 998$ $sig = 0/144$
2. $F = 1/436$ $df_1 = 6$ $df_2 = 993$ $sig = 0/198$
3. $\chi^2 = 61/643$ (کروسکال والیس) $df = 5$ $sig = 0/000$
4. $F = 1/469$ $df_1 = 6$ $df_2 = 993$ $sig = 0/186$
5. $t = 0/508$ $df = 998$ $sig = 0/611$
6. $\chi^2 = 25/159$ (کروسکال والیس) $df = 2$ $sig = 0/000$
7. $\chi^2 = 33/842$ (کروسکال والیس) $df = 4$ $sig = 0/000$

میانگین مدت زمان مطالعه روزنامه در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مطالعه روزنامه، بین گروه‌های مختلف سنی تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه روزنامه برحسب جنس، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. مردان بیش از زنان روزنامه مطالعه می‌کنند. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر روزنامه مطالعه می‌کنند. افراد بازنشسته و شاغلین دولتی بیشتر و زنان خانه‌دار و دانش‌آموزان کمتر از سایرین روزنامه مطالعه می‌کنند. افراد متأهل بیش از افراد مجرد روزنامه مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین روزنامه مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در مرکز و شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین روزنامه مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۴۴. میانگین مدت زمان مطالعه روزنامه در بین پاسخگویان در شبانه روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تاهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

سکونت (بر حسب دقیقه)

محل سکونت ^۷							پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			وضعیت تاهل ^۵		فعالیت ^۴							تحصیلات ^۳						سن ^۲						جنس ^۱		وضعیت
جنوب	مرکز	غرب	شرق	شمال	بالا	متوسط	پایین	متاهل	مجرد	شاغل غیر دولتی	شاغل دولتی	بیکار	بازنشسته	خانه‌دار	دانشجو	دانش آموز	فوق لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم و لیسانس	دیپلم	دیپلمستان	راهبرانی	ابتدایی	۶سال و بالاتر	۵-۶	۴-۴۹	۳۰-۳۹	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	زیر ۲۰سال	زن	مرد		
۷	۲۱	۱۴	۹	۱۸	۲۲	۱۲	۶	۱۴	۱۰	۱۵	۲۰	۱۰	۲۲	۸	۱۲	۸	۲۷	۱۶	۱۴	۱۰	۷	۲	۱۸	۱۷	۱۶	۱۱	۱۰	۸	۷	۱۰	۱۶	میانگین (دقیقه)	

1. $t=3/781$ df=998 sig=0/000
2. $\chi^2=12/007$ df=6 sig=0/062
3. $\chi^2=71/180$ df=5 sig=0/000
4. $\chi^2=40/153$ df=6 sig=0/000
5. $t=-2/325$ df=998 sig=0/020
6. $\chi^2=43/161$ df=2 sig=0/000
7. $\chi^2=44/003$ df=4 sig=0/000

میانگین مدت زمان مطالعه منابع مکتوب اینترنتی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین مطالعه منابع مکتوب اینترنتی، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه منابع مکتوب اینترنتی برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه منابع مکتوب اینترنتی کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند. دانشجویان بیشتر و افراد بازنشسته و زنان خانه‌دار کمتر از سایرین منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در شمال و غرب شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۴۵. میانگین مدت زمان مطالعه منابع مکتوب اینترنتی در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و

اجتماعی و محل سکونت (بر حسب دقیقه)

محل سکونت ^۷					پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			وضعیت تأهل ^۵		فعالیت ^۴							تحصیلات ^۳						سن ^۲						جنس ^۱		وضعیت
جنوب	مرکز	غرب	شرق	شمال	بالا	متوسط	پایین	متاهل	مجرد	شاغل غیردولتی	شاغل دولتی	بیکار	بازنشسته	خانه‌دار	دانشجو	دانش‌آموز	فوق لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم و لیسانس	دیپلم	دبیرستان	راهنمایی	ابتدایی	۶سال و بالاتر	۵-۶	۴-۴۹	۳۰-۳۹	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	زیر ۲۰سال	زن	
۱۱	۲۷	۳۹	۱۹	۴۲	۴۹	۲۴	۴	۱۸	۴۵	۲۶	۳۷	۲۱	۹	۱۰	۷۵	۲۶	۶۴	۴۴	۱۴	۱۰	۴	۱۰	۷	۲۱	۲۳	۲۸	۴۴	۴۳	۲۳	۲۹	میانگین (دقیقه)

1. $t=۱/۵۸۲$ $df=۹۹۸$ $sig=۰/۱۱۴$
2. $\chi^2=۶۷/۸۶۳$ (کروسکال والیس) $df=۶$ $sig=۰/۰۰۰$
3. $\chi^2=۱۹۷/۴۳۵$ (کروسکال والیس) $df=۵$ $sig=۰/۰۰۰$
4. $\chi^2=۱۵۵/۱۱۶$ (کروسکال والیس) $df=۶$ $sig=۰/۰۰۰$
5. $t=۶/۵۶۴$ $df=۹۹۸$ $sig=۰/۰۰۰$
6. $\chi^2=۱۱۴/۲۱۴$ (کروسکال والیس) $df=۲$ $sig=۰/۰۰۰$
7. $\chi^2=۵۹/۵۶۱$ (کروسکال والیس) $df=۴$ $sig=۰/۰۰۰$

میانگین مدت زمان مطالعه منابع کامپیوتری در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت از نظر میانگین مطالعه منابع کامپیوتری، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه منابع کامپیوتری برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه منابع کامپیوتری کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند. دانشجویان بیشتر و افراد بازنشسته و زنان خانه‌دار کمتر از سایرین منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در غرب شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۴۶. میانگین مدت زمان مطالعه منابع کامپیوتری در بین پاسخگویان در شبانه‌روز به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و

محل سکونت (بر حسب دقیقه)

وضعیت	جنس ^۱	سن ^۲							تحصیلات ^۳					فعالیت ^۴					وضعیت تأهل ^۵		پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			محل سکونت ^۷									
		مرد	زن	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۰	۶۰+	عسالت و بالاتر	ابتدایی	راهبردی	دیپلمستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	دانش آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی	مجرد	متاهل	پایین	متوسط	بالا	شمال	شرق	غرب	مرکز
میانگین (دقیقه)	۱۲	۱۱	۱۴	۲۳	۱۸	۱۶	۸	۴	۴	۳	۱	۱	۶	۷	۲۰	۲۴	۱۸	۳۸	۴	۲	۱۱	۲۱	۱۵	۲۱	۸	۲	۱۳	۱۷	۹	۹	۲۴	۱۲	۷

1. $t=۰/۳۲۲$ df=۹۹۸ sig=۰/۷۴۷
2. $\chi^2=۵۸/۰۰۲$ df=۶ sig=۰/۰۰۰
3. $\chi^2=۷۳/۹۱۹$ df=۵ sig=۰/۰۰۰
4. $\chi^2=۱۳۲/۳۶۵$ df=۶ sig=۰/۰۰۰
5. $t=۵/۰۹۹$ df=۹۹۸ sig=۰/۰۰۰
6. $\chi^2=۳۹/۰۴۵$ df=۲ sig=۰/۰۰۰
7. $\chi^2=۳۹/۵۴۱$ df=۴ sig=۰/۰۰۰

میانگین هزینه پاسخگویان (مطالعه کننده) برای خرید منابع مختلف در ماه به تفکیک جنس، سن،

تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

از نظر میانگین هزینه خرید، منابع مختلف بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود.

در حالی که میانگین هزینه خرید منابع مختلف برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه

اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان هزینه خرید کاسته شده

است. افرادی که تحصیلات بالاتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر برای منابع مختلف

هزینه می‌کنند. دانشجویان بیشتر و زنان خانه‌دار و افراد بیکار کمتر از سایرین هزینه می‌کنند. افراد مجرد

بیش از افراد متأهل هزینه برای خرید پرداخت می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از

سایرین هزینه می‌کنند و افراد ساکن در شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین برای

خرید منابع مختلف هزینه می‌کنند.

جدول شماره ۴۷. میانگین هزینه پاسخگویان (مطالعه کننده) برای خرید منابع مختلف در ماه به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و

محل سکونت (بر حسب تومان)

وضعیت	جنس ^۱	سن ^۲						تحصیلات ^۳						فعالیت ^۴						وضعیت تأهل ^۵		پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶				محل سکونت ^۷						
		مرد	زن	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۰	۶سال و بالاتر	ابتدایی	راهمایی	دبیرستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	دانش آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی	مجرد	متاهل	پایین	متوسط	بالا	شمال	شرق	غرب	مرکز
میانگین (تومان)	۴۸۳۵۰	۴۴۸۰۰	۵۵۲۰۰	۶۱۸۰۰	۵۴۲۵۰	۴۳۳۰۰	۴۱۲۰۰	۴۱۳۰۰	۳۷۲۵۰	۳۵۵۵۰	۲۵۸۰۰	۴۰۳۵۰	۳۲۹۵۰	۵۴۶۰۰	۷۴۸۰۰	۵۶۶۰۰	۸۴۱۰۰	۳۲۳۰۰	۴۱۱۵۰	۳۹۲۰۰	۴۴۶۰۰	۵۰۰۰۰	۶۱۳۰۰	۳۹۵۰۰	۲۶۷۰۰	۴۰۲۰۰	۷۱۳۰۰	۶۸۰۰۰	۳۸۰۰۰	۵۴۹۰۰	۴۶۹۰۰	۲۹۶۰۰

1. $t=1/048$ $df=667$ $sig=0/295$
2. $\chi^2=17/964$ (کروسکال والیس) $df=6$ $sig=0/006$
3. $\chi^2=103/730$ (کروسکال والیس) $df=5$ $sig=0/000$
4. $\chi^2=68/020$ (کروسکال والیس) $df=6$ $sig=0/000$
5. $t=6/208$ $df=667$ $sig=0/000$
6. $\chi^2=100/028$ (کروسکال والیس) $df=2$ $sig=0/000$
7. $\chi^2=61/021$ (کروسکال والیس) $df=4$ $sig=0/000$

نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

آزمون آماری رابطه معنی داری را بین نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) با سن^۱، تحصیلات^۲، فعالیت^۳، وضعیت تأهل^۴، پایگاه اقتصادی و اجتماعی^۵ و محل سکونت^۶ آنان نشان می دهد. به نحوی که افراد گروه های سنی ۵۰-۵۹ سال (۵۷/۳ درصد) و ۲۰-۲۴ سال (۵۴/۱ درصد) بیشتر و افراد گروه سنی ۲۵-۲۹ سال (۳۶/۹ درصد) کمتر از سایرین گفته اند کتاب نویسندگان ایرانی را مطالعه می کنند.

جدول شماره ۴۸. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) به تفکیک سن (درصد)

نوع کتاب	سن						
	کمتر از ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۵۹	۶۰ سال و بالاتر
ایرانی	۵۰	۵۴/۱	۳۶/۹	۵۱/۳	۴۵/۵	۵۷/۳	۴۳/۵
خارجی	۱۱/۸	۹/۵	۱۷/۹	۸	۶/۷	۴/۹	۴/۳
هردو	۳۸/۲	۳۶/۴	۴۵/۲	۴۰/۷	۴۷/۸	۳۷/۸	۵۲/۲
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
	۶۸	۷۴	۸۴	۱۵۰	۱۳۴	۱۰۳	۹۲

-
1. $\chi^2 = 23/547$	df=12	sig=0/023	کرامر V=0/129
2. $\chi^2 = 77/569$	df=10	sig=0/000	کرامر V=0/235
3. $\chi^2 = 31/150$	df=12	sig=0/002	کرامر V=0/149
4. $\chi^2 = 12/118$	df=2	sig=0/002	کرامر V=0/135
5. $\chi^2 = 54/915$	df=4	sig=0/000	کرامر V=0/197
6. $\chi^2 = 19/245$	df=8	sig=0/014	کرامر V=0/117

به لحاظ تحصیلات، افراد با تحصیلات پایین تر بیشتر و افراد با تحصیلات بالاتر کمتر کتاب نویسندگان

ایرانی را مطالعه می کنند.

جدول شماره ۴۹. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) به تفکیک تحصیلات (درصد)

تحصیلات		ابتدایی	راهنمایی	دبیرستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر
ایرانی		۶۴/۱	۷۴/۲	۵۴/۱	۶۱/۱	۳۵/۹	۲۳/۴
خارجی		۱۰/۳	۶/۱	۶/۶	۴/۷	۱۲	۱۰/۶
هر دو		۲۵/۶	۱۹/۷	۳۹/۳	۳۴/۲	۵۲/۱	۶۶
جمع		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
فرآوانی		۳۹	۶۶	۶۱	۲۱۱	۲۳۴	۹۴

به لحاظ فعالیت، زنان خانه دار (۵۹/۸ درصد) بیشتر و دانشجویان (۳۲/۲ درصد) و شاغلین دولتی

(۳۵/۴ درصد) کمتر از دیگر افراد اظهار کرده اند کتاب نویسندگان ایرانی را مطالعه می کنند.

جدول شماره ۵۰. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه کننده) به تفکیک فعالیت (درصد)

فعالیت		دانش آموز	دانشجو	خانه دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی
ایرانی		۴۹/۱	۳۲/۲	۵۹/۸	۴۶/۱	۵۰	۳۵/۴	۴۶/۸
خارجی		۷/۳	۱۵/۳	۶/۵	۵/۳	۱۸/۸	۱۰/۱	۷/۹
هر دو		۴۳/۶	۵۲/۵	۳۳/۷	۴۸/۶	۳۱/۲	۵۴/۵	۴۵/۳
جمع		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
فرآوانی		۵۵	۵۹	۲۱۴	۷۶	۳۲	۷۹	۱۹۰

به لحاظ وضعیت تأهل، افراد متأهل (۵۲/۷ درصد) بیش از افراد مجرد (۳۹/۱ درصد) عنوان کرده‌اند کتاب نویسندگان ایرانی را مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۵۱. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک وضعیت تأهل (درصد)

متأهل	مجرد	وضعیت تأهل	
		نوع کتاب	
۵۲/۷	۳۹/۱	ایرانی	
۶/۹	۱۲/۱	خارجی	
۴۰/۳	۴۸/۸	هر دو	
۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۴۹۰	۲۱۵	فراوانی	

به لحاظ پایگاه اقتصادی و اجتماعی، افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین‌تر (۶۸/۶ درصد) بیشتر از سایر افراد عنوان کرده‌اند کتاب نویسندگان ایرانی را مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۵۲. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک پایگاه اقتصادی و اجتماعی (درصد)

بالا	متوسط	پایین	پایگاه اقتصادی و اجتماعی	
			نوع کتاب	
۲۷	۵۲/۱	۶۸/۶	ایرانی	
۱۱/۲	۷/۸	۶/۸	خارجی	
۶۱/۸	۴۰/۱	۲۱/۶	هر دو	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۱۷۸	۴۰۹	۱۱۸	فراوانی	

همچنین افراد ساکن در جنوب (۶۱/۱ درصد) و شرق (۵۱/۸ درصد) شهر بیش از سایر افراد کتاب

نویسندگان ایرانی را مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۵۳. نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک محل سکونت (درصد)

محل سکونت		جنوب	مرکز	غرب	شرق	شمال
نوع کتاب						
ایرانی		۶۱/۱	۴۰	۴۱/۶	۵۱/۸	۴۴/۳
خارجی		۸/۳	۱۰	۹/۷	۷/۳	۷/۶
هر دو		۳۰/۶	۵۰	۴۸/۷	۴۰/۹	۴۸/۱
جمع		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
		۱۵۷	۱۴۰	۱۱۳	۱۶۴	۱۳۱

شایان ذکر است آزمون آماری رابطه معنی‌داری بین نوع کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) با

جنس^۱ آنان نشان نمی‌دهد.

1. $\chi^2 = 0.126$

df=2

sig=0.939

وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه کننده) به تفکیک جنس، سن،

تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

آزمون آماری رابطه معنی داری را بین وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان

(مطالعه کننده) با جنس^۱، تحصیلات^۲، فعالیت^۳، وضعیت تأهل^۴، پایگاه اقتصادی و اجتماعی^۵ و محل سکونت^۶

آنان نشان می دهد.

به طوری که مردان (۳۴/۳ درصد) بیش از زنان (۲۷/۳ درصد) گفته اند کتاب به زبان غیرفارسی مطالعه

می کنند.

جدول شماره ۵۴. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه کننده) به تفکیک جنس

(درصد)

زن	مرد	جنس	
		وضعیت مطالعه	
۲۷/۳	۳۴/۳	مطالعه می کنم	
۷۲/۷	۶۵/۷	مطالعه نمی کنم	
۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۳۸۱	۳۳۸	فراوانی	

1. $\chi^2 = 4/160$	df=1	sig=0/041	V=0/076 کرامر
2. $\chi^2 = 114/753$	df=5	sig=0/000	V=0/238 کرامر
3. $\chi^2 = 58/278$	df=6	sig=0/000	V=0/285 کرامر
4. $\chi^2 = 13/623$	df=1	sig=0/002	V=0/138 کرامر
5. $\chi^2 = 40/254$	df=2	sig=0/000	V=0/237 کرامر
6. $\chi^2 = 16/981$	df=4	sig=0/002	V=0/154 کرامر

به لحاظ وضعیت تأهل، افراد مجرد (۴۰/۲ درصد) بیش از افراد متأهل (۲۶/۴ درصد) گفته‌اند کتاب به زبان غیرفارسی مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۵۵. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک

وضعیت تأهل (درصد)

متأهل	مجرد	وضعیت تأهل وضعیت مطالعه	
		مطالعه می‌کنم	
۲۶/۴	۴۰/۲	مطالعه نمی‌کنم	
۷۳/۶	۵۹/۸	درصد	
۱۰۰	۱۰۰	جمع	
۵۰۰	۲۱۹	فراوانی	

به لحاظ تحصیلات، با افزایش سطح تحصیلات بر درصد افرادی که کتاب به زبان غیرفارسی مطالعه می‌کنند، افزوده شده است.

جدول شماره ۵۶. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک

تحصیلات (درصد)

فوق لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم و لیسانس	دیپلم	دیپیرستان	راهنمایی	ابتدایی	تحصیلات وضعیت مطالعه	
						مطالعه می‌کنم	
۶۸/۴	۳۹/۳	۱۴/۴	۲۴/۶	۱۴/۹	۱۲/۲	مطالعه نمی‌کنم	
۳۱/۶	۶۰/۷	۸۵/۶	۷۵/۴	۸۵/۱	۸۷/۸	درصد	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع	
۹۵	۲۳۹	۲۱۶	۶۱	۶۷	۴۱	فراوانی	

به لحاظ فعالیت، دانشجویان (۵۶/۷ درصد) بیشتر و زنان خانه‌دار (۱۵/۳ درصد) و افراد بیکار (۱۸/۸ درصد) کمتر از سایر گروه‌ها عنوان کرده‌اند کتاب به زبان غیرفارسی را مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۵۷. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک فعالیت (درصد)

شاغل غیردولتی	شاغل دولتی	بیکار	بازنشسته	خانه‌دار	دانشجو	دانش‌آموز	فعالیت وضعیت مطالعه	
							مطالعه می‌کنم	مطالعه نمی‌کنم
۳۱/۵	۴۵	۱۸/۸	۳۰/۸	۱۵/۳	۵۶/۷	۴۴/۶	مطالعه می‌کنم	
۶۸/۵	۵۵	۸۱/۲	۶۹/۲	۸۴/۷	۴۳/۳	۵۵/۴	مطالعه نمی‌کنم	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۱۹۷	۸۰	۳۲	۷۸	۲۱۶	۶۰	۵۶	فراوانی	

به لحاظ پایگاه اقتصادی و اجتماعی، افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (۴۷/۸ درصد) بیش از دیگر افراد عنوان کرده‌اند کتاب به زبان غیرفارسی را مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۵۸. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک پایگاه اقتصادی و اجتماعی (درصد)

بالا	متوسط	پایین	پایگاه اقتصادی و اجتماعی وضعیت مطالعه	
			مطالعه می‌کنم	مطالعه نمی‌کنم
۴۷/۸	۲۷/۲	۱۵/۸	مطالعه می‌کنم	
۵۲/۲	۷۲/۸	۸۴/۲	مطالعه نمی‌کنم	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۱۸۴	۴۱۵	۱۲۰	فراوانی	

همچنین به لحاظ محل سکونت، افراد ساکن در شمال (۳۷/۳ درصد)، مرکز (۳۷/۳ درصد) و غرب (۳۶/۲ درصد) شهر بیش از سایر افراد اظهار داشته‌اند که کتاب به زبان غیرفارسی را مطالعه می‌کنند.

جدول شماره ۵۹. وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین پاسخگویان (مطالعه‌کننده) به تفکیک محل

سکونت (درصد)

محل سکونت		شمال	شرق	غرب	مرکز	جنوب
وضعیت مطالعه		۳۷/۳	۲۴/۴	۳۶/۲	۳۷/۳	۲۱/۴
مطالعه می‌کنم		۳۷/۳	۲۴/۴	۳۶/۲	۳۷/۳	۲۱/۴
مطالعه نمی‌کنم		۶۲/۷	۷۵/۶	۶۳/۸	۶۲/۷	۷۸/۶
درصد		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
جمع		۱۳۴	۱۶۸	۱۱۶	۱۴۲	۱۵۹
فراوانی		۱۳۴	۱۶۸	۱۱۶	۱۴۲	۱۵۹

شایان ذکر است آزمون آماری رابطه معنی‌داری بین وضعیت مطالعه کتاب به زبان غیرفارسی در بین

پاسخگویان (مطالعه‌کننده) با سن^۱ آنان نشان نمی‌دهد.

1. $\chi^2 = 4/841$

df=6

sig=0/064

میانگین تعداد کتاب غیردرسی و غیردینی (به غیر از قرآن، ادعیه، مفاتیح و...) در منزل پاسخگویان به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

آزمون آماری رابطه معنی‌داری را بین میانگین تعداد کتاب غیردرسی و غیردینی در منزل پاسخگویان با سن، تحصیلات، فعالیت، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت آنان نشان می‌دهد؛ به طوری که میانگین تعداد کتاب غیردرسی و غیردینی در بین پاسخگویان مسن‌تر و با تحصیلات بالاتر بیش از دیگر افراد است. به این صورت که با افزایش سن و تحصیلات پاسخگویان بر میانگین تعداد کتاب‌های غیردرسی و غیردینی در منزل پاسخگویان افزوده شده است. افراد بازنشسته و شاغلین دولتی بیش از دیگر گروه‌های فعالیتی و افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا بیش از دیگر گروه‌ها گفته‌اند در منزل کتاب غیردرسی و غیردینی دارند. همچنین افراد ساکن در شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایر افراد اظهار داشته‌اند که کتاب غیردرسی و غیردینی در منزل دارند. همچنین با افزایش هزینه ماهانه خانواده پاسخگویان بر میانگین تعداد کتاب‌های غیردرسی و غیردینی در منزل پاسخگویان افزوده شده است.

شایان ذکر است آزمون آماری رابطه معنی‌داری را بین میانگین تعداد کتاب غیردرسی و غیردینی در منزل پاسخگویان با جنس و وضعیت تأهل آنان نشان نمی‌دهد.

جدول شماره ۶۰ میانگین تعداد کتاب غیردرسی و غیردینی (به غیر از قران، ادعیه، مفاتیح و...) در منزل پاسخگویان به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه

اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

وضعیت	جنس ^۱		سن ^۲						تحصیلات ^۳						فعالیت ^۴						وضعیت تأهل ^۵		پایگاه اقتصادی و اجتماعی ^۶			محل سکونت ^۷						هزینه ماهانه خانواده ^۸					
	مرد	زن	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۰	۶۰سال و بالاتر	ابتدایی	راهنامه‌ی	دبیرستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	دانش آموز	دانشجو	خانه‌دار	بازنشسته	بیکار	شاغل دولتی	شاغل غیردولتی	مجرد	متاهل	پایین	متوسط	بالا	شمال	شرق	غرب	مرکز	جنوب	زیر ۵۰۰ هزار تومان	۵۰۰ تا ۷۵۰ هزار تومان	۷۵۱ هزار تومان تا ۱ میلیون تومان	بیش از ۱ تا ۱/۵ میلیون تومان	بیش از ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان
میانگین	۷۵	۷۵	۳۹	۴۴	۷۰	۶۵	۷۷	۹۵	۱۱۱	۳۶	۳۷	۳۴	۵۹	۹۳	۲۰۲	۴۶	۹۴	۶۰	۱۱۲	۳۴	۱۰۷	۷۷	۷۱	۲۸	۶۷	۱۴۶	۱۳۷	۵۹	۷۷	۹۷	۳۵	۶۰	۵۰	۵۹	۶۷	۱۱۹	۱۸۶

1. $t = -0.133$ $df = 981$ $sig = 0.894$
2. $\chi^2 = 25/145$ (کروسکال والیس) $df = 6$ $sig = 0.000$
3. $\chi^2 = 178/236$ (کروسکال والیس) $df = 5$ $sig = 0.000$
4. $\chi^2 = 33/418$ (کروسکال والیس) $df = 6$ $sig = 0.000$
5. $t = -0.735$ $df = 981$ $sig = 0.463$
6. $\chi^2 = 9/2$ (کروسکال والیس) $df = 2$ $sig = 0.000$
7. $\chi^2 = 124/389$ (کروسکال والیس) $df = 2$ $sig = 0.000$
8. $\chi^2 = 128/888$ (کروسکال والیس) $df = 5$ $sig = 0.000$

میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب به تفکیک جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل،

پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت

آزمون آماری رابطه معنی‌داری را بین میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب با تحصیلات^۱، فعالیت^۲،

پایگاه اقتصادی و اجتماعی^۳ و محل سکونت^۴ آنان نشان می‌دهد.

به طوری که با افزایش تحصیلات از درصد پاسخگویانی که موافق ممیزی کتاب هستند کاسته شده

است. معیار d سامرز نیز جهت ارتباط بین دو متغیر را معکوس نشان می‌دهد به نحوی که افراد با تحصیلات

ابتدایی (۶۹/۱ درصد) بیشتر از سایر گروه‌های تحصیلی و افراد با تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر (۳۱ درصد)

کمتر از سایر گروه‌ها در حد «خیلی زیاد یا زیاد» با ممیزی کتاب موافق هستند.

جدول شماره ۶۱. میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب به تفکیک تحصیلات (درصد)

تحصیلات		ابتدایی	راهنمایی	دبیرستان	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر
میزان موافقت							
خیلی زیاد		۲۲/۷	۲۴/۳	۱۵/۸	۱۱	۹	۸
زیاد		۴۶/۴	۴۲/۶	۳۵/۵	۳۷/۴	۲۹	۲۳
کم		۱۴/۴	۱۳	۱۸/۴	۲۳/۴	۱۹/۷	۲۱
خیلی کم		۶/۲	۷/۸	۱۳/۲	۷/۹	۱۵/۱	۱۲
اصلاً		۱۰/۳	۱۲/۲	۱۷/۱	۲۰/۳	۲۷/۲	۳۶
درصد		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
جمع فراوانی		۹۷	۱۱۵	۷۶	۲۹۱	۲۷۹	۱۰۰

- $\chi^2 = 79.178$ $df = 20$ $sig = 0.000$ $d = -0.208$ سامرز
- $\chi^2 = 38.357$ $df = 24$ $sig = 0.032$ $V = 0.100$ کرامر
- $\chi^2 = 90.183$ $df = 8$ $sig = 0.000$ $d = -0.296$ سامرز
- $\chi^2 = 134.532$ $df = 16$ $sig = 0.000$ $V = 0.187$ کرامر

به لحاظ فعالیت، زنان خانه‌دار (۵۶/۷ درصد) بیش از سایر گروه‌های فعالیتی و دانشجویان (۳۹ درصد) کمتر از سایرین با ممیزی کتاب در حد «خیلی زیاد یا زیاد» موافق هستند.

جدول شماره ۶۲. میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب به تفکیک فعالیت (درصد)

شاغل غیردولتی	شاغل دولتی	بیکار	بازنشسته	خانه‌دار	دانشجو	دانش‌آموز	فعالیت	
							میزان موافقت	
۱۱/۷	۹/۱	۲۰	۱۳/۲	۱۵/۹	۶/۸	۱۴	خیلی زیاد	
۳۲/۵	۳۴/۱	۲۴/۴	۲۹/۸	۴۰/۸	۳۲/۲	۳۶/۸	زیاد	
۲۱/۵	۲۱/۶	۱۳/۳	۱۹	۱۹/۱	۱۳/۶	۲۱/۱	کم	
۱۰/۶	۸	۱۵/۶	۸/۳	۹/۹	۲۰/۳	۱۰/۵	خیلی کم	
۲۳/۷	۲۷/۲	۲۶/۷	۲۹/۷	۱۴/۳	۲۷/۱	۱۷/۶	اصلاً	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۲۷۴	۸۸	۴۵	۱۲۱	۳۱۴	۵۹	۵۷	فراوانی	

با افزایش پایگاه اقتصادی و اجتماعی بر درصد پاسخ‌گوبانی که موافق با ممیزی کتاب هستند کاسته شده است. معیار d سامرز نیز جهت ارتباط بین دو متغیر را معکوس نشان می‌دهد به نحوی که افراد دارای پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا (۲۵/۵ درصد) کمتر از دیگر افراد با ممیزی کتاب در حد «خیلی زیاد یا زیاد» موافق هستند.

جدول شماره ۶۳. میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب به تفکیک پایگاه اقتصادی و اجتماعی (درصد)

بالا	متوسط	پایین	پایگاه اقتصادی و اجتماعی	
			میزان موافقت	
۳/۸	۱۲/۹	۲۴/۳	خیلی زیاد	
۲۱/۷	۳۶/۲	۴۵	زیاد	
۲۵/۵	۱۹/۱	۱۴/۴	کم	
۱۵/۶	۱۰/۷	۵/۴	خیلی کم	
۳۳/۴	۲۱/۱	۱۰/۹	اصلاً	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	جمع
۲۱۲	۵۴۴	۲۰۲	فراوانی	

همچنین به لحاظ محل سکونت، افراد ساکن در جنوب شهر (۶/۷۰ درصد) بیشتر و افراد ساکن در شمال (۹/۳۲ درصد) و غرب (۱/۳۳ درصد) شهر کمتر از سایرین در حد «خیلی زیاد یا زیاد» با ممیزی کتاب موافق هستند.

جدول شماره ۶۴. میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب به تفکیک محل سکونت (درصد)

محل سکونت		جنوب	مرکز	غرب	شرق	شمال	میزان موافقت
خیلی زیاد		۲۴/۱	۳/۵	۹/۸	۱۴	۹/۴	
زیاد		۴۶/۵	۴۱/۵	۲۳/۳	۳۲/۹	۲۳/۵	
کم		۱۴/۵	۱۳/۵	۲۴/۱	۲۲/۲	۲۵/۳	
خیلی کم		۲/۵	۶/۴	۲۱/۱	۱۳/۲	۱۴/۷	
اصلاً		۱۲/۴	۳۵/۱	۲۱/۷	۱۷/۷	۲۷/۱	
درصد		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع
فراوانی		۲۴۱	۱۷۱	۱۳۳	۲۴۳	۱۷۰	

شایان ذکر است آزمون آماری رابطه معنی داری بین میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب با جنس^۱،

سن^۲ و وضعیت تأهل^۳ آنان نشان نمی‌دهد.

-
1. $\chi^2 = 0.271$ $df = 1$ $sig = 0.261$
 2. $\chi^2 = 20.998$ $df = 24$ $sig = 0.639$
 3. $\chi^2 = 1.008$ $df = 1$ $sig = 0.075$

فصل پنجم:

جمع بندی و نتیجه گیری

خلاصه نتایج

یافته‌های توصیفی

۳۲/۲ درصد پاسخگویان در حد «خیلی زیاد یا زیاد» و ۴۰/۴ درصد در حد «کم یا خیلی کم» اهل مطالعه هستند. ۲۷/۴ درصد نیز گفته‌اند «اصلاً» اهل مطالعه نیستند.

۳۲/۲ درصد پاسخگویان در حد «خیلی زیاد یا زیاد» و ۴۰/۴ درصد در حد «کم یا خیلی کم» اهل مطالعه هستند. ۲۷/۴ درصد نیز گفته‌اند «اصلاً» اهل مطالعه نیستند.

مهم‌ترین دلیل پاسخگوییانی که گفته‌اند «اصلاً» اهل مطالعه نیستند «مشغله کار و زندگی و نداشتن وقت» (۶۰/۲ درصد) بوده است.

میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان از منابع مختلف ۱۳۷ دقیقه (۲ ساعت و ۱۷ دقیقه) است. این میانگین بدون احتساب مطالعه کتاب‌های درسی و کمک‌درسی ۱۱۳ دقیقه (۱ ساعت و ۵۳ دقیقه) است.

۲۴/۷ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از طریق «دوستان و آشنایان» و ۲۳/۶ درصد از طریق «اینترنت» از انتشار کتاب‌های جدید مطلع می‌شوند.

۵۴/۷ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) اظهار کرده‌اند کتاب‌های مورد نیازشان را معمولاً از «کتاب‌فروشی‌ها» خریداری می‌کنند. ۲۷/۵ درصد از آنان از «دوستان و آشنایان» و ۱۱/۲ درصد از «کتابخانه‌های داخل شهر» امانت می‌گیرند.

مهم‌ترین پیشنهادها برای پاسخگویان (مطالعه‌کننده) برای دسترسی به کتاب‌های مورد علاقه‌شان «کاهش قیمت کتاب‌ها» (۲۴/۴ درصد)، «تجهیز کتابخانه‌ها» (۱۴/۹ درصد)، «اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌ها» (۱۴/۶ درصد) و «بهتر شدن فرایند خرید تلفنی یا اینترنتی» (۱۲/۹ درصد) بوده است.

۷۶/۴ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) اظهار کرده‌اند بیشتر در «منزل» به مطالعه می‌پردازند. ۹/۹ درصد در «کتابخانه‌ها»، ۷/۲ درصد در «محل کار»، ۴/۳ درصد در «فضای باز (مثل پارک‌ها و...)» و ۰/۷ درصد در «دانشگاه یا مدرسه» مطالعه می‌کنند.

مهم‌ترین انگیزه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) از مطالعه کتاب‌های غیردرسی «افزایش اطلاعات» (۶۳/۸ درصد) بوده است.

پاسخگویان (مطالعه‌کننده) برای مطالعه منابع مختلف به طور میانگین ۴۶۵۰۰ تومان هزینه می‌کنند. موضوع آخرین کتاب مورد مطالعه پاسخگویان (مطالعه‌کننده) عمدتاً «ادبیات» (۲۵/۳ درصد)، «علوم انسانی» (۱۸/۵ درصد) و «دینی» (۱۷/۴ درصد) بوده است.

۲۴/۴ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) زمان مطالعه خود را ساعات «بعد از ظهر» و ۲۰/۱ درصد ساعات «شب» ذکر کرده‌اند. ۲۴/۱ درصد نیز گفته‌اند «زمان مشخصی» برای مطالعه ندارند.

۵۱/۹ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) گفته‌اند «روز مشخصی» برای مطالعه ندارند. ۸/۴ درصد نیز روز مطالعه خود را «پنج‌شنبه» و ۷/۵ درصد «جمعه» ذکر کرده‌اند.

۴۷/۱ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) کتاب نویسندگان «ایرانی»، ۸/۳ درصد کتاب نویسندگان «خارجی» را مطالعه می‌کنند. ۴۱/۷ درصد گفته‌اند کتاب نویسندگان «ایرانی و خارجی» را مطالعه می‌کنند. ۳۰/۳ درصد پاسخگویان (مطالعه‌کننده) گفته‌اند کتاب به زبان غیرفارسی مطالعه می‌کنند در حالی که ۶۸/۷ درصد اظهار کرده‌اند کتاب به زبان غیرفارسی را مطالعه نمی‌کنند.

۸۹/۷ درصد پاسخگویان گفته‌اند کتاب غیردرسی و غیردینی (به غیر از قرآن، ادعیه، مفاتیح و...) در منزل دارند در حالی که ۱۰/۳ درصد چنین کتاب‌هایی را در منزل ندارند. میانگین تعداد جلد کتاب‌های غیردرسی و غیردینی در منزل پاسخگویان ۷۵ کتاب است.

مهم‌ترین اقدام برای افزایش مطالعه مردم ایران از نظر پاسخگویان «کاهش قیمت کتاب‌ها» (۳۱/۶ درصد) و «فرهنگ‌سازی از طریق صداوسیما» (۲۳/۳ درصد) بوده است.

درخصوص نظرات مختلف درباره مطالعه، ۷۹/۱ درصد پاسخگویان با این نظر که «علت اینکه افراد مطالعه نمی‌کنند این است که از کودکی فرهنگ کتابخوانی را در خانواده خود نیاموخته‌اند»، ۷۲ درصد با این نظر که «کتابخوانی لذت‌بخش‌ترین فعالیت انسانی است» و ۶۴/۷ درصد با این نظر که «با گرانی موجود، افراد نمی‌توانند کتاب‌های مورد نظر را خریداری و مطالعه کنند» کاملاً موافق و موافق بوده‌اند.

در خصوص ممیزی کتاب، ۸۴/۵ درصد پاسخگویان با ممیزی کتاب آشنا نبوده و ۱۵/۵ درصد با ممیزی کتاب آشنایی کامل داشته‌اند.

با تعریف ممیزی کتاب برای پاسخگویان، ۴۶/۱ درصد با ممیزی کتاب در حد «خیلی زیاد یا زیاد» و ۲۸/۹ درصد در حد «کم یا خیلی کم» موافق هستند. ۲۰/۸ درصد نیز «اصلاً» با ممیزی کتاب موافق نیستند. مهم‌ترین ضرر مطالعه نکردن از نظر پاسخگویان به ترتیب عبارت‌اند از: «کم شدن اطلاعات عمومی» (۴۷/۶ درصد) می‌باشد.

یافته‌های تحلیلی

آزمون آماری رابطه معنی‌داری را بین میزان مطالعه پاسخگویان با سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت آنان نشان می‌دهد؛

از نظر میانگین مطالعه، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر مطالعه می‌کنند. دانشجویان، دانش‌آموزان و شاغلین دولتی بیشتر از زنان خانه‌دار کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در غرب و شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند.

از نظر میانگین مطالعه، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر مطالعه می‌کنند. دانشجویان و شاغلین دولتی بیشتر از زنان خانه‌دار کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و

اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در غرب و شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین مطالعه می‌کنند.

از نظر میانگین مطالعه انواع کتاب‌های غیردرسی، بین مردان و زنان، مجردان و متأهلان، گروه‌های سنی و فعالیتی تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب تحصیلات، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در شمال و مرکز شهر بیشتر از سایرین کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنند.

از نظر میانگین مطالعه کتاب‌های دینی، بین گروه‌های سنی، تحصیلی، افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت آنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه برحسب جنس، فعالیت، وضعیت تأهل افراد متفاوت است. زنان بیش از مردان، زنان خانه‌دار بیش از سایر گروه‌های فعالیتی و افراد متأهل بیش از افراد مجرد کتاب‌های درسی مطالعه می‌کنند.

از نظر میانگین مطالعات کاری و شغلی، بین مجردان و متأهلان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعات کاری و شغلی برحسب جنس، سن، تحصیلات، فعالیت، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. مردان بیش از زنان و افراد گروه سنی ۲۹-۲۵ سال بیش از سایر گروه‌های سنی مطالعه کاری و شغلی دارند. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر مطالعه کاری و شغلی دارند. شاغلین دولتی بیشتر و زنان خانه‌دار کمتر از سایرین مطالعه کاری و شغلی دارند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین و افراد ساکن در غرب شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین مطالعه کاری و شغلی دارند.

از نظر میانگین مطالعه روزنامه، بین گروه‌های مختلف سنی تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه روزنامه برحسب جنس، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. مردان بیش از زنان روزنامه مطالعه می‌کنند. افرادی که

تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر روزنامه مطالعه می‌کنند. افراد بازنشسته و شاغلین دولتی بیشتر و زنان خانه‌دار و دانش‌آموزان کمتر از سایرین روزنامه مطالعه می‌کنند. افراد متأهل بیش از افراد مجرد روزنامه مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین روزنامه مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در مرکز و شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین روزنامه مطالعه می‌کنند.

از نظر میانگین مطالعه منابع مکتوب اینترنتی، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه منابع مکتوب اینترنتی برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه منابع مکتوب اینترنتی کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند. دانشجویان بیشتر و افراد بازنشسته و زنان خانه‌دار کمتر از سایرین منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در شمال و غرب شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین منابع مکتوب اینترنتی مطالعه می‌کنند.

از نظر میانگین مطالعه منابع کامپیوتری، بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین مطالعه منابع کامپیوتری برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان مطالعه منابع کامپیوتری کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بیشتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند. دانشجویان بیشتر و افراد بازنشسته و زنان خانه‌دار کمتر از سایرین منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند و افراد ساکن در غرب شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین منابع کامپیوتری مطالعه می‌کنند.

از نظر میانگین هزینه خرید، منابع مختلف بین مردان و زنان تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. در حالی که میانگین هزینه خرید منابع مختلف برحسب سن، تحصیلات، فعالیت، وضعیت تأهل، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت افراد متفاوت است. با افزایش سن از میزان هزینه خرید کاسته شده است. افرادی که تحصیلات بالاتری دارند در مقایسه با افراد کمتر تحصیل کرده بیشتر برای منابع مختلف هزینه می‌کنند. دانشجویان بیشتر و زنان خانه‌دار و افراد بیکار کمتر از سایرین هزینه می‌کنند. افراد مجرد بیش از افراد متأهل هزینه برای خرید پرداخت می‌کنند. افراد با پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالاتر، بیشتر از سایرین هزینه می‌کنند و افراد ساکن در شمال شهر بیشتر و افراد ساکن در جنوب شهر کمتر از سایرین برای خرید منابع مختلف هزینه می‌کنند.

آزمون آماری رابطه معنی‌داری را بین میزان موافقت پاسخگویان با ممیزی کتاب با تحصیلات، فعالیت، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و محل سکونت آنان نشان می‌دهد؛

بحث و نتیجه‌گیری

آمارهای موجود در زمینه میزان و مدت مطالعه، امکان مقایسه دقیق داده‌ها را فراهم نمی‌کنند. این موضوع به چند دلیل مربوط می‌شود:

۱. جامعه آماری پژوهش‌های انجام شده (به لحاظ سنی) در همه موارد، مشخص و ذکر شده نیست. در مواردی نیز که مشخص شده امکان مقایسه محدود است زیرا در برخی کشورها افراد بالای ۱۲ سال، در برخی افراد بالای ۱۵ سال و در برخی دیگر افراد بالای ۱۸ سال مورد پرسش واقع شده‌اند.
۲. در برخی از پژوهش‌ها، جامعه آماری انتخاب شده مربوط به کل کشور است به این معنا که هم از مناطق شهری و هم از مناطق روستایی، نمونه‌هایی انتخاب شده و مورد پرسش قرار گرفته‌اند؛ این در حالی است که امکان دسترسی به داده‌های جزیی‌تر - از جمله به تفکیک شهر و روستا و... - فراهم نیست.^۱

۱. بیشتر این آمارها در منابع خارجی و به زبان انگلیسی است و فقط از طریق اینترنت امکان استفاده از آنها وجود دارد؛ این در حالی است که آمارهای منتشر شده در اینترنت در بیشتر مواقع جامع و دربرگیرنده اطلاعات جزیی‌تر نیست.

۳. نتایجی که پژوهش‌های مختلف در یک کشور - گاه در دوره‌های زمانی نزدیک به هم - دربرداشته‌اند در مواردی چندان منطقی به نظر نمی‌رسد.^۱ در اینگونه موارد ذکر نتایج یک پژوهش و مقایسه آن با آمار موجود و کنار گذاشتن نتایج پژوهش دیگر قابل قبول نیست و راه‌حل مناسبی نیز در این زمینه وجود ندارد.

۴. با فرض یکسان بودن مفهوم «مطالعه» در همه پژوهش‌های انجام شده، عملیاتی شدن این مفهوم به شیوه‌های مختلفی انجام شده است؛ به این صورت که در برخی از پژوهش‌ها، مطالعه کتاب‌های درسی و مطالعه کتاب به واسطه شغل فرد از محاسبه خارج شده است. در برخی دیگر مدت زمان مطالعه‌ای مورد پرسش قرار گرفته که به منظور سرگرمی و انبساط خاطر^۲ انجام شده است و در برخی دیگر مطالعه خالص و ناخالص (همراه با فعالیت دیگری مانند گوش دادن به موسیقی) از یکدیگر تفکیک شده‌اند. در برخی از پژوهش‌ها مطالعه کتاب، مجله و نشریه و روزنامه مدنظر قرار گرفته و در برخی دیگر فقط مطالعه کتاب مورد نظر بوده و در معدودی نیز مشخص نیست مطالعه، شامل چه مواردی بوده است.

در برخی منابع دیگر نیز گوش دادن به رمان، شعر یا کتاب‌خوانی از رادیو یا نوارهای ضبط شده نیز در زمره مطالعه آورده شده‌اند^۳ (هرمزی‌زاده، ۱۳۸۸).

با همه این توضیحات، نتایج این تحقیق در مجموع نشان می‌دهد که دست کم در شهر تهران وضع مطالعه کتاب‌های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری و...) افراد (در مجموع و به طور متوسط با ۳۵/۱ دقیق در شبانه‌روز) نامناسب نیست؛ اگر چه ممکن است به دلایلی، پاسخگویان این پژوهش، میزان مطالعه خود را تا حدی بیشتر از واقع گزارش کرده باشند.^۴

۱. ر.ک به آمارهای دو پژوهش مربوط به سال ۱۹۹۸ و ۲۰۰۲ کانادا در بخش پیشینه پژوهش.

2. Pleasure / enjoyment

3. National Endowment for the Arts (2004).

۴. دست کم دو دلیل می‌توان برای گزارش احتمالی بیش از واقع میزان مطالعه افراد برشمرد: اول آنکه به دلایل فرهنگی مردم ما بیشتر تمایل به بزرگ‌نمایی در مورد پدیده‌ها و اتفاقات روزمره دارند و به طور مثال اگر فرد ۵ دقیقه در صف نانوایی ایستاده باشد می‌گوید یک ساعت است اینجا ایستاده‌ام و یا اگر مطلبی را دوبار به کسی گفته باشد می‌گوید صد بار به تو گفتم. این تمایل به بزرگ‌نمایی در زمینه مطالعه که قاعدتاً امر مستحسنی است بیشتر است. دوم آنکه بحث میزان مطالعه مردم، در سال‌های اخیر بازتاب بالنسبه وسیعی در رسانه‌ها به ویژه روزنامه‌ها داشته است که با برداشت‌ها و تضادنمایی نیز همراه بوده است که بعضاً از این طریق تلاش شده است با رد آمارهایی که سرانه مطالعه را در کشور بسیار پاسسن نشان می‌دهند اتهام بی‌فرهنگی و کم‌توجهی به مطالعه بی‌اساس دانسته شود. طبیعی است افرادی که به میزانی دارای مطالعه هستند کم و بیش از این بحث‌ها مطلع شده و برای رهایی از اتمام کم مطالعه بودن، میزان مطالعه خود را بیش از واقع اظهار کرده باشند (هرمزی‌زاده، ۱۳۸۸: ۵۰).

در زمینه میزان مطالعه و عوامل مؤثر بر آن باید گفت:

دست کم دو عامل مهم و ساختاری یا به عبارتی دو نظام اعتقادی و فرهنگی در این زمینه دخیل هستند و بر میزان و نحوه مطالعه افراد اثر می‌گذارند. احتمالاً تأثیر عامل فرهنگی تأثیر مهم‌تری است^۱، اگر چه برخی از یافته‌های این پژوهش برای عامل اقتصادی - دست کم در شرایط خاص زمانی و مکانی که در آن به سر می‌بریم - اهمیت بیشتری قائل شده‌اند؛ به همین دلیل در ابتدا به ذکر اهمیت این عامل به طور مختصر می‌پردازیم:

وجود ثبات در جامعه اهمیت زیادی دارد. این ثبات در بسیاری از زمینه‌ها مانند زمینه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... قابل طرح است و تأثیر آن نیز بر بسیاری از پدیده‌ها، وقایع و رخداد‌های اجتماع غیرقابل انکار است. در این مورد به طور اخص به بی‌ثباتی در عرصه اقتصاد - یا به عبارتی مشکلات اقتصادی - و تأثیر آن بر پدیده کتابخوانی نظر داریم. وجود مشکلات اقتصادی، افراد و خانواده‌ها را مجبور می‌کند تا تلاش بیشتری کنند تا بتوانند درآمد بیشتری داشته باشند و با مشکلات اقتصادی به نحوی مقابله کنند. این امر مستلزم صرف وقت بیشتری در امور کاری و مشغله‌های مربوط به آن است. به عبارت دیگر مشکلات اقتصادی موجب می‌شود عرصه اقتصادی در زندگی افراد فربه شده و از سوی دیگر از اوقات فراغت آنان بکاهد. این عدم توازن به زیان فعالیت‌های سازنده، فرهنگی و مهمی مانند مطالعه تمام می‌شود که بهترین شکل و مفیدترین نوع آن در همین اوقات فراغت انجام می‌گیرد (هرمزی‌زاده، ۱۳۸۸: ۵۰). دقیقاً به همین دلیل است که ۷۰/۳ درصد از پاسخگویانی که در این پژوهش اظهار کرده‌اند به میزان کم و خیلی کمی مطالعه می‌کنند، دلیل آن را «نداشتن وقت و مشغله کار و زندگی» عنوان کرده‌اند.

۳۱/۶ درصد پاسخگویان کاهش قیمت کتاب‌ها را یکی از مهم‌ترین اقدام‌ها در جهت افزایش مطالعه مردم ایران دانسته‌اند که خود گویای مهم بودن مسئله اقتصادی خانواده‌ها در میزان مطالعه است.

اتفاق دیگری که با وجود مشکلات اقتصادی متعدد برای افراد می‌افتد، بی‌حوصلگی، نداشتن تمرکز

۱. نظریه‌های مربوط به نظام‌های اجتماعی (مثلاً نظریه پارسونز) نظام فرهنگی را مهم‌تر قلمداد می‌کنند.

کافی، دغدغه فکری و مشکلات مادی است که در این حالت حتی اگر فرد اوقات فراغتی نیز داشته باشد گرایشی به سمت مطالعه نخواهد داشت.

بنابر این بهبود اوضاع اقتصادی کشور صرفاً اثرات و تبعات اقتصادی به همراه ندارد بلکه سایر حوزه‌های نظام اجتماعی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و در واقع بستر و شرایط را برای رشد همه جانبه و توسعه پایدار فراهم می‌آورد. اهمیت عامل فرهنگی در زمینه میزان مطالعه نیز غیرقابل انکار است (هرمزی‌زاده، ۱۳۸۸: ۵۱)؛ اگرچه فقط ۱۴/۶ درصد پاسخگویانی که اظهار کرده‌اند اصلاً مطالعه نمی‌کنند، دلیل آن را «نداشتن علاقه» ذکر کرده‌اند که با عامل فرهنگی مرتبط است اما می‌توان استدلال کرد که اگر خانواده‌ها فرصت (اوقات فراغت) بیشتری می‌داشتند، احتمالاً بهتر می‌توانستند علاقه به مطالعه را در فرزندان خود ایجاد کنند و نیز اگر خود افراد اوقات فراغت بیشتری در اختیار داشتند احتمال بیشتری داشت که مطالعه را نیز در زمره فعالیت‌های خود قرار دهند و به تدریج به آن علاقه‌مند شوند.

در این زمینه نقش چند عامل قابل توجه است:

۱. خانواده

خانواده مهم‌ترین گروه نخستین و به زعم بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت مهم‌ترین کانون اجتماعی شدن افراد است. در خانواده است که فرد باید عادت به مطالعه پیدا کند. خانواده است که باید امکان و فرصت مطالعه را در اختیار فرد قرار دهد و همچنین این نهاد اجتماعی است که بر نحوه مطالعه، نوع مطالعه (نوع کتاب‌های مورد مطالعه) و فراوانی آن تأثیر می‌گذارد. در یک کلام اگر قرار است به مطالعه و فرهنگ‌سازی در این زمینه و نهادینه شدن آن در اجتماع بپردازیم در وهله اول باید به سراغ خانواده‌ها برویم و آنان را متقاعد کنیم که مطالعه در دنیای امروز یک نیاز و آن هم نیازی اساسی است و در مرحله بعد است که باید به آنان آموزش داد چگونه به فرزندان خود مطالعه کردن و اهمیت آن را یادآور شوند و آنان را به افرادی علاقه‌مند به مطالعه تبدیل کنند. اینجاست که پای وسایل ارتباط جمعی به میان کشیده می‌شود (هرمزی‌زاده، ۱۳۸۸: ۵۱-۵۲). نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ۷۵/۶ درصد پاسخگویان با عبارت «علت اینکه افراد

مطالعه نمی‌کنند این است که در کودکی فرهنگی کتابخوانی را در خانواده خود نیاموخته‌اند» موافق بوده‌اند.

۲. وسایل ارتباط جمعی

۲۳/۳ درصد پاسخگویان فرهنگ‌سازی از طریق صداوسیما و ۳/۱ درصد فرهنگ‌سازی از طریق مطبوعات و نشریات را جزء مهم‌ترین اقدامات در افزایش مطالعه مردم ایران دانسته‌اند که خود نشان‌دهنده اهمیت وسایل ارتباط جمعی در دنیای امروز است. صداوسیما، روزنامه‌ها، نشریات و مجلات و اینترنت هر یک به تنهایی پنجره‌هایی به روی افراد گشوده‌اند تا از دنیایی از اطلاعات بهره‌مند شوند. این وسایل مستقیماً با ذهن و فکر افراد سروکار دارند و می‌توانند در زمینه‌های مختلف زندگی افراد به طور جدی منشأ اثر باشند. وسایل ارتباط جمعی به چند طریق می‌توانند در زمینه مطالعه تأثیرگذار باشند:

الف) این وسایل می‌توانند در زمینه آموزش کتابخوانی و اهمیت مطالعه به طور فعال وارد عمل شوند و دیدگاه افراد نسبت به مطالعه را دگرگون سازند.

ب) وسایل ارتباط جمعی می‌توانند به روش‌های مختلف در مورد کتاب‌های جدید منتشر شده اطلاع‌رسانی کنند به این ترتیب مردم را از انتشار این کتاب‌ها مطلع نمایند (هرمزی‌زاده، ۱۳۸۸: ۵۲). اهمیت این اقدام از آنجا ناشی می‌شود که حدود یک پنجم (۱۹/۷ درصد) پاسخگویان مطالعه کننده در این پژوهش اظهار کرده‌اند از طریق رسانه‌ها از انتشار کتاب‌های جدید مطلع می‌شوند.

۳. نهادهای آموزشی

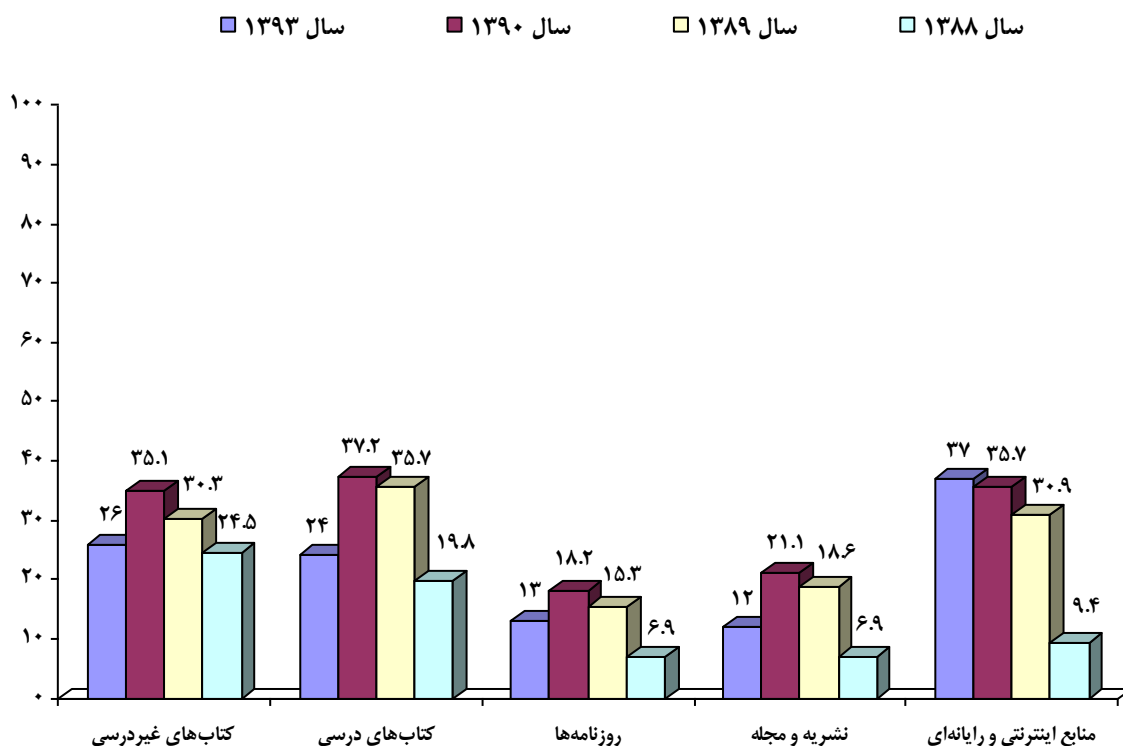
سومین مقوله در زمینه تأثیر حوزه فرهنگی بر میزان مطالعه، نهادهایی مانند مدرسه و دانشگاه هستند. این دو نهاد و به ویژه مدرسه‌ها - با توجه به اینکه با کودکان و نوجوانان سروکار دارند که هنوز فرآیند جامعه‌پذیری در آنان به طور کامل انجام نشده است - می‌توانند در ترغیب افراد به مطالعه مؤثر باشند (هرمزی‌زاده، ۱۳۸۸: ۵۳).

جمع‌بندی

- مهم‌ترین یافته پژوهش حاضر « که از مقایسه یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های سال‌های گذشته حاصل می‌شود - آن است که میزان مطالعه شهروندان تهرانی به طور معنی‌داری کاهش یافته است. میانگین مطالعه کتاب‌های غیردرسی پاسخگویان در پژوهش حاضر ۲۶ دقیقه در شبانه‌روز است در حالی که این رقم در پژوهش سال ۱۳۸۹، ۳۵/۱ دقیقه بوده است. اگر چه هیچ کدام از دو پژوهش ذکر شده به دوره زمانی خاصی - مثلاً سال جاری و سال گذشته - مربوط نبوده‌اند که بتوان با قاطعیت این دوره‌ها را با یکدیگر مقایسه کرد؛ با وجود این و به دلیل آنکه نمونه‌های هر دو پژوهش، به شیوه‌ای تصادفی و به صورت سه مرحله‌ای انتخاب شده و بررسی ویژگی‌های نمونه‌ها - مانند جنس، سن، تحصیلات و... - نیز نشان می‌دهد این دو نمونه تا حدود زیادی مشابه هستند می‌توان اظهار کرد میزان مطالعه شهروندان تهرانی در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ کاهش یافته است.

- این کاهش عمدتاً ناشی از کاهش میزان (مدت) مطالعه نشریه و مجله، روزنامه، کتاب‌های درسی و غیردرسی و به خصوص منابع اینترنتی و رایانه‌ای و مطالعات کاری و شغلی بوده است؛ این در حالی است که مدت مطالعه کتاب‌های درسی از ۳۵/۷ دقیقه در شبانه‌روز در سال ۱۳۸۹ به ۳۷/۲ دقیقه در شبانه‌روز در سال ۱۳۹۰ و به ۲۴ دقیقه در شبانه‌روز در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است. همچنین منابع اینترنتی و رایانه‌ای که در سال ۱۳۸۹ به طور متوسط ۹/۴ دقیقه در شبانه‌روز و در سال ۱۳۸۹، ۳۰/۹ دقیقه در شبانه‌روز مطالعه می‌شدند؛ در سال ۱۳۹۰ به ۳۵/۷ دقیقه در شبانه‌روز و در سال ۱۳۹۳ به ۳۷ دقیقه در شبانه‌روز رسیده است.

نمودار شماره ۲۹. مقایسه میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در هر شبانه‌روز از منابع مختلف در پژوهش حاضر (سال ۱۳۹۳) و پژوهش سال‌های گذشته^۱ (سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۳) (برحسب دقیقه)

یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای مطالعه، وجود ثبات در جامعه است تا افراد بتوانند با وجود آن و به دور از دغدغه‌ها و نگرانی‌های ذهنی، وقت بیشتری را به مطالعه اختصاص دهند. همچنان که اشاره شد مشکلات اقتصادی یکی از مهم‌ترین این مشکلات و برهم زنده ثبات و آرامش در جامعه است. وجود این مشکل در سال جاری در سطح جامعه به طور غیرمستقیم از پاسخ‌های پاسخگویان به پرسش از دلایل مطالعه نکردن آنها به دست می‌آید. همان‌طور که اشاره شد، ۶۰/۲ درصد از پاسخگویانی که در این پژوهش اظهار کرده‌اند اصلاً مطالعه نمی‌کنند یا به میزان کم و خیلی کمی مطالعه می‌کنند، دلیل آن را «نداشتن وقت و مشغله کار و زندگی» عنوان کرده‌اند.

۱. برای اینکه امکان مقایسه فراهم شود مقوله «منابع رایانه‌ای» با «منابع اینترنتی» در پژوهش سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹ ادغام شده‌اند.

۳۱/۹ درصد پاسخگویان کاهش قیمت کتاب‌ها را یکی از مهم‌ترین اقدام‌ها در جهت افزایش مطالعه مردم ایران دانسته‌اند که خود گویای مهم بودن مسئله اقتصادی خانواده‌ها در میزان مطالعه است.

- علاوه بر مشکلات اقتصادی، مشکلات در حوزه سیاسی نیز در سال جاری، دغدغه‌ها، نگرانی‌ها و بی‌ثباتی‌های مضاعفی را برای افراد به وجود آورد که می‌تواند بخش مهمی از کاهش میزان مطالعه شهروندان تهرانی را توضیح دهد.

- اگر چه باز هم بر نقش مؤثر خانواده، مدرسه، دانشگاه، فرهنگسرا و وسایل ارتباط جمعی به ویژه صداوسیما در زمینه افزایش میزان مطالعه و نهادینه کردن آن در سطح جامعه - به معنای فراهم کردن سازوکار مناسب برای افزایش مطالعه - تأکید می‌کنیم؛ همزمان بر ارتباط میان عرصه‌های مختلف زندگی اجتماعی - شامل عرصه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و آموزشی - انگشت می‌نهییم و یادآور می‌شویم که فرایند مطالعه ناشی از مجموعه‌ای از علل و عوامل و ساختارهاست. اگر می‌خواهیم مطالعه به نحوی مطمئن و با ثبات افزایش یابد؛ باید به همه عرصه‌های ذکر شده توجه کنیم. بهبود شاخص‌های مختلف رفاه اجتماعی در حوزه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، خود به خود به افزایش میزان مطالعه خواهد انجامید، در حالی که به عنوان مثال کار فرهنگی به منظور افزایش میزان مطالعه در جامعه‌ای که با مشکلات اقتصادی متعددی روبه‌روست؛ کمترین بازده را خواهد داشت.

نتیجه‌گیری نهایی

به طور کلی در هیچ کدام از پژوهش‌های انجام شده در مراکز مختلف دولتی و دانشگاهی چارچوبی برای آن که «میزان مطالعه» را براساس آن سنجیده باشند پیدا نشد و در اکثر آنها فقط به ارائه آمارهای مربوط به مطالعه افراد پرداخته‌اند؛ همچنین این که چه اصولی را برای سنجش انتخاب کرده‌اند و یا این که آیا اصول سنجش در همه تحقیق‌های مورد مقایسه یکسان در نظر گرفته شده سخنی به میان نیامده است. این موضوع، البته نه قطعاً، می‌تواند دلیلی بر یکدست نبودن سنجش سرانه مطالعه باشد و در نتیجه نمی‌توان آمارهای ارائه شده در این تحقیق‌ها را در این مورد با هم مقایسه کرد. چون ممکن است ملاک‌های محاسبه

میزان مطالعه در هر تحقیقی با تحقیق دیگر متفاوت باشد.

نگاهی به مطالب مطبوعاتی داخل کشور نشان می‌دهد که بحث در مورد مؤلفه‌های تأثیرگذار بر مطالعه همچنان با چالش و چندگانگی همراه است و هر جا سخن از مطالعه و سنجش آن است، میان نظر کارشناسان و صاحب‌نظران این حوزه تفاوت‌هایی وجود دارد.

وجود این گوناگونی و تفاوت‌ها که در جامعه پژوهش، نوع منابع مورد محاسبه، نظرات متخصصان این حوزه و... دیده می‌شود؛ نتایج پژوهش‌های داخلی را نیز تقریباً غیرقابل مقایسه با یکدیگر نموده است. در این پژوهش سعی شد تا جایی که امکان داشت، مؤلفه‌های تأثیرگذار بر مطالعه شناسایی شده و برای تأیید یا رد آنها با استفاده از نظرات کارشناسان خبره و صاحب‌نظران، فهرستی به عنوان چارچوب برای سنجش سرانه مطالعه گردآوری شود.

از آن جایی که در هیچ پژوهشی تاکنون به بررسی مؤلفه‌های محاسبه سنجش سرانه مطالعه پرداخته نشده است، امکان مقایسه دقیق این پژوهش با پژوهش‌های دیگر وجود ندارد. ولی همان طور که پیش از این گفته شد، پژوهش‌های دیگری که یا به سنجش سرانه مطالعه پرداختند و یا مؤلفه‌ها و معیارهای جدیدی را به عنوان ابزار جدید در مطالعه مطرح کردند هر کدام به نوعی مرتبط با سنجش مطالعه بوده‌اند و در هر یک نکات قابل تأملی وجود دارد. از طرفی آنچه در فصل مربوط به پیشینه پژوهش بیان شد اغلب تأکید داشتند که مطالعه تنها محدود به کتاب، مجله و یا روزنامه نمی‌شود و محمل‌های جدیدی که برای مطالعه به وجود آمده، راه را برای افزایش مطالعه گشوده است تا در هر زمان و هر مکان بتوان به جست‌وجوی سریع منابع دلخواه برای مطالعه دست یافت.

همان طور که فیدر (۱۳۸۰) اشاره می‌کند، در جهان صنعتی مردم غالباً دانش مورد نیاز برای امور جاری خود را از رادیو و تلویزیون دریافت می‌کنند. چنانچه طبق گفته آذرنگ (۱۳۸۷) فناوری عصر اطلاعات و ارتباطات با امکاناتی که برای انتقال صوت و تصویر فراهم ساخته، خواننده قدیم را که مخاطب اصلی نشر کتاب بود، به خواننده - شنونده - بیننده تبدیل کرده است. یعنی اگر قبلاً «کتاب» و «خواندن کتاب» تنها رسانه ارتباطی مخاطب با علوم و دانش بوده است، امروزه ابزارهای گوناگونی برای انتقال مفاهیم وجود دارند.

ابزاری که هیچ نوع پیش‌نیازی ندارند، حال آن که کتاب و نشریات نیازمند توانایی و مهارت خواندن هستند. این مورد برای افراد کم‌سواد و بی‌سواد نکته بسیار مهم و قابل تأملی است. رسانه‌های دیجیتالی در گذار متحولانه مطالعه سهم دارند. این رسانه‌ها پاره‌ای مزایای قدرتمند دارند که به صورت سنتی در محیط چاپی وجود ندارد. حتی امروزه می‌توان به جرأت گفت که جهان و هر کسی که در جهان است اگر به رایانه و اینترنت دسترسی داشته باشد و بتواند زبان نوشته را بخواند، مخاطب بالقوه است. حال آن که هیچ کتابی، به رغم هر کیفیتی، هیچ گاه و تحت هیچ شرایطی نمی‌تواند چنین مخاطبی را از آن خود کند. همانند آنچه حاجی زین‌العابدینی (۱۳۸۹) می‌گوید ظهور و توسعه این گونه قالب‌های مختلف دیداری و شنیداری باعث ایجاد عادت‌های خوب کتاب‌خوانی در انسان‌ها شده است. چرا که دیگر دغدغه مکان، زمان، سنگینی و سبکی، جاگیری، مشکلات خرید و امانت را تا حد بسیار زیادی حل کرده‌اند. بر این اساس می‌توان ادعا کرد که علاوه بر مطالعه انواع منابع چاپی، منابع دیگری از جمله جزوه، بروشور، اعلامیه، نقشه، سند (چاپی، خطی و...)، بریده جراید، اسلاید، شفاف برگه، ریز فیلم، ریز برگه، کره جغرافیایی، بازدید از وب‌گاه اطلاعاتی، بازدید از وب‌گاه خبری، بازدید از وب‌گاه شخصی، بازدید از وب‌گاه سیاسی، بازدید از وب‌گاه ویکی، بازدید از وب‌نوشت (وبلاگ)، قصه‌گویی (عضوی از خانواده - پرستار - مربی) برای کودک، داستان‌خوانی (عضوی از خانواده - پرستار - مربی) برای کودک، کتاب‌خوانی گروهی (قرآن‌خوانی، شاهنامه‌خوانی و...)، رجوع موردی به لغت‌نامه‌ها و به طور کلی منابع مرجع، کتاب‌های الکترونیکی (ebook) در قالب لوح فشرده (CD)، لوح ویدئویی دیجیتال (DVD)، فایل‌های اینترنتی و فایل‌های تلفن همراه، چک کردن پست‌های الکترونیکی (email) با محتوای نوشتاری علمی، ادبی، هنری، فرهنگی، گوش دادن به برنامه‌های مستند رادیو/فایل‌های صوتی (به جز تفریحی و سرگرمی)، تماشای برنامه‌های مستند تلویزیون/ماهواره و فایل‌های صوتی - تصویری (به جز تفریحی و سرگرمی) می‌توانند به عنوان مؤلفه‌های سنجش سرانه مطالعه قرار گیرند.

این پژوهش به نوعی فتح‌بابی در این زمینه بود تا در آینده با پژوهش‌های دقیق‌تر و گسترده‌تر بتوان به نتایج صحیح‌تری دست یافت تا در نتیجه آمارهای دقیق‌تری از میزان مطالعه افراد ارائه گردد.

پیشنهادهای پژوهش

۱. افزایش آگاهی خانواده‌ها در زمینه اهمیت مطالعه از طریق رسانه‌ها به ویژه صداوسیما و نیز آموزش راهکارهای افزایش مطالعه به آنان؛
۲. ترغیب والدین به کتابخوانی برای کودکان از طریق رسانه‌ها به منظور نهادینه کردن فرهنگ مطالعه؛
۳. اطلاع‌رسانی بیش از پیش از طریق رسانه‌ها در زمینه اقدامات انجام شده و تشویق به کتابخوانی؛
۴. اختصاص بخشی از ساعات درسی دانش‌آموزان به مطالعه کتاب‌های غیردرسی؛
۵. ایجاد نمایشگاه‌های دائمی کتاب در مدارس و دانشگاه‌ها و تهیه کتاب‌های مورد علاقه دانش‌آموزان و دانشجویان و عرضه آنها در این نمایشگاه‌ها؛
۶. توسعه و تجهیز بیشتر کتابخانه‌های مدارس، دانشگاه‌ها و کتابخانه‌های عمومی؛
۷. آموزش شیوه‌های صحیح مطالعه و یادگیری از طریق اضافه کردن یک واحد درسی با این عنوان در مدارس و دانشگاه‌ها؛
۸. برگزاری بیشتر مسابقات کتابخوانی و گسترش اینگونه اقدامات به حوزه‌های کاری، ادارات، فرهنگسراها و...؛
۹. افزایش تعداد کتاب‌فروشی‌ها در نقاط مختلف شهر؛
۱۰. اختصاص یک روز به عنوان روز مطالعه و اجرای برنامه‌های خاص از سوی صداوسیما، مدارس، ادارات و... در این روز.

۱. به طور مثال خانواده‌ها اجازه استفاده برنامه‌ریزی شده از تلویزیون و رایانه را بدهند و نیز این وسایل را همواره روشن نگذارند تا گرایش به مطالعه بیشتر شود.

۲. اقدام موفقی که در کشور ژاپن صورت گرفته است.

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- آذرنگ، عبدالحسین (۱۳۷۸). *شماه‌ای از کتاب، کتابخانه و نشر کتاب*. تهران: کتابدار
- آذرنگ، عبدالحسین (۱۳۸۷). *از تحولات کتاب و نشر ژاپن*. جهان کتاب، ۱۳ (۱۱-۱۲): ص ۱۰۸-۱۱۱
- آذرنگ، عبدالحسین، ماییم و کتاب و بس. در: کتاب سروش (۱۳۸۷). کتاب و جامعه (مجموعه مقالات)، ۴، ۵۲.
- اسکروچی، رقیه؛ حاجی زین‌العابدینی، محسن و نوذر، سمانه (۱۳۹۱). بررسی مؤلفه‌های محاسبه سنجش سرانه مطالعه و ارائه چارچوبی برای سنجش سرانه مطالعه در ایران. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۸ (۱)، ۶۷-۸۸
- اصغرنژاد، حسین (۱۳۸۰). *بررسی وضعیت کتاب و کتاب‌خوانی در ایران*. پیام کتابخانه، ۱۱ (۱)، ۶-۱۳
- بزرگ سهرابی، فاطمه (۱۳۸۷). *بازگشت به مطالعه در ژاپن* (ترجمه) برگرفته از سایت آفتاب به آدرس: www.Aftab.it تاریخ رؤیت ۱۳۸۷/۵/۱۶
- پایگاه خبری - تحلیلی فرارو (۱۳۸۷). *چالش بر سر میزان سرانه مطالعه ایرانیان*، تاریخ رؤیت: ۱۳۸۷/۴/۲۲
- پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات (۱۳۸۸). *بررسی مطالعه شهروندان تهرانی در اسفند ۱۳۸۸*. تهران: پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات
- پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات (۱۳۸۹). *بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی*. تهران: پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات
- حاجی زین‌العابدینی، محسن (۱۳۸۹). *کتاب‌خوانی مدرن*. اطلاعات، ۲ آبان ۱۳۸۹
- حرّی، عباس (۱۳۷۸). *اطلاع‌رسانی: نظام‌ها و فرایندها*. تهران: نشر کتابدار
- حرّی، عباس (۱۳۸۸). *تصدی‌گری دولت تنها در نشر دولتی قابل توجیه است*. گفتگو توسط جواد

صبوحي. قدس، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۸۸

- خبرگزاری ایسکانیوز، ۱۳۸۶/۸/۲۴

- خبرگزاری مهر، ۱۳۸۷/۴/۵

- روزنامه تهران، ۱۳۸۷/۴/۱

- روزنامه جام جم، ۱۳۸۷/۲/۴

- سازمان ملی جوانان (۱۳۸۶). طرح پژوهشی بررسی بهره‌مندی جوانان از کتاب: بررسی میزان استفاده

جوانان ۱۵-۲۹ سال از کتاب. تهران: مؤسسه فرهنگی - هنری جهان.

- شیخ، سعادت (۱۳۷۲). نحوه گذران وقت در بین نوجوانان و جوانان در شهر تهران، دبیرخانه شورای

عالی جوانان.

- شیخ، سعادت (۱۳۷۴). چگونگی پرداختن به فعالیت‌های فراغت بین نوجوانان در جامعه شهری گروه ۱،

نهاد ریاست جمهوری، شورای عالی جوانان.

- علیدوستی، سیروس و دیگران (۱۳۸۸). الگوی توصیف و تحلیل اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها. علوم

و فناوری اطلاعات، ۲۴ (۴)، ۱۲-۱۳

- فیدر، جان (۱۳۸۰). جامعه اطلاعاتی. ترجمه علی رادباوه و عباس کیلوری. تهران: کتابدار

- قبادی، حمید و اللهیاری فومنی، محمد (۱۳۸۸). پژوهش‌هایی درباره مطالعه در کشورهای ایتالیا،

اسپانیا، آلبانی و شیلی. همکاری زهرا مرادی‌نسب و اشرف راضی. تهران: شرکت تعاونی کارآفرینان فرهنگ و

هنر

- قبادی، حمید و اللهیاری فومنی، محمد (۱۳۸۸). کتاب‌خوانی و مشارکت‌های فرهنگی در کشورهای

اروپایی با همکاری زهرا مرادی‌نسب و اشرف راضی. تهران: شرکت تعاونی کارآفرینان فرهنگ و هنر

- لیو، زیمینگ (۱۳۸۶). رفتار مطالعه در محیط دیجیتالی تغییر در رفتار مطالعه در طول ۱۰ سال گذشته.

ترجمه رضا رجبعلی بگلو. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۲۲ (۳)، ۸۹-۱۱۰

- مرادی (۱۳۷۴ الف). نحوه گذران وقت فراغت در بین مردم تهران و فعالیت‌های فراغت آنان در یک

- روز عادی، مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای صداوسیما.
- مرادی (۱۳۷۴ ب). نحوه گذران وقت فراغت در بین مردم تهران و فعالیت‌های فراغت آنان در یک روز تعطیل، مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای صداوسیما.
- مرتضوی، فاضل (۱۳۷۸). بررسی نوع و میزان مطالعات غیردرسی دانش‌آموزان دوره متوسطه و شناسایی عوامل مؤثر بر آن از نظر دانش‌آموزان در شهرستان شهرضا.
- معصومی، غلامرضا (۱۳۸۷). ساعت‌ها را درست میزان کنید، جام‌جم آنلاین، ۱۳۸۷/۴/۶.
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۱۳۸۷). پیمایش ملی سنجش میزان مطالعه در کشور. تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، اداره کل پژوهش و برنامه‌ریزی
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۱۳۸۷). درآمدی بر مبانی نظری سنجش سرانه مطالعه. تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، اداره کل پژوهش و برنامه‌ریزی
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۱۳۸۸). پیش‌نویس برنامه جامع اداره کل مطالعه مفید نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، معاونت توسعه کتابخانه‌ها و کتابخوانی، اداره کل مطالعه مفید
- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۸۳). رفتارهای فرهنگی ایرانیان (موج اول): یافته‌های طرح پژوهشی فعالیت و مصرف کالاهای فرهنگی در مناطق روستایی استان تهران. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دفتر طرح‌های ملی
- هرمزی‌زاده، محمدعلی (۱۳۸۷). بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی. تهران: پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات

- Guthrie J .T & Seifert, M. (1984). *Measuring readership: rationale and technique*. Paris: Unesco.
- Kovac, M. & Mojca, K. (2007). Books, Reading and Book Usage in the European Union. *Research Quarterly*. 22. 2.
- National Endowment for the Arts (2007). *To read or not to read: A question of national consequence*. Washington: National Endowment for the Arts. Retrieved May 16, 2012, from: <http://www.nea.gov/research/ToRead.PD>.
- Ipsos MORI (Oet 2010). *National Readership Survey DS-CAPI protoeol*. London: Ipsos MORI. Retrieved 27 May, 2012, from: www.nrs.co.uk/downloads/interview/DS-CAPI_Protoeol_March_2012.pdf.
- Nor Shahriza, A. K. & Hasan, A. (2007). Reading habits and attitude in the digital age. *The Electronic Library*. 25, 3. Retrieved May 16, 2012, from: www.emeraldinsight.com/0264-0473.htm.
- Ogunrombi, S.A. & Adio, G. (1995). Factors affecting the reading habits of secondary school students. *Library Review*, 44, 4.
- Pearson, P. D. (2001). *Reading in the Twentieth Century*. Ann Arbor: CIERA Archive Tech Report.
- UNESCO Institute for Statistics (2009). *The 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS)*. Quebec: UNESCO Institute for Statistics.

پیوست: پرسشنامه

مرکز تحقیقات آموزشی و توسعه منابع
پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

شماره سریال:

تعداد صفحات پرسشنامه:

جامعه آماری: افراد باسواد
۱۵ ساله و بالاتر تهرانی

روز اجرا:

«بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی اردیبهشت ۱۳۹۳»

سلام؛ پاسخگوی گرامی این پرسشنامه به منظور آگاهی از میزان مطالعه مردم تهران طراحی شده است. لطفاً با توجه به اینکه همه مواردی مانند خواندن کتاب (چه درسی، چه غیردرسی)، روزنامه، انواع مجلات و نشریات، مطالب اینترنتی و منابع کامپیوتری و منابع و کتاب‌های صوتی و ... در زمره مطالعه قرار می‌گیرند، به سؤالات زیر به طور دقیق پاسخ دهید. از همکاری شما سپاسگزاریم.

۱. بفرمایید در مجموع چقدر اهل مطالعه انواع منابع (مانند کتاب، نشریه، اینترنت، منابع کامپیوتری، منابع صوتی و...) هستید؟

خیلی زیاد ۱	زیاد ۲	کم ۳	خیلی کم ۴	اصلاً ۵
سؤال ۳ به بعد		سؤال ۲ به بعد		سؤال ۲ و بعد سؤال ۱۷ به بعد

۲. چرا کم مطالعه می‌کنید یا اصلاً مطالعه نمی‌کنید. علت را بیان بفرمایید؟ (پاسخ‌ها خوانده نشود و حداکثر دو پاسخ)

نداشتن علاقه ۱	مشغله کار و زندگی و نداشتن وقت (وجود مشکلات زندگی) ۲	قیمت بالای کتاب‌ها ۳	عدم اطلاع از کتاب‌های جذاب و مفید ۴
بیماری (ضعف چشم و...) ۵	عدم دسترسی و یا کمبود کتاب‌های مورد علاقه ۶	مشغول شدن به سرگرمی‌های دیگر در اوقات فراغت ۷	به دلیل کم‌سوادی ۸
سایر (بنویسید)			

۳. به طور متوسط در هر شبانه‌روز (۲۴ ساعت) چند دقیقه به مطالعه منابع زیر می‌پردازید؟

ردیف	منبع مطالعه	دقیقه	اصلاً مطالعه نمی‌کنم
۱	انواع نشریه و مجله (فصلنامه، هفته‌نامه و...)		+
۲	روزنامه		+
۳	منابع مکتوب اینترنتی (سایت‌ها، وبلاگ‌ها، کتاب، مقاله و پژوهش و...)		+
۴	منابع کامپیوتری (کتاب‌های الکترونیک، نرم‌افزارهای کتابخانه، کتاب‌ها و مقالات با فرمت word و pdf و...)		+
۵	انواع کتاب‌های درسی و کمک درسی		+
۶	انواع کتاب‌های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری، مذهبی و...)		+
۷	کتاب‌های دینی (قرآن، ادعیه و مفاتیح و...)		+
۸	مطالعات کاری و شغلی		+
۹	گوش دادن به کتاب‌ها و منابع صوتی		+

۴. از چه طریقی از انتشار کتاب‌های جدید مطلع می‌شوید؟ (پاسخ‌ها خوانده نشود و حداکثر ۳ مورد)

دوستان و آشنایان	۱	۲	۳	۴
مطبوعات و مجلات	۵	۶	۷	۸
اساتید	۹	۱۰	۱۱	۱۲
سایر (بنویسید)				

۵. کتاب‌های مورد نیازتان را معمولاً چطور تهیه می‌کنید؟ (پاسخ‌ها خوانده نشود و حداکثر ۲ مورد).

از اینترنت می‌خرم	۱	۲	۳	۴
در اینترنت مطالعه می‌کنم	۵	۶	۷	سایر (بنویسید)
.....				

۶. برای اینکه بهتر بتوانید به کتاب‌های مورد علاقه‌تان دسترسی پیدا کنید چه پیشنهادی دارید؟ (پاسخ‌ها خوانده نشود)

تجهیز کتابخانه‌ها	۱	۲	۳	۴
کاهش قیمت کتاب‌ها	۵	۶	۷	۸
سایر (بنویسید)				

۷. چه مکانی را برای مطالعه بهتر و درک بیشتر ترجیح می‌دهید؟ (فقط یک مورد)

منزل	۱	۲	۳	۴	
دانشگاه یا مدرسه	۵	سایر (بنویسید)			

۸. مهم‌ترین انگیزه شما از مطالعه کتاب‌های غیردرسی چیست؟ (پاسخ‌ها خوانده نشود و فقط یک مورد)

افزایش اطلاعات	۱	۲	۳	۴
کسب آرامش	۵	۶	سایر (بنویسید)	

۹. شما به طور متوسط در هر ماه چقدر صرف هزینه خرید منابع مطالعه زیر می‌کنید؟ (با احتساب خرید با بن کتاب و کارت الکترونیک)

ردیف	منابع مطالعه	مبلغ (تومان)
۱	روزنامه	
۲	انواع نشریه و مجله (فصلنامه، هفته‌نامه و...)	
۳	منابع کامپیوتری (کتاب‌های الکترونیک، نرم‌افزارهای کتابخانه، کتاب‌ها و مقالات با فرمت word و pdf و...)	
۴	انواع کتاب‌های درسی و کمک درسی	
۵	انواع کتاب‌های غیردرسی (شعر، داستان، علمی، هنری، مذهبی و...)	
۶	هزینه ماهانه استفاده و اشتراک از اینترنت	

۱۰. آخرین کتاب غیردرسی که خوانده‌اید، در چه حوزه‌ای بوده است؟ (فقط یک مورد را علامت بزنید)

علوم پایه (ریاضیات، فیزیک، شیمی، زمین‌شناسی و...)	۱	علوم پزشکی	۲	فنی - مهندسی (تکنولوژی)	۳	کشاورزی	۴
علوم انسانی (جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، حقوق، سیاسی، تاریخ و...)	۵	آموزش زبان (زبان‌های خارجی و...)	۶	دینی (قرآن، ادعیه، مفاتیح و...)	۷	هنر و موسیقی	۸
ادبیات (شعر، متون ادبی، رمان و داستان)	۹	کتاب‌های کودکان و نوجوانان	۱۰	اطلاعات علمی عمومی (نجوم، دایره‌المعارف‌های علمی، تاریخ و...)	۱۱	به خاطر ندارم	
سایر (بنویسید)							

- آخرین باری که هر کدام از منابع زیر را خوانده‌اید، کی و چه وقت بوده است؟ آخرین باری که این منابع را خریداری کرده‌اید کی بوده است؟

ردیف	منابع مطالعه	۱۱. آخرین زمان مطالعه							۱۲. آخرین زمان خرید						
		همین امروز	دیروز	دور روز قبل	۳ تا ۷ روز قبل	۸ تا ۳ هفته قبل	۱ تا ۳ ماه قبل	بیش از ۳ ماه قبل	همین امروز	دیروز	دور روز قبل	۳ تا ۷ روز قبل	۸ تا ۳ هفته قبل	۱ تا ۳ ماه قبل	بیش از ۳ ماه قبل
۱	کتاب‌های غیردرسی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۲	کتاب‌های درسی و کمک درسی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۳	روزنامه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۴	نشریه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۵	اینترنت	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۶	منابع کامپیوتری (کتاب‌های الکترونیک، نرم‌افزارهای کتابخانه، کتاب‌ها و مقالات با فرمت word و pdf و...)	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۷	منابع و کتاب‌های صوتی و شنیداری	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷

۱۳. معمولاً در چه ساعتی از روز مطالعه می‌کنید؟

صبح	بین صبح تا ظهر	ظهر	بعد از ظهر	شب	نیمه شب	زمان مشخصی ندارد
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷

۱۴. معمولاً در چه روزهایی از هفته مطالعه می‌کنید؟

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنج‌شنبه	جمعه	زمان مشخصی ندارد
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸

۱۵. معمولاً کتاب چه نویسندگانی را مطالعه می‌کنید؟

ایرانی	خارجی	هر دو
۱	۲	۳

۱۶. آیا کتاب به زبان غیرفارسی مطالعه می‌کنید؟ بلی ۱ خیر ۲

۱۷. حدوداً چند جلد کتاب غیردرسی و غیردینی (به غیر از قرآن، ادعیه، مفاتیح و...) در منزل دارید؟ جلد

۱۸. به نظر شما مهم‌ترین اقدام در افزایش مطالعه مردم ایران چیست؟ (موارد خوانده نشود و فقط یک مورد)

کاهش قیمت کتاب‌ها	تبلیغات و اطلاع‌رسانی درباره کتاب‌های تازه منتشر شده	گسترش و تجهیز بیشتر کتابخانه‌ها	فرهنگ‌سازی از طریق صداوسیما
۱	۲	۳	۴
فرهنگ‌سازی از طریق مطبوعات و نشریات	توزیع بن و کارت الکترونیک خرید کتاب	راه‌اندازی پایگاه‌های اینترنتی برای دریافت و دانلود کتاب‌های صوتی و غیرصوتی رایگان یا با هزینه اندک	سایر (بنویسید)
۵	۶	۷	

۱۹. نظرتان را در مورد گویه‌های زیر بیان فرمایید؟

ردیف	گویه	کاملاً مخالفم	مخالفم	بی‌نظرم	موافقم	کاملاً موافقم
۱	با گرانی موجود، افراد نمی‌توانند کتاب‌های مورد نظر را خریداری و مطالعه کنند	۱	۲	۳	۴	۵
۲	کتابخوانی لذت‌بخش‌ترین فعالیت انسانی است	۱	۲	۳	۴	۵
۳	مطالعه زیاد برای سلامت روانی خطرناک است، زیرا فرد را منزوی کرده و از اجتماع دور می‌کند	۱	۲	۳	۴	۵
۴	برای انتخاب یک کتاب جهت مطالعه، مهم موضوع کتاب است نه نویسنده آن	۱	۲	۳	۴	۵
۵	اگر نویسنده مورد نظر کتابی بنویسد، حاضرم به هر قیمتی آن را بخرم	۱	۲	۳	۴	۵
۶	علت اینکه افراد مطالعه نمی‌کنند این است که از کودکی فرهنگ کتابخوانی را در خانواده خود نیاموخته‌اند	۱	۲	۳	۴	۵
۷	مطالعه یک عمل سخت و کسالت‌آور است	۱	۲	۳	۴	۵
۸	علت مطالعه کم افراد، کمبود امکانات کتابخانه‌ای است	۱	۲	۳	۴	۵
۹	برای افراد جامعه امروز ایرانی، مطالعه به هیچ عنوان یک ارزش مثبت تلقی نمی‌شود	۱	۲	۳	۴	۵

۲۰. به نظر شما در اثر مطالعه نکردن چه ضرر یا ضررهایی متوجه شما خواهد شد؟ (دو مورد)

۲۱. به نظر شما ممیزی کتاب چیست؟

--	-------

۲۲. ممیزی کتاب فرآیندی است که طی آن ناشران، کتاب‌های خود را پیش از انتشار برای بررسی و صدور مجوز چاپ به اداره ممیزی وزارت ارشاد می‌فرستند. شما تا چه حد با این ممیزی موافق هستید؟

اصلاً ۱ خیلی کم ۲ کم ۳ زیاد ۴ خیلی زیاد ۵

مشخصات پاسخگو		فعالیت	
جنس	۱..... مرد	دانش آموز	
	۲..... زن	دانشجو	
سن:	خانه دار		۳.....
	از کار افتاده		۴.....
وضعیت تأهل	دارای درآمد بدون کار		۵.....
	بازنشسته		۶.....
	سرباز		۷.....
نام پرسشگر	بیکار		۸.....
	شاغل		۹..... دولتی
		۱۰..... غیردولتی	
میزان هزینه ماهانه خانواده:		زیر ۵۰۰ هزار تومان	۱ تا ۵۰۰ هزار تومان
		بیش از ۱ تا ۱/۵ میلیون تومان	بیش از ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان
منطقه:		بلوک:	